
MEZI
NEBEM
A ZEMÍ

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ
BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA ARCHITEKTURY
FACULTY OF ARCHITECTURE

ÚSTAV PROSTOROVÉ TVORBY
DEPARTMENT OF SPATIAL DESIGN

MEZI NEBEM A ZEMÍ
BETWEEN HEAVEN AND EARTH

DIPLOMOVÁ PRÁCE
MASTER'S THESIS

AUTOR PRÁCE
AUTHOR
Bc. Marek Nečesal

VEDOUCÍ PRÁCE
SUPERVISOR
Ing. arch. Jan Mléčka, Ph.D.

BRNO 2024

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ
FAKULTA ARCHITEKTURY

Zadání diplomové práce

Číslo práce:	FA-DIP0040/2023
Ústav:	Ústav prostorové tvorby
Student:	**Bc. Marek Nečesal**
Studijní program:	Architektura a urbanismus
Studijní obor:	bez specializace (do roku 2022)
Vedoucí práce:	**Ing. arch. Jan Mléčka, Ph.D.**
Akademický rok:	2023/24

Název diplomové práce:

Mezi Nebem a zemí

Zadání diplomové práce:

Fary nás po staletí provázení a tvoří nepostradatelnou součást obce. Přesto v současné době před námi stojí otázka, kterou jsme dosud nemuseli řešit. S klesajícím počtem věřících zůstávají kulturně hodnotné budovy opuštěné. Jaká je jejich budoucnost? Vedle sakrálních staveb, na něž již bylo zpracováno množství prací a jejich vývoj je relativně dobře zdokumentován, existuje neméně významná skupina církevních budov, konkrétně far. Tyto reprezentativní stavby umístěné v centru obcí se vyznačují historickou hodnotou, typologickou a stavební podobností a často i komunitou věřících v pozadí, kterým není osud fary lhostejný.
Diplomová práce bude mapovat ve své analytické části vývoj far v průběhu staletí. Poskytne hlubší vhled do historických souvislostí a detailně představí současnou situaci. Zároveň se zaměří na aktuální tendence v přístupu k revitalizacím far. Na základě získaných poznatků vznikne materiál, který poslouží jako praktický nástroj pro revitalizaci opuštěných farních budov. Výsledky analytické části budou aplikovány v konkrétním aktivaci prázdné budovy či budov.

Rozsah grafických prací:

Teoretická část
analýzy
koncept
Výkresová část
Situační výkres 1:200 – 1:1000000
Půdorysy, řezy, pohledy 1:50 – 1:1000
Charakteristický detail 1:1 – 1:50
Perspektivy / axonometrie
Vizualizace / ilustrace
Fyzický model

Seznam literatury:

KALNÝ, Mojmír. Církevní majetek a restituce. 1. Studie (Občanský institut). Praha: Občanský institut, 1995. ISBN 80-901-6593-1.

GRAUBNER, Jan. Jak si představuji farnost dnes. 1. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2005. ISBN 80-726-6219-8.

Laudato si' papeže Františka: Buď pochválen : encyklika o péči o společný domov : 24. května 2015. 1. Praha: Paulínky, 2015. ISBN 978-80-7450-187-6.

VÁCLAVÍK, David. Náboženství a moderní česká společnost. 1. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-247-2468-3.

GÁJA, Robert. Vývoj farní sítě v kontextu dějin osídlení. Dizertační práce, vedoucí Doležalová, Eva. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin, 2016. Dostupné z: http://hdl.handle.net/20.500.11956/83796

Termín zadání diplomové práce: 12.2.2024
Termín odevzdání diplomové práce: 6.5.2024

Diplomová práce se odevzdává v rozsahu stanoveném vedoucím práce; současně se odevzdává 1 výstavní panel formátu B1 a diplomová práce v elektronické podobě.

Bc. Marek Nečesal student(ka)	Ing. arch. Jan Mléčka, Ph.D. vedoucí práce	doc. Ing. arch. Jiří Palacký, Ph.D. vedoucí ústavu

V Brně dne 12.2.2024

Ing. arch. Radek Suchánek, Ph.D.
děkan

Anotace

Diplomová práce se zabývá koncepcí znovuvyužití prázdných far. Výsledky analytické části jsou aplikovány na tři fary ve Žďárském děkanství. Objekty jsou záměrně vybrány tak, aby odpovídaly rozdílnému charakteru okolního urbanismu. První z far se nachází v Horní Bobrové uprostřed náměstí, druhá budova je ve Štěpánově nad Svratkou v uliční zástavbě a poslední objekt stojí na okraji obce Strážek.

Anotation

The thesis deals with the concept of reusing empty rectories. The results of the analytical part are applied to three rectories in the Žďár Deanery. The buildings are deliberately selected to match the different character of the surrounding urbanism. The first rectory is located in Horní Bobrová in the middle of the square, the second building is in Štěpánov nad Svratkou within street development, and the last object stands on the edge of the village of Strážek.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá koncepcí znovuvyužití prázdných far. Kromě samotného návrhu na revitalizaci tří objektů se analytická část věnuje i vývoji farní typologie, zkoumá vlivy a historické souvislosti, které vedly k nynějšímu stavu. Společně s tím analyzuje na více než 60 objektech současné způsoby znovuvyužití a pomocí statistických ukazatelů stanovuje předpokládaný vývoj této typologie. Analytická část je završena stanovením základních principů udržitelného znovuvyužití prázdných far. V návrhové části jsou tyto zásady aplikovány na tři různé objekty ve Žďárském děkanství. Ty jsou vybrány tak, aby odpovídaly rozdílnému charakteru okolního urbanismu. První z far se nachází v Horní Bobrové uprostřed náměstí, druhá budova je ve Štěpánově nad Svratkou v uliční zástavbě a poslední objekt stojí na okraji obce Strážek. Hledání nové možné koncepce pro každý z objektů se opírá nejenom o analýzy místa, ale i o vlastnoruční zaměření všech budov, včetně přilehlých zemědělských stavení a o rozhovory s farníky. Pro každé z míst je zvoleno jedinečné řešení umožňující udržitelný rozvoj a znovuvyužití původní fary.

Klíčová slova

Fara, farnost, revitalizace, znovuvyužití, církev, Horní Bobrová, Štěpánov nad Svratkou, Strážek

Abstract

The thesis focuses on the concept of reusing empty rectories. Besides proposing revitalization plans for three buildings, the analytical part also examines the development of parish typology, exploring the influences and historical events that led to their current state. It analyzes over 60 buildings to investigate current reuse practices and uses statistical indicators to forecast the development of this typology. The analysis concludes with establishing basic principles for sustainable reuse of empty rectories. These principles are then applied in the design section to three different buildings in the Žďár Deanery, selected to match the varying character of the surrounding urbanism. The first rectory is located in Horní Bobrová in the middle of the square, the second building is in Štěpánov nad Svratkou within street development, and the last object stands on the edge of the village of Strážek. The search for a new possible concept for each building was based not only on site analyses but also on firsthand surveys of all buildings including adjacent agricultural structures, analysis of the local parish, and interviews with parishioners. Ultimately, a unique solution enabling sustainable operation was chosen for each site, some of which have been empty for more than two decades.

Key words

Rectory, parish, revitalization, reuse, church, Horní Bobrová, Štěpánov nad Svratka, Strážek

Bibliografická citace

Citace tištěné práce:
NEČESAL, Marek. Mezi Nebem a zemí. Brno, 2024. Dostupné také z: https://www.vut.cz/studenti/zav-prace/detail/159443. Diplomová práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, Ústav prostorové tvorby. Vedoucí práce Jan Mléčka.

Citace elektronického zdroje:
NEČESAL, Marek. Mezi Nebem a zemí [online]. Brno, 2024 [cit. 2024-05-04]. Dostupné z: https://www.vut.cz/studenti/zav-prace/detail/159443. Diplomová práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, Ústav prostorové tvorby. Vedoucí práce Jan Mléčka.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním dílem, které jsem vypracoval samostatně.

.....

Podpis autora

Marek Nečesal

Nadcházející "Textová část" je pouhým textovým popisem jednotlivých návrhů. Pro lepší a kompletní pochopení problematiky je vhodné prostudostuvat návrhovou část nacházející se dále v diplomové práci.

Textová část - Horní Bobrová

Architektonické a provozní řešení
Farní areál navazuje na severní straně přesně na střed náměstí. Před farou se rozprostírá nejhodnotnější část centra obce, zelený meziprostor mezi historicky hodnotným kostelem a farou. Navíc je tato část skoro jako jediná oblast nezatížená vlivem aut. Bylo by vhodné se v konceptu pokusit využít i tohoto předprostoru, kam by bylo možné orientovat veřejné aktivity. Zatímco soukromé aktivity, jako oslavy, by byly propojené se soukromou zahradou. Návrh revitalizace fary a sálu na hranici náměstí by vytvořil polyfunkční objekt nacházejí se v samém jádru lokality. Těsná návaznost na historickou faru by nejenom uzavřela náměstí a doplnila chybějící urbanistickou strukturu, ale umožnila by i sdílení zázemí uvnitř budov.

Architektonický návrh se opírá na jedné stráně o prostorovou analýzu navržených provozů a na druhé straně o urbanistický kontext samotné lokality. Cílem je vytvořit živý polyfunkční areál. Umístění prostorů vychází z charakteristiky samotné lokality. Na severu se nachází veřejná část náměstí, polyfunkční objekt fary a přidruženého sálu, polosoukromý dvůr umožňující venkovní letní akce, venkovní kryté prostory v podobě původních stodol, v kterých lze uskutečnit i svatební obřady, a nakonec se pozemek pozvolna svažuje do nového sadu, kde lze taktéž oddávat, nebo prostor využít jako dětský herní prostor během oslav. Rozdílná výšková elevace umožňuje vidět ze sálu přímo do korun vzrostlých stromů. Z navržených funkcí vyplývá, že bude potřeba vytvořit sál kapacitně zvládající i sto osob v případě svateb, s možností předělení pro menší oslavy, křtiny, biřmování, nebo pro farní a děkanská setkáních. Farnosti jsou ponechány prostory v části přízemí. Vzniká zde i malá kavárna se sdíleným zázemím se sálem, která by mohla po nedělních mších sloužit farnosti jako tzv. „farní kavárna“, a pokud by byl potenciál, tak i některé dny v týdnu fungovat v běžném provozu. Horní podlaží, včetně půdy, slouží rekreačnímu ubytování v apartmánech a v případě svateb pokrývá alespoň částečně i jejich potřebu přespání.

Koncepce samotného sálu je v propojení dvou oblastí, veřejného náměstí a polosoukromé zahrady. Zároveň by mělo být možné sál předělit, případně uzavřít, tak aby například sál byl uzavřen do náměstí a svatba by mohla být otevřená do zahrady, případně naopak u veřejných akcí. Sál je tvořen jednoduchou rámovou konstrukcí, kterou lemují dvě pevné stěny, stěna fary a stěna sálu, čímž se umocňuje pocit z prostorového propojení zahrady a náměstí. Forma sálu navíc odpovídá faře, doplňuje zástavbu a pokračuje v urbanistickém řešení okolí, lánovém uspořádání pozemků.

Důležitým aspektem je i samotné architektonické napojení na historickou budovu fary. Již jsem zmiňoval, že šířka sálu odpovídá šířce fary, ale navíc i modulová a proporční velikost odpovídá stávající budově. Základním modulem fary je čtverec o straně 7,2 m, který se ale směrem ke stranám fary zmenšuje na obdélník, tak aby vnější obrys měl proporce 1,39 (zlatý řez je 1,38). Pokud se to zdá jako náhoda, tak osy obvodových stěn mají poměr 1,42. To je již přesná hodnota odmocniny ze dvou. Ve stejné modulové koordinaci 7,2 m pokračuje i nový sál. Společně s tím i samotná proporce nové hmoty odpovídá proporcím fary.

Respekt k původní budově se objevuje i ve vertikálním směru. Střecha sálu začíná ve stejné výšce, co římsa piana nobile. Směrem do zahrady se střecha pozvolna zvedá po křivce, která nechává původní okna fary nedotčená. Díky tomu uvnitř samotného sálu vzniká gradace prostoru, která je navíc umocněna pravidelným střídáním se dřevěných rámů a lamelových výplní mezi nimi. Prostor je završen výhledem do korun stromů na konci sálu, neboť terén pozvolna celou dobu klesá směr k řece, a tak se zde na závěr objevuje výhled na celou zahradu.

Technické řešení
Budova fary je ponechána bez větších změn, pouze do současné dispozice jsou vloženy nové příčky a prostor je členěn tak, aby vyhovoval budoucímu možnému využití podle prezentovaného návrhu. Podkroví je navíc zaizolováno mezikrokevní dřevovláknitou izolací s provětrávanou mezerou zajišťující tepelný komfort a tepelnou stabilitu i v horkých letních dnech. Farní stodoly jsou využity a ponechány bez větších změn, pouze jsou zajištěny proti současné degradaci novou krytinou, místy bude nejspíše nutné vyměnit i dřevěné prvky krovu, které již neodpoví-

dají požadovaným stavebně technickým vlastnostem. Nově navržený sál je řešen jako dřevěná rámová konstrukce s příčnými trámy zapuštěnými do tzv. neviditelných konzol. To vede k jednotném estetickému výrazu celého vnitřního prostoru, bez viditelných spojovacích materiálů a zároveň pomáhá snižovat vnější obrys sálu tak, aby střecha sálu nezasahovala do oken fary, a přitom sál měl stále dostatečnou vnitřní světlou výšku. Dřevěná konstrukce je ztužena pomocí ocelových ztužidel, která jsou umístěna mezi 3. a 4. rámem z pohledu od náměstí. V tomto místě jsou protilehlé stěny sálu plné, a tak umístění ztužujících prvků nekomplikuje provozní a architektonické vyznění budovy. Stěny jsou řešeny jako obvodové sendvičové konstrukce s vnějším pohledovým dřevěným laťováním a vloženou izolací a parozábranou. Střecha je taktéž zaizolovaná a její vnější povrch je řešen extenzivním způsobem s rozchodníky. Voda je díky sklonu sváděna do vnitřních vtoků umístěných mimo prostor sálu. Fara je v současné době napojena na plyn, ten je v návrhu ponechán a pro sál je dodatečně navrženo tepelné čerpadlo umístěné v zahradě s akumulační nádrží v technické místnosti sálu. Potřebná vzduchotechnika se nachází nad příručními sklady a nad prostory záchodů a je vyvedena do boční západní strany sálu. Vnitřní prostor je možné členit několika způsoby pomocí posuvných panelů, které jsou umístěné ve speciálním úložišti uvnitř sálu. Panely jsou upevněny na vodící kolejnice pevně připevněné na dřevěnou rámovou konstrukci. Uvnitř sálu se taktéž nachází několik příručních skladů. V případě potřeby lze využít velké skladovací prostory v naproti stojích stodolách.

Vyhodnocení

Návrh na revitalizace fary v Horní Bobrové vytváří nový potenciál nejenom pro samotný areál, ale i pro nejbližší okolí v podobě dnes nepříliš využívaného náměstí.

Textová část - Štěpánov nad Svratkou

Architektonické a provozní řešení

Fara ve Štěpánově nad Svratkou by mohla dobře sloužit jako jakási poutní zastávka, která by nabídla útočiště nejenom „baťůžkářům“ putujících po Via Czechia, nebo jen těm procházejícím údolí řeky Svratky, které lemují strmé kopce a středověké hrady, ale měla by i potenciál vytvořit vhodné prostředí pro poutníky hledající ztišení a klid.

Farní areál se skládá ze dvou typů budov, z fary a dřevníků. Zároveň jsou zde i dva venkovní oddělené prostory, prostorná zahrada směřující k řece a vnitřní dvůr otevírající se do veřejného prostoru. Nejlepší je využít přirozenou charakteristiku areálu a vytěžit ji na maximum. Dvůr a přilehlé dřevníky je vhodné přiřadit „baťůžkářům“, kteří celý den putují sami, nebo v menších skupinkách a večer hledají větší společenství u ohně. Vzniklo by zde nejenom jednoduché ubytování v již stávajících budovách, ale i otevřená letní kuchyň, sociální zázemí, možnost uložení kol a místo pro táborák a společné večery. Navíc přesně naproti je autobusová zastávka, odkud mohou poutníci druhý den pokračovat i hromadnou dopravou.

V hlavní budově je zřízena farní společenská místnost s vlastní kuchyňkou, sociálním zázemím a nezávislým vchodem, tak aby fara byla stále farou a sloužila farnosti. Zbylá část budovy je již využita pro klauzurní způsob ubytování v jednolůžkových pokojích s vlastním zázemím. Půdní prostory jsou otevřené, již zde není nepotřebné mezipatro, a tak zde vznikne velký prostorný půdní prostor. Ten je nově zaizolovaný s provětrávanou mezerou bránící přehřívaní v letních měsících, místy tmu prozáří barevné paprsky světla skrze malé světlíky s proměnlivou intenzitou v průběhu dne. Vytváří se tak unikátní spirituální prostor umožňující soukromou meditaci. Přístup na zahradu je krytý jednoduchým přístřeškem, který nejenom chrání proti nepřízni počasí, ale umožňuje i společně posedět s výhledem do přírody. Koncepce zahrady vychází z její podstaty. Směřuje od pravoúhlé fary k volnému říčnímu toku, který je místy divoký. Za ním se již rozkládají lesy a zvedají se strmé kopce. Zahrada by měla plynule přecházet z pravidelného třešňového sadu, přes jabloně až k vzrostlým dubům, které dobře zvládají vysokou hladinu podzemní

vody způsobenou nedalekou Svratkou, až do volné přírody bez nejmenšího náznaku dělení. Kromě tekoucí vody na jednom konci zahrady se na druhém konci u budovy fary nachází klidná stojatá voda, v niž se zrcadlí historická budova fary. Koncepce stromů není nikterak náhodně zvolená. Třešňový sad by měl být vysázen z různých druhů třešní, tak aby kvetly a dozrávaly v rozdílnou chvíli, podobně i jabloně. Tím by se zahrada měla neustále proměňovat a občerstvovat poutníky v rozličnou roční dobu.

Technické řešení
Návrh lze rozdělit do dvou částí – ubytování „baťůžkářů" a ubytování poutníků uvnitř fary. Popis technického řešení je proto taktéž rozdělen na dvě části. A to ani ne z důvodu rozdílného přístupu, ten je obdobný, ale z důvodu větší přehlednosti.

Návrh počítá především se sezónním provozem. I mimo sezónu bude možné ubytování, ale zájemci budou muset počítat s tepelným diskomfortem staré budovy a ideálně volit pokoj v přízemí, v jehož těsném sousedství je kotel s komínem. Větším problémem než promrzání se může stát tepelná stabilita podkroví, které je nově navrženo k užívání, a proto bude střešní konstrukce doplněna o dřevovláknitou mezikrokevní izolaci, která zajistí dostatečnou stabilitu i v letních měsících. Navíc na její vnější straně pod současnou keramickou krytinou vznikne provětrávaná mezera snižující efekt přímého slunečního záření. Atmosféra podkroví je umocněna prosvěcujícími paprsky barevného světla přicházející skrze některé mírně přizvednuté střešní tašky s oplechováním a izolací. Za tím jsou vložena barevná sklíčka. Z vnějšku nedochází k žádným na první pohled viditelným změnám, ale uvnitř je přítmí prozářena různými barvami. Přístřešek kryjící přístup na zahradu je řešen jako jednoduchá trámová dřevěná konstrukce střechy položená na nové kamenné stěny, svým charakterem odpovídající okolním opěrným zídkám. Vytápění budovy je, řešeno pomocí kotle umístěného v technické místnosti. Ten je určeno na dřevo, které je vhodným obnovitelným zdrojem energie z okolních lesů.

Původní dřevníky jsou přeměněny na ubytování „baťůžkářů" včetně půd, které jsou zaizolovány podobně jako podkroví fary tak, aby zde bylo pohodlné trávit čas i v letních měsících. V jiných částech není izolaci potřeba používat, díky převážně sezónnímu provozu. Dvůr je doplněn o novostavbu, která dvůr uzavírá a zároveň obsahuje sociální zázemí, včetně sprch, které by bylo jinak náročné vměstnat do původních staveb. Konstrukčně je budova řešena jako dřevěný skelet s vloženými obvodovými sendvičovými stěnami z vnější strany, s pohledovým dřevěným obložením. Budova se napojuje na původní dřevníky převýšeným schodišťovým prostorem, který jasně odděluje, co je nově vloženo a co je původní.

Vyhodnocení
Návrh revitalizace fary ve Štěpánově nad Svratkou nabízí vhodné řešení pro lidi toužící po dočasné samotě a odpočinku. Návrh není proto jen rekonstrukcí, ale snaží se reagovat na aktuální společenské potřeby a navazuje na historii církve, jako „tisícileté duchovní jistoty".

Textová část - Strážek

Architektonické a provozní řešení
Architektonická koncepce zde vychází přímo z provozních nároků chráněného bydlení a chráněných dílen. Hlavní snahou je jednotný uzavřený areál rozčlenit, diverzifikovat a vytvořit strukturu veřejných, poloveřejných, polosoukromých a soukromých prostorů, jak je to obvyklé v běžné zástavbě. Společně s tím by se měla zvýšit i propojenost s okolní urbanistickou strukturou. Přestože se místní fara kdysi nacházela na periférii až za kostelem, daleko za posledními obydlími, tak nyní ji domy obklopily. Přestože se stále jedná o periferii, tak farní areál nyní působí jako uzavřená oblast v okolní uliční struktuře.

Rozčlenění lokality vychází z její vlastní charakteristiky. Západní strana farního areálu navazuje pozvolna na veřejný prostor obce, kde se nachází i autobusová zastávka. Zatímco směrem na východ se za budovami rozprostírá velká zahrada, v závěru výrazně klesající k řece. Nově navržený areál začíná na západě veřejným předprostorem, pokračuje přes poloveřejné chráněné dílny, poloveřejný dvůr, až k soukromému bydlení a polosoukromým zahradám, které jsou volně členěny na zahrádky pro obyvatele chráněné bydlení. Do zahrad jsou orientovány zděné budovy, které lze jednoduše transformovat na pokoje. Farní místnost, kuchyňka,

archiv a sklad jsou umístěny do nejstarší a historicky nejhodnotnější části fary s valenými klenbami, nejblíže vstupu a samotnému kostelu na kopci. O patro výš se nachází pokoj pracovníka chráněných dílen, který by občas přijížděl, a společenský vnitřní prostor pro obyvatele chráněného bydlení. Poslední z objektů je velká otevřená stodola oddělená od okolních budov a ležící nejblíže veřejnému prostoru a autobusové zastávce, ideální místo pro vznik chráněných dílen.

Koncepce chráněných dílen podobně jako i celý návrh vychází z charakteristiky lokality. Lokalita se vyznačuje velkou rozlehlou zahradou, místy značně vyvýšenou nad okolní zástavbou. Vhodné by bylo v dílnách odkazovat i na samotnou historii budovy a na církev. Nabízí se zaměřit chráněné dílny na výrobu svící z včelího vosku, a případně doplnit produkci o výrobu mýdel, neboť vybavení obou provozů se částečně překrývá. [22] Včely lze chovat v bezpečí na okraji zahrady a včelí vosk využívat v dílnách. Svíce mohou nalézt svůj odbyt nejenom u široké veřejnosti, ale i v rámci církevních obřadů, kde by jistě potenciál byl. Například paškály, až několikakilové velikonoční svíce, které zazáří na Velikonoce ve všech kostelech po celém světě, u nás se vyrábí pouze na třech místech. [23] Nakonec by měl vzniknout areál funkčně členitý a provázaný s okolním urbanismem.

Propojení s okolím je realizováno pomocí stržení západní zdi uzavírající dvůr, místo ní je zbudováno schodiště volně propojující zahradu a dvůr. Podobně jsou zrušeny i ploty v západní části, které jsou nahrazeny sadem, který přestože stále definuje prostor, tak umožňuje volný průchod. Parkování je potřeba řešit i zde. Přestože dvůr je otevřený a je do něj umožněn vjezd a zásobování chráněných dílen, tak automobilová stání jsou

Technické řešení
Budova fary ve Strážku a zděná část dřevníku je nově navržená na přestavbu v chráněné bydlení. Stavby jsou zaizolovány 200 mm minerální izolace, jak na vnější straně obvodové stěny, tak i v půdních prostorách. Tím by měly hodnoty prostupu tepla těmito konstrukcemi klesnout do hodnot pro pasivní budovy. Vytápění je řešeno v samostatně přístupné technické místnosti umístěné přesně uprostřed všech třech bytů, které u tohoto prostoru mají navíc koupelny. Samostatný přístup z centrálního dvoru je výhodou, neboť umožňuje nezávislý přístup pracovníkovi chráněného bydlení a taktéž usnadňuje přísun paliva do kotle. Kotel je navržen na dřevo, neboť tohoto obnovitelného materiálu je v okolí velké množství. Součástí technické místnosti by měla být i akumulační nádrž zvyšující komfort ubytovaných a snižující potřebu pravidelného přikládání do kotle. Na druhé straně dvoru je stodola s chráněnými dílnami. Na vnější obvodové stěně jsou ponechány původní mohutné dřevěné trámy, které jsou místy narušeny novými otvory pro okna a dveře. Za trámy se již nachází sendvičová izolační obvodová stěna doplněná o instalační předstěnu tak, aby se zjednodušilo vedení instalací uvnitř dílen a nemuselo se zasahovat do izolačního obvodového pláště. Uvnitř chráněných dílen je ponecháno otevření do krovu, který je taktéž zaizolován v místě krokví. Vytápění uvnitř dílen je řešeno ve vlastní technické místnosti kotlem na dřevo s akumulační nádrží.

Vyhodnocení
Návrh na revitalizace fary ve Strážku vrací starou budovu opět k životu, zachovává místo pro farnost a zároveň reaguje na sociální problematiku nejbližšího okolí.

Diplomový projekt
Fakulta architektury
Vysoké učení technické v Brně
2024

Autor
Bc. Marek Nečesal

Vedoucí
Ing. arch. Jan Mléčka Ph.D.

Poděkování

Chtěl bych poděkovat spolužákům za společné chvíle během semestru, Mlíkovi za konzultace a vedení projektu, rodině za podporu, Vladěnce za pozitivní energii a všem, kteří mi byli v průběhu práce nápomocní, otevírali mi fary, mohl jsem s nimi probrat chod farností, anebo mi předali kontakt na někoho dalšího, kdo by mi uměl více poradit. Děkuji.

Motivace

Několik let jsem jezdil a stále jezdím jako vedoucí letních táborů na různé fary po okolí Žďáru nad Sázavou. Budovy jsou to krásné, starobylé, ale většinu roku prázdné, a to se odráží i na jejich stavebně technickém stavu. A to mluvím jen o těch šťastnějších příkladech, které alespoň dva měsíce v roce slouží jako zázemí pro dětské tábory. Bohužel tato krátkodobá náplň je dlouhodobě nespasí. Každým rokem jsme sledovali jejich postupně zhoršující se stav. Vždy mi přišlo až paradoxní, že v současné době drahé a zdlouhavé výstavby, se zde nachází síť prázdných objektů v centru obcí vlastněných jednou institucí, která má navíc ve svém poslání pomáhat lidem. Nově vydaná encykliky Laudato si' papeže Františka s podtitulem „O péči o společný domov" navíc přímo vybízí k šetrnému přístupu, udržitelnému hospodaření do budoucna a otevření se veřejnosti.

Když jsem se začal tímto tématem více zajímat, tak mě zaujalo, že množství architektonických prací a článků se zaobírá budoucností opuštěných sakrálních staveb, ale o dalších církevních budovách již nepadla řeč, přestože jejich adaptace na nové využití je mnohokrát jednodušší a naléhavější. Sakrální stavby mohou být navštěvovány párkrát do roka, případně se zde může scházet malá skupinky věřících k pravidelné nedělní bohoslužbě, nebo být jen místem ztišení uprostřed rušného města, ale fary se snižujícím se počtem věřících a kněží zůstávají prázdné. Celá tato typologie hledá nové využití.

Obsah

Poděkování
Motivace
Obsah

Příběh pokračuje 36

0 Analytická část
0.0 Vývoj farní typologie 40
0.1 Současné přístupy k revitalizaci far 42
0.2 Jaké je dnešní poslání církve? 44
0.3 Koncepce revitalizace far 46
0.4 Výběr lokalit 48

1 Horní Bobrová
1.1 Horní Bobrová 52
1.2 Analýza fary 58
1.3 Návrh 78

2 Štěpánov nad Svratkou
2.1 Štěpánov nad Svratkou 124
2.2 Analýza fary 130
2.3 Návrh 150

3 Strážek
3.1 Strážek 192
3.2 Analýza fary 198
3.3 Návrh 218

4 Co je dobré ještě vědět
4.1 Použitá literatura 256
4.2 Seznam obrázků 257

Obr. 2. Prázdná fara v Rožné ▶

Příběh pokračuje

Fary společně s kostely tvoří pravidelnou síť staveb nacházejících se na celém území České republiky. V současné době klesajícího počtu věřících hlásícího se ke katolické církvi, obdobný trend můžeme sledovat i u dalších církví, [1] zůstávají tyto velkoryse navržené budovy prázdné a vhodné využití hledají. Tato práce navazuje na předdiplomový projekt zaměřující se na vývoj římskokatolických far. Kromě historických souvislostí a jednotlivých etap, práce prezentovala taktéž jejich současnou situaci a analyzovala aktuální přístupy k jejich revitalizace na více než 60 objektech. Společně s tím jsem se zabýval i budoucím směřováním celé této typologie. Zjednodušeně by se dalo konstatovat, že s ubývajícím počtem věřícím se církev zaměřuje na rozvoj far ve spádových oblastech a na jejich proměnu na farní centra, zatímco množství far v malých obcích zeje prázdnotou. Jaká by mohla být udržitelná budoucnost celé této opuštěné typologie, která je po mnoha stránkách velmi podobná? Většina budov je ze stejného období, podobně dispozičně a stavebně-technicky řešené, stále v relativně dobrém stavebně technickém stavu, vlastněné jednou institucí a mající za sebou obdobnou komunitu věřících, farnost, které není osud jejich fary lhostejný. V rámci práce jsem stanovil základní principy udržitelného rozvoje prázdných far, které jsem posléze aplikoval na tři prázdné objekty nacházející se ve Žďárském děkanství.

Obr. 3. Prázdná fara v Rožné

0

Analytická část

0.1 Vývoj farní sítě
0.2 Současné přístupy k revitalizaci far
0.4 Jaké je dnešní poslání církve?
0.5 Koncepce revitalizace far
0.6 Výběr lokalit

◀ Obr. 4. Prázdná fara v Rožné

*Kapitola "Analytická část" prezentuje ve velmi zkrácené podobě informace získané v rámci Předdiplomového projektu, který je přílohou diplomové práce.

0.1 Vývoj farní typologie

Vývoj far můžeme vysledovat už k počátkům křesťanství. I samotný název „fara“, pochází ze staroněmeckého „pharre“, který má své kořeny v řeckém výrazu „parokoikia“, jenž pochází ze slova „parokoikos“ znamenající „bydlící vedle“. [2] Výraz byl používán v prvotní církvi pro křesťany, kteří bydleli vedle biskupských kostelů. S vývojem církve byla péče o věřící předávána i dalším kněžím, a tak započala růst soběstačná síť farností i mimo biskupské město.

Historie církevních staveb se na našem území začala psát v průběhu 8. století, kdy k nám pronikli první misionáři. Zpočátku se křesťanství rozšiřovalo především mezi vyššími vrstvami společnosti. Zlom nastal příchodem Konstantina a Metoděje roku 863, kteří hlásali víru i prostému obyvatelstvu. [3] Až ve 12. století (někdy se uvádí i 13. století) můžeme hovořit o pevné struktuře far. [4] Církevní hospodářství rostlo a tomu odpovídal i stavební vývoj far jako center územně správních jednotek. K samotným budovám přibývaly zemědělské stavby. S rostoucím majetkem v rukou církve přichází nárůst odporu a snaha o návrat k původním ideálům křesťanství. Husitské války znamenaly stagnaci ve vývoji, množství farností a klášterů bylo vypleněno. [5] Naopak následující epocha se vyznačovala silnou rekatolizací a zakládáním nových farností ze strany Rakouska-Uherska a z faráře se stal pomalu světský úředník. [6] Barokní farní budovy jsou si velmi podobné a jedná se i o nejrozšířenější typ na našem území. [7] Následující 19. století nepřineslo velké změny, s výjimkou měst, kde fary odpovídaly okolní zástavbě.

20. století velmi ovlivnilo farní typologii, soudobé architektonické styly byly neoddělitelně spojeny s novými myšlenkami. Farnost se již oprostila od spojení se státní správou a kněz byl opět primárně duchovním pastýřem. Potřeba nových změn v církvi byla završena II. Vatikánským koncilem, který se snažil církev přiblížit opět lidem. [8] V podobné době započaly vznikat i farní centra jako polyfunkční objekty. K nám se tato typologie dostala až v 90. letech. Současný vývoj far se ubírá dvěmi směry. První tendencí je budování nových farních center v lokalitách se silnou křesťanskou komunitou a druhým směrem se ubírají historické fary v menších obcích, který pomalu vede k jejich vyprázdnění a opuštění. [9]

Obr. 5. Nejstarší zobrazení Prahy v kronice Libre chronicarum z roku 1493

Nalevo od studně s vahadlem se nachází farní kostel sv. Vojtěcha Menšího. Můžeme předpokládat, že některá z budov nacházející se v jeho těsné blízkosti je i farou.

0.2 Současné přístupy k revitalizaci far

V době snižujícího se počtu věřících se dostáváme do situace, kdy fary přestávají sloužit svému původnímu účelu a je nutné hledat nová možná východiska, případně se ptát, jaké je jejich budoucí využití uvnitř církve. [1] V předdiplomové práci jsem oslovil všechna biskupství s otázkou na revitalizace far v jejich diecézi. Nakonec se mi podařilo zmapovat více než 60 farních budov, u kterých došlo ke změně vnitřního programu. [9]

Z prvního grafu (obr. 6.) je patrné, že většina farních budov je nově využita pro „ubytování větších skupin" (tábory). Druhý graf (obr. 7.) znázorňuje využití těchto funkcí v průběhu roku. Dostáváme přesně opačné výsledky. S nejvyššími hodnotami se umístily provozy „zdravotní a sociální", „pohostinství" a „dlouhodobé ubytování", těsně za nimi následuje „kulturní a vzdělávací činnost", v níž jsou obsažené i školy, které přes letní prázdniny nefungují. Na opačné straně spektra je „ubytování menších skupin" často limitované turistickou sezónou a tepelně-technickými vlastnostmi historických farních budov přes zimní měsíce. Nejhůře dopadlo ubytování táborů, které funguje většinou přes letní prázdniny. Při srovnání grafů vidíme, že současné využití není příliš efektivní a jedná se spíše o nejjednodušší variantu alespoň částečného využití far, než nějaký udržitelný směr do budoucna. [9]

Z grafu (obr.7.), kde osa x charakterizuje velikost objektu a osa y nejbližší okolí z hlediska počtu obyvatel, potenciál pro opětovné využití, vidíme, že fary v současné době využité pro různé typy ubytování a pro „pohostinství" tvoří uprostřed shluk. Jakákoliv budova nacházející se mimo toto uskupení, ať se odlišuje velikostí, nebo svým okolím, má větší potenciál revitalizace a je nejčastěji využita pro „Zdravotní a sociální činnost", nebo pro „Kulturní a vzdělávací činnost". Chtěl bych připomenout, že se stále bavíme o farách, které mají alespoň nějaké využití, přestože jen minimální. Množství dalších je prázdných a uzavřených. Navíc s budoucím odlivem věřících bude opuštěných far přibývat, hlavně na malých vesnicích, právě ve střední oblasti, kde vidíme značnou převahu far určených pro „ubytování větších skupin" (táborů). Tato nízká diverzita programu nepřispívá ani k jejich budoucímu perspektivnímu využití. [9]

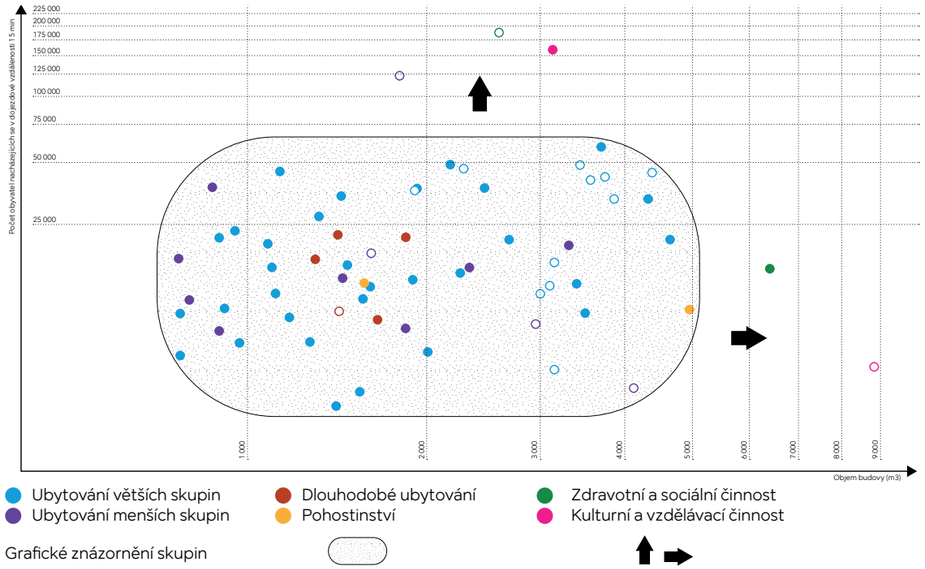
Obr. 6. Využití analyzovaných far

Obr. 7. Využití kategorií v průběhu roku

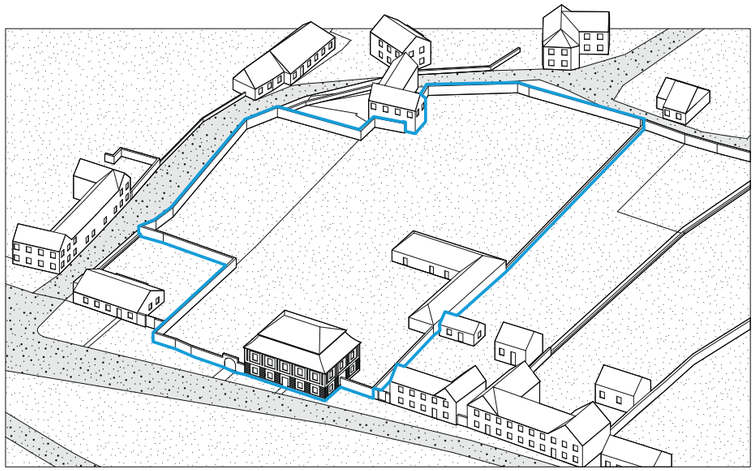

Obr. 8. Rozdělení zkoumaných far na dvě množiny

0.3 Jaké je dnešní poslání církve?

Dokumenty II. Vatikánského koncilu vybízí církev k působení mezi široké vrstvy společnosti, neměla by být již uzavřenou institucí, ale měla by se otevřít světu. Hranice mezi církví a společností by měla zmizet, stejně jako status instituce, katolicismus, ale spíše se zaměřit na katolicitu, na křesťanské poslání. Církev by se neměla uzavírat do malých skupin, ale naopak využívat potenciál demokratické společnosti a vést s ní otevřený dialog. [10] [8] [11] [9]

Zatímco proběhl značný vývoj v učení církve, který se snaží přizpůsobit běžnému člověku, tak uspořádání fary a farních budov zůstalo po staletí totožné. Dispozice staveb odpovídá často ještě časům, kdy byly postaveny, nejčastěji barokní éře, ve které fary sloužily jako administrativně-správní jednotky spojené se zemědělským hospodářstvím. Od té doby, především v prostředí malých obcí, fary nezaznamenaly žádný velký vývoj. Nyní se do far dostanou pouze věřící, a ani to nemusí být mnohdy pravda. Navíc i samotná forma areálu s hospodářskými budovami uzavírá celý prostor spíše dovnitř, než aby se jakkoliv otevíral do okolí, s kterým nejčastěji komunikuje pouze uliční striktně symetrická fasáda vyvolávající pocit vážené a staleté instituce. [9]

Ve světle církevního učení můžeme vidět novou naději pro prázdné farní budovy. Objekty by se měly transformovat z uzavřených staveb v místa společenství, nejenom věřících, ale měly by se zde objevit prostory otevřené i ostatním. Z této koncepce se mění jak význam, tak i nároky na vnitřní uspořádání far. Základem návrhu by se měl stát dialog mezi potřebami veřejnosti a farnosti. [9]

Prostory využitelné farností

Prostory využitelné veřejností

Pokud má dojít k udržení a případnému rozvoji farního společenství, tak z nejčastější kombinace církevních staveb v obci, fara a kostel, má prvně jmenovaná budova větší potenciál přeměny a umožňuje i neformální setkávání věřících, místo anonymního sezení v lavicích kostela. Navíc i přeměna fary je často žádoucí z ekonomických důvodů, aby byly stále zajištěny finance na opravu kostela a dalších farních staveb. [9]

Veřejnosti naopak fara může nabídnout prostory v historicky hodnotné budově často v centru obce, navíc i její zahrada a přilehlé zemědělské budovy se mohou stát například vhodným rozšířením prostoru náměstí na malých obcích, kde se obvykle jádro vesnice přeměnilo na silniční komunikaci. Koncepce propojení provozů by měla využít potenciál místa, reagovat na současné potřeby a pokračovat v historickém odkazu fary jako místa společenství, vzdělání, duchovna a sociální pomoci. Díky tomu se nezpřetrhá historická kontinuita farní typologie, ale přemění se pro potřeby 21. století v duchu myšlenek II. Vatikánského koncilu.

0.4 Koncepce revitalizace far

Zajištění potřeb farnosti

Faru dělá farou právě farnost, která se zde schází. Bez lidí je to jen prázdná budova, jakých je v okolí mnoho. Tak, aby mohla fara stále fungovat, musí být zde zachován i prostor pro potřeby farnosti.

Otevřenost

Fara se může stát symbolem dialogu se současnou společností. Areál lze otevřít, využít jeho potenciál a včlenit ho do urbanismu a života obce.

Zaměření se na aktuální problémy

Fary mohou kompenzovat nejenom lokální potřeby obce, ale mohou pomoci i s širšími společenskými problémy, neboť se nejedná o jednu budovu, ale o celou síť staveb.

Využití pevného včlenění urbanismu obce

Farní objekty a areály představují prostorové rezervy uvnitř okolní zástavby, díky tomu mají vysoký potenciál pro často staletou a neměnnou okolní urbanistickou strukturu, do které je jinak obtížné přinést nový život.

Navázání na kulturní a historický odkaz

Historicky fary a církev plnily množství úloh od komunitních, vzdělávacích, duchovních, až po sociální a bezesporu i mnoho dalších. Bylo by vhodné hledat pokračování v této tradici a najít místo pro fary ve 21. století. Najít budoucnost celé teto typologie.

Péče o společný domov

Papež František ve své encyklice Laudato si' vyzývá k ekologii, udržitelnosti a péči o Zemi jako o náš společný dar. To stejné můžeme vztáhnout i na fary jako na odkazy dřívějších generací. Již jen samotné využití prázdných budov je formou udržitelnosti. [10]

Obr. 9. Prázdná fara v Rožné

0.5 Výběr lokalit

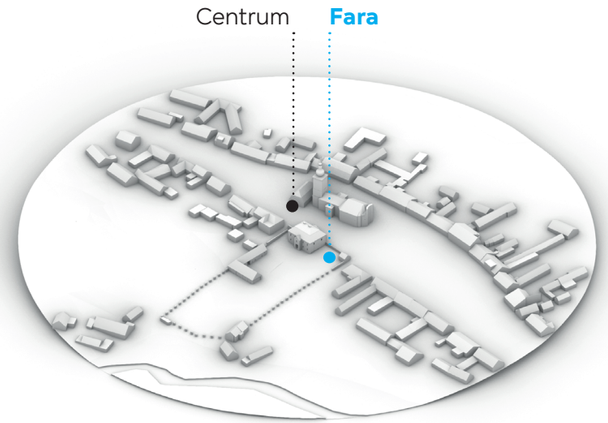
Pro aplikování koncepce revitalizace far vycházejícího z předdiplomového projektu jsem se rozhodl zaměřit na Žďárský děkanát, odkud pocházím. Oblast je charakteristická kopcovitým terénem a množstvím barokní církevní architektury, za níž často vděčíme spolupráci mezi opatem žďárského kláštera Václavem Wejmluvou a architektem Janem Blažejem Santinim Eichlem. V současné době se děkanství odlišuje od republikového průměru relativně vysokým procentem věřících hlásících ke katolické víře. [1] Přestože se umisťuje na předních příčkách, tak i zde najdeme množství far, které v současné době již neslouží plně církevním účelům.

Vybral jsem si tři prázdné fary, z nichž první se nachází v Horní Bobrové přímo uprostřed náměstí, druhá je postavena ve Štěpánově nad Svratkou v uliční zástavbě a třetí leží ve Strážku na periférii obce. Tato diverzita far ve vztahu ke struktuře osídlení byla záměrně zvolená tak, abych mohl svou koncepci aplikovat na objekty s rozdílným kontextem okolí.

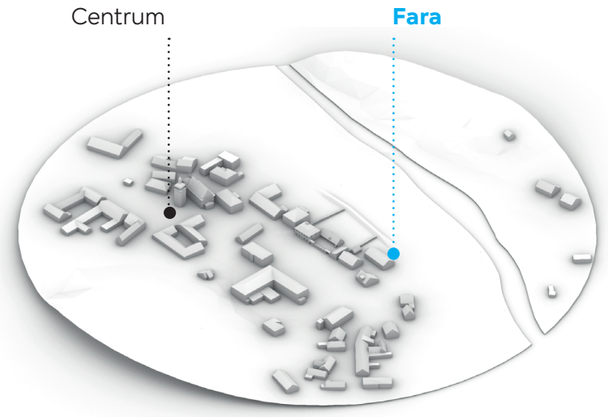

Struktura žďárského děkanství

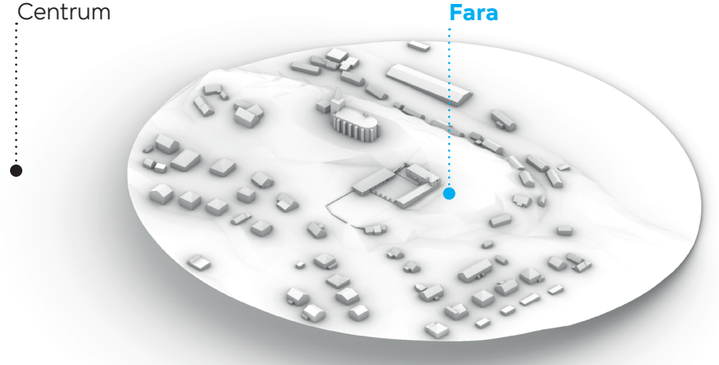
▶ Horní Bobrová

▶ Štěpánov nad Svratkou

▶ Strážek

1

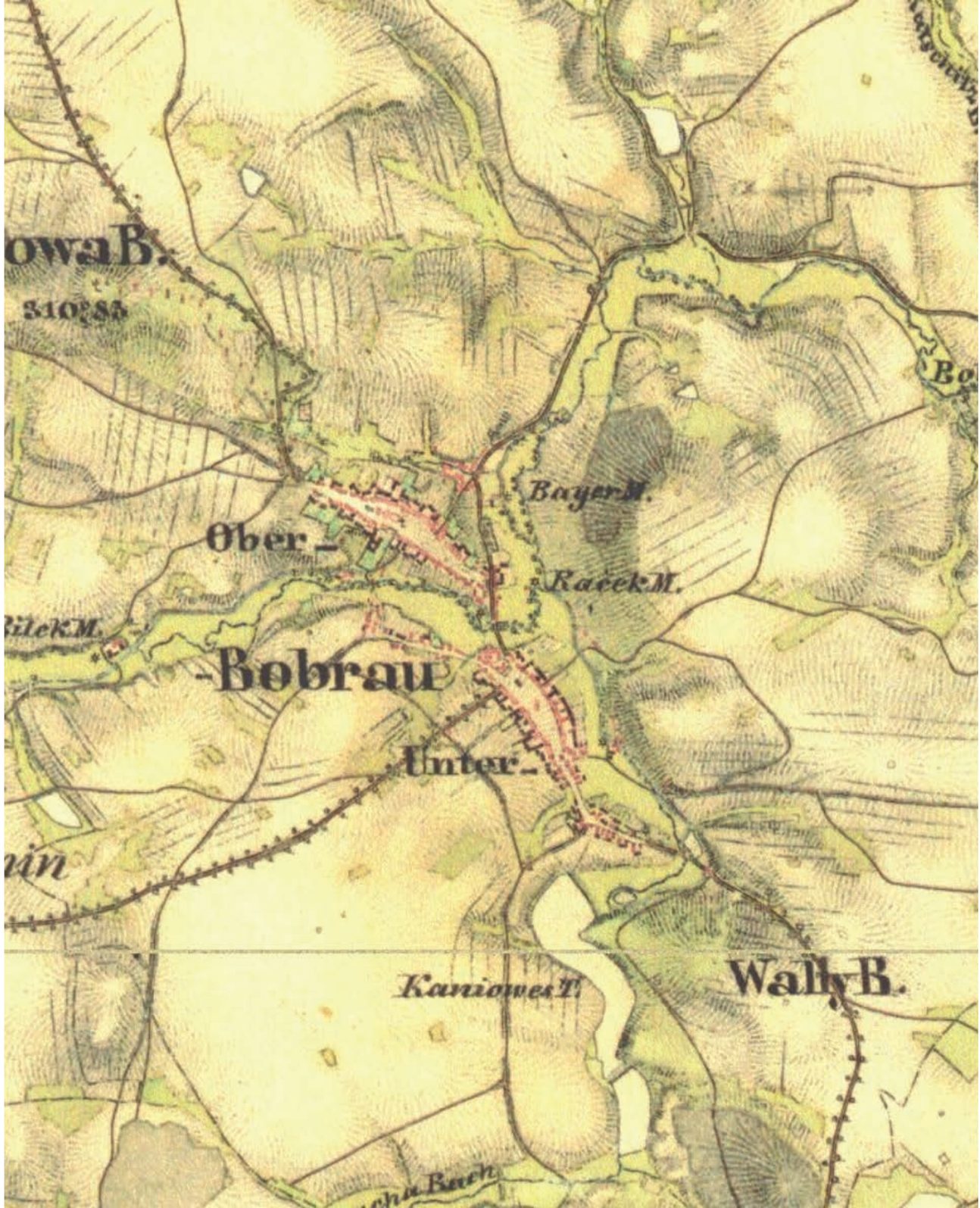
Horní Bobrová

1.1 Horní Bobrová
1.2 Analýza fary
1.3 Návrh

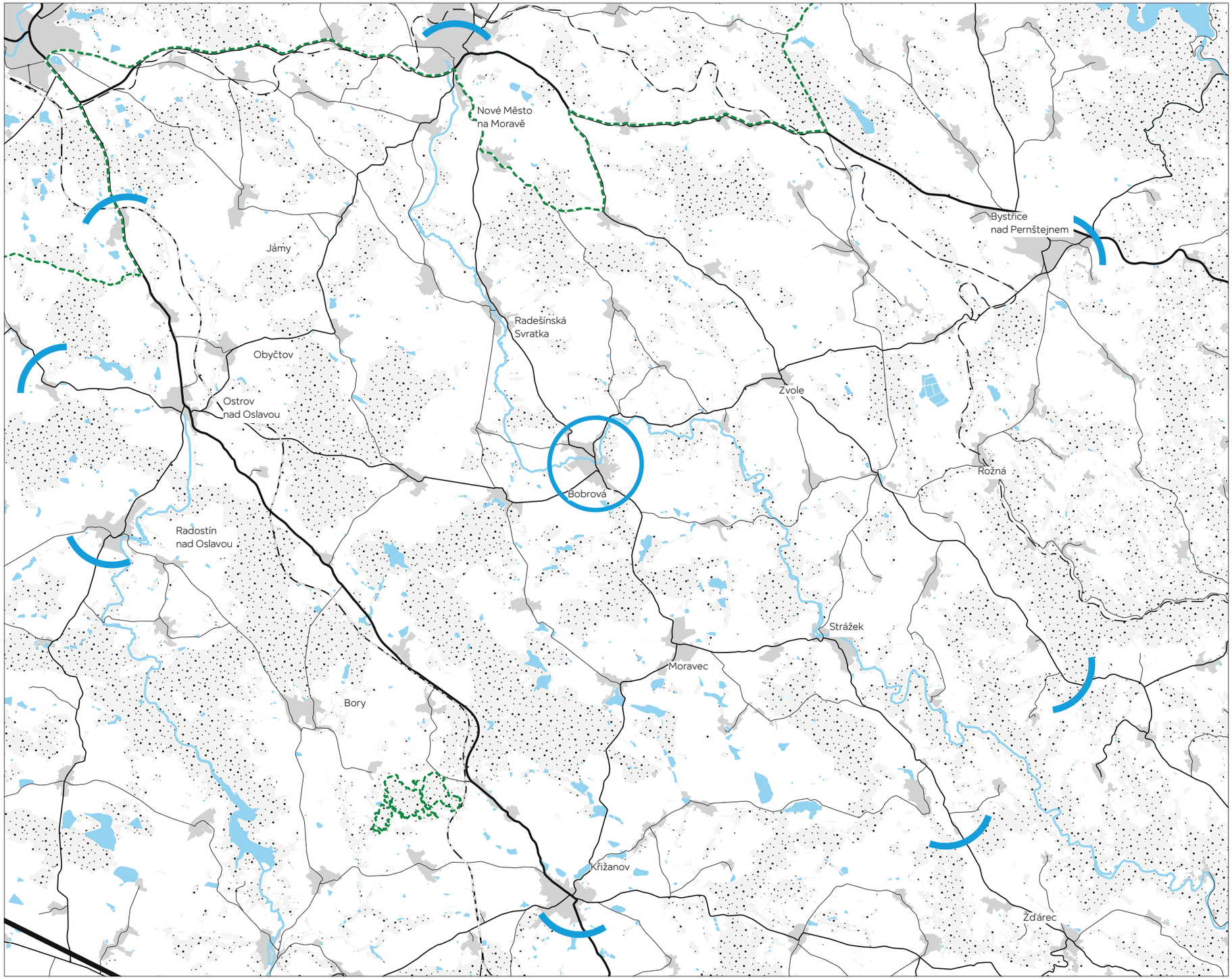

◀ Obr. 10. Fara v Horní Bobrové

1. 1. Horní Bobrová

Historie osídlení v Bobrové sahá až do 13. století, kdy se zde nacházela roztroušená obydlí okolo obou stran říčky Bobrůvky. V následujícím století dochází k rozlišování na dvě části osady, na Horní a Dolní Bobrovou, pro které byla historie především z hlediska vlastníků rozdílná. Důležitým okamžikem pro architekturu Horní Bobrové se stal rok 1486, v kterém připadla žďárskému klášteru. Díky tomu zde mohl na počátku 18. století realizovat své projekty Jan Blažej Santini Eichel, v té době právě spolupracující se žďárským opatem. Santini se rozhodl výrazně přestavět původní středověký kostel v barokním stylu a společně s ním vybudoval i naproti stojící faru, které se ve své diplomové práci věnuji. Roku 1950 byly obě části obce spojeny do jednoho městyse Bobrová a nyní zde žije 910 obyvatel. [12]

Obr. 11. Historická mapa Bobrové

Širší vztahy

- Obec
- Dálnice
- Silniční síť
- Železnice
- Les
- Vodoteč
- Vodní plochy

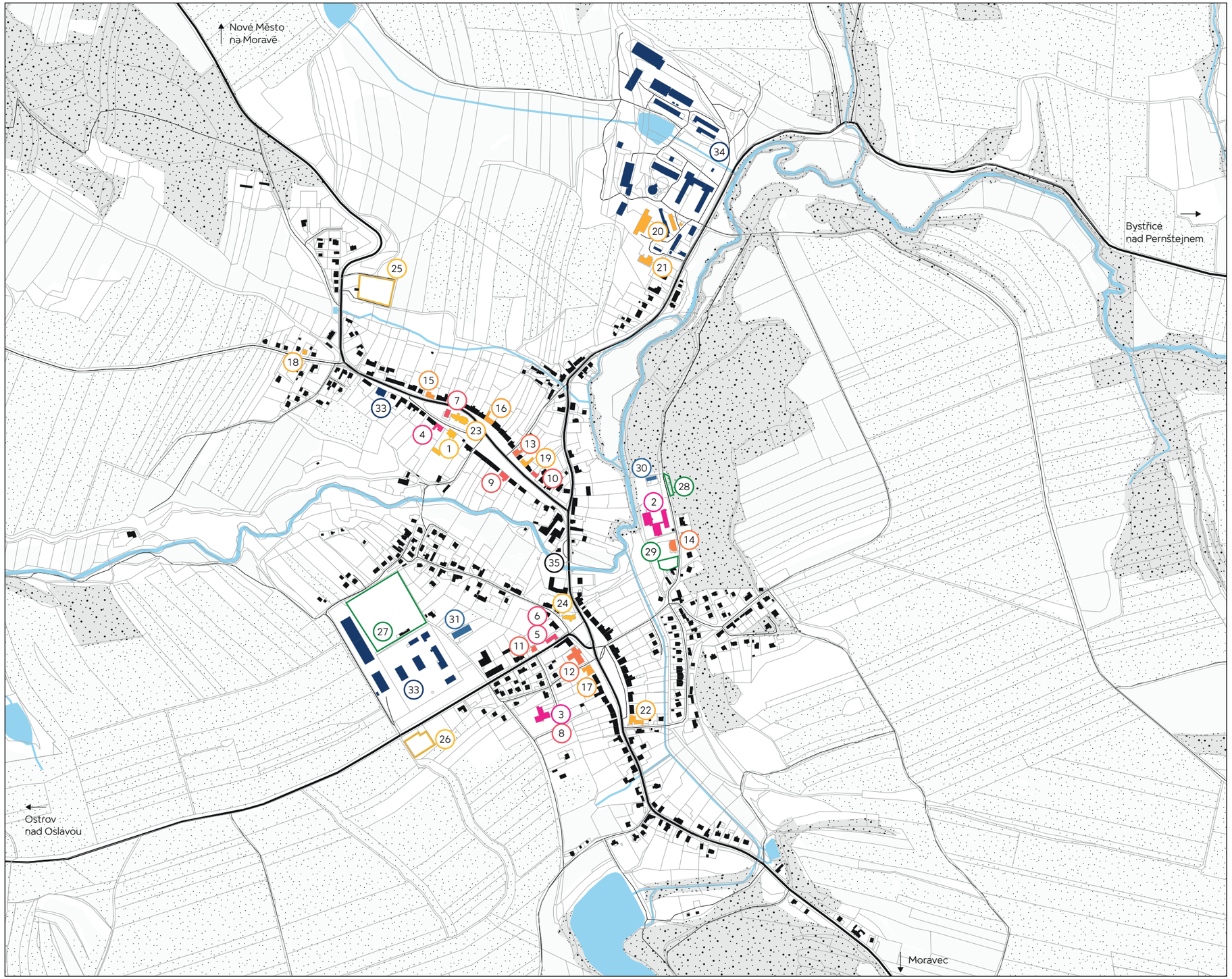
- Chráněnné krajinné lokality

- Řešená lokalita

- Dojezdová vzdálenost 15min autem

0 1 2 km

1:100 000

Řešená fara 1

Funkční analýza

- Bydlení
- Občanská vybavenost
  - Vzdělávání a výchova
  - Sociální služby
  - Zdravotní služby
  - Kultura
  - Veřejná správa
  - Ochrana obyvatelstva
  - Obchodní prodej
  - Tělovýchova a sport
  - Ubytování
  - Stravování
  - Služby
  - Církevní budovy
  - Pohřebnictví
  - Plochy rekreace
- Technická infrastruktura
- Výroba a skladování
- Veřejná prostranství
- Dopravní infrastruktura
- Plochy vodní a vodohospodářské
- Plochy zemědělské
- Plochy lesní

2 ZŠ Bobrová
3 MŠ Boborová
4 Pečovatelská služba
5 Lékařská ordinace
6 Lékárna
7 Muzeum panenek
8 Knihovna
9 Úřad městyse
10 Pošta
11 Sbor dobrovolných hasičů
12 COOP
13 COOP
14 Sokolovna
15 Penzion Bobrová
16 Hostinec Trakalka
17 Pohostinství Bobrová
18 Autoškola Štyrský
19 Truhlářství
20 Autoservis
21 Řeznictví
22 Starožitnictví
23 Kostel sv. Petra a Pavla
24 Kostel sv. Markéty
1 Fara
25 Hřbitov Bobrová
26 Hřbitov Dolní Bobrová
27 Fotbalové hřiště
28 Fit stezka Bobrová
29 Dětské hřiště
30 ČOV
31 Sběrný dvůr
32 Praefect Manufactory
33 AGROKOP HB s.r.o.
34 Agroinvest Bobrová
35 Čerpací stanice

0 100 200 m

1:10 000

1.2 Analýza fary

Památkově chráněný areál v Horní Bobrové se rozprostírá na ploše 6822 m^2. Barokní fara byla vyprojektována architektem Janem Blažejem Santini Eichlem a postavena roku 1770. Společně s ní vznikl ve stejné době i naproti stojící kostel sv. Petra a Pavla. [13] Za farou se rozprostírá rozsáhlá zahrada se dvěma stodolami, které taktéž podléhají památkové ochraně. Fara byla v nedávné době zrekonstruována a spodní dvě místnosti jsou využity pro účely farnosti. V jedné se nachází kuchyň a ve druhé malý společenský sál. Ve druhém patře se je archiv, velký sál a několik obytných místností. Výjimečně je fara využita pro tábory, neboť zastaralé sociální zařízení není uzpůsobeno pro větší počet dětí. Na faru byly v nedávné době zpracovány plány na přestavbu a vytvoření bytu pro jáhna, ale nakonec z toho sešlo. [9]

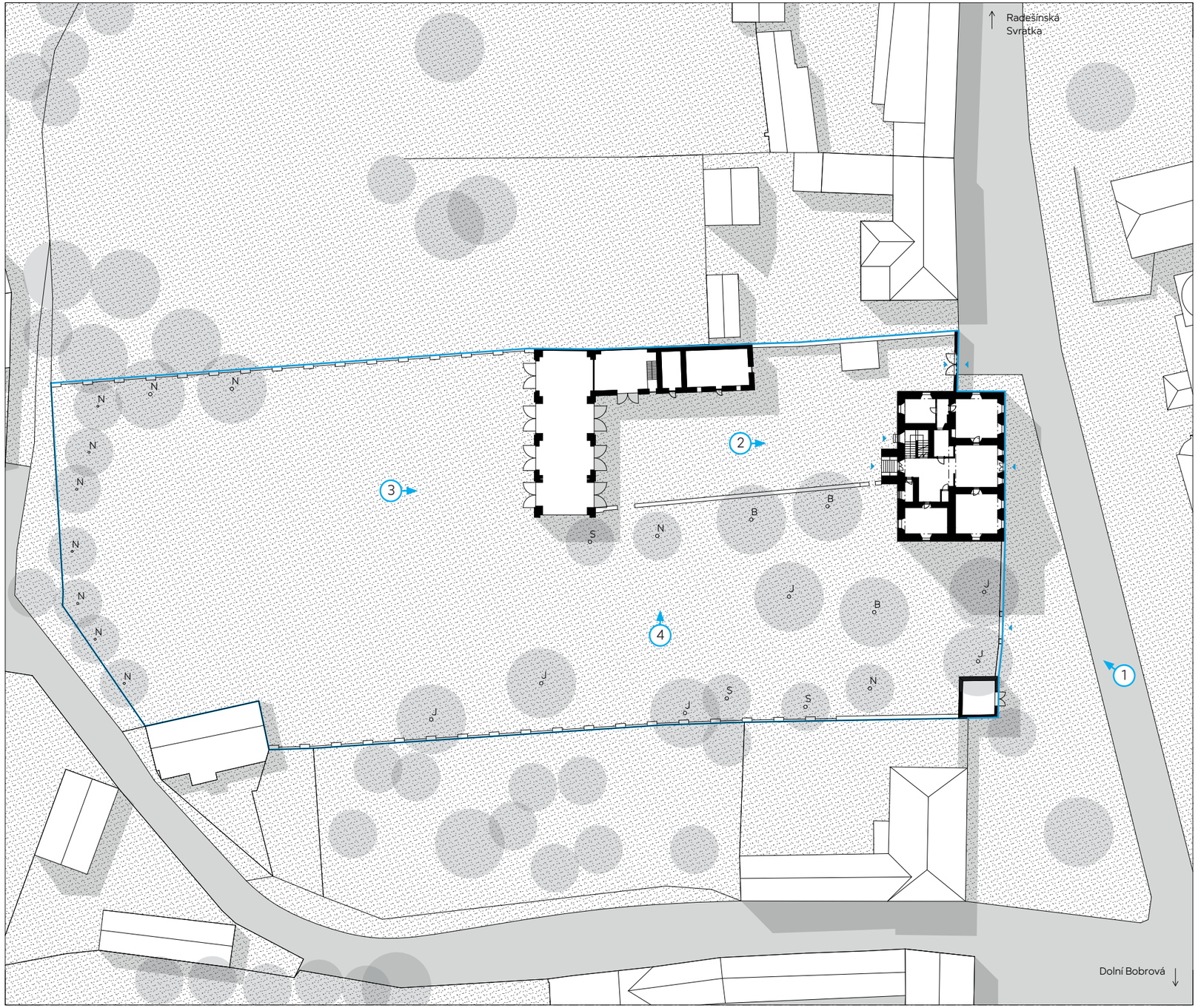
Součástí práce bylo i zaměřování původních objektů, fary a stodol. Chtěl bych poděkovat Atelieru Testudo, který mi poskytnul výkres 1NP, PP, pohledy a řezy, zbylé výkresy jsou všechny mojí prací.

Horní Bobrová ve žďárském děkanství ◀

Obr. 12. Fara v Horní Bobrové ▶

Původní Situace

- Zatravněné plochy
- Asfaltové komunikace
- Dlážděné plochy
- Okolní domy
- Řešené budovy
- Řešené území
- Stromy původní mimo řeš. ú.
- Stromy původní v řeš. ú.
- J — Jabloň
- T — Třešeň
- S — Slivoň
- B — Bříza
- N — Nespecifikované původní dřeviny
- Pohledy

0 6,5 13 m

Obr. 13. Fara v Horní Bobrové pohled 1

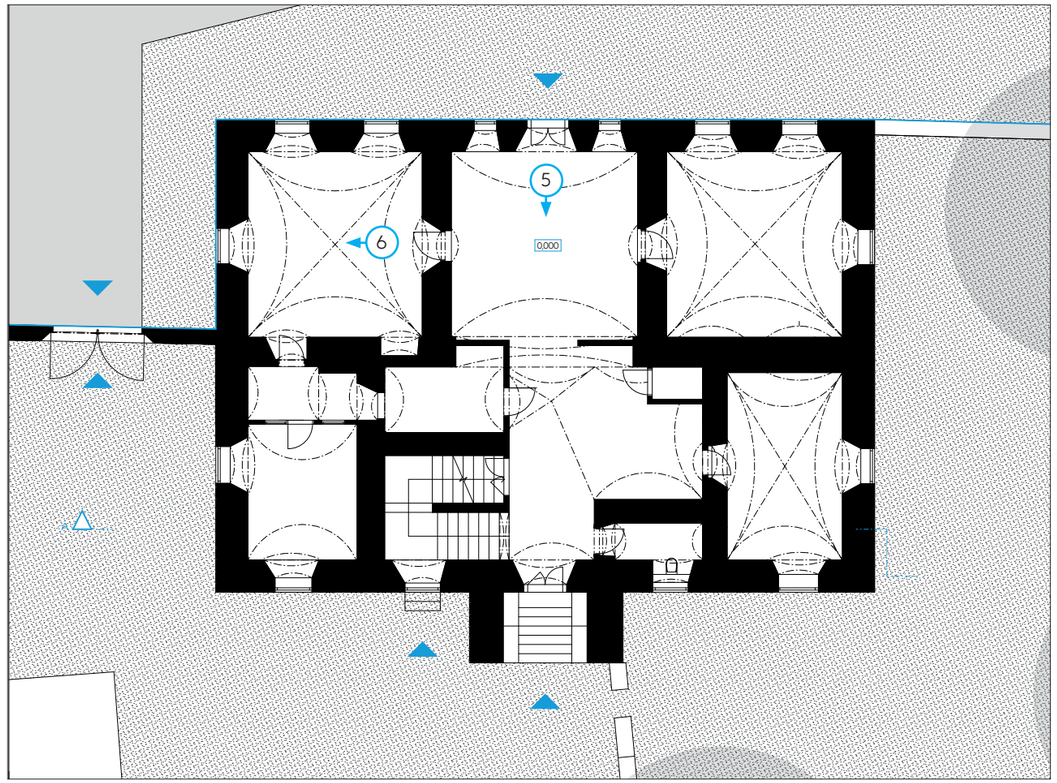
Obr. 14. Fara v Horní Bobrové pohled 2

Obr. 15. Fara v Horní Bobrové pohled 3

Obr. 16. Fara v Horní Bobrové pohled 4

Původní 1 NP

- Zatravněné plochy
- Asfaltové komunikace
- Okolní domy
- Obecné stavební konstrukce
- Řešené území
- Stromy původní mimo řeš. ú.
- Stromy původní v řeš. ú.
- Pohledy

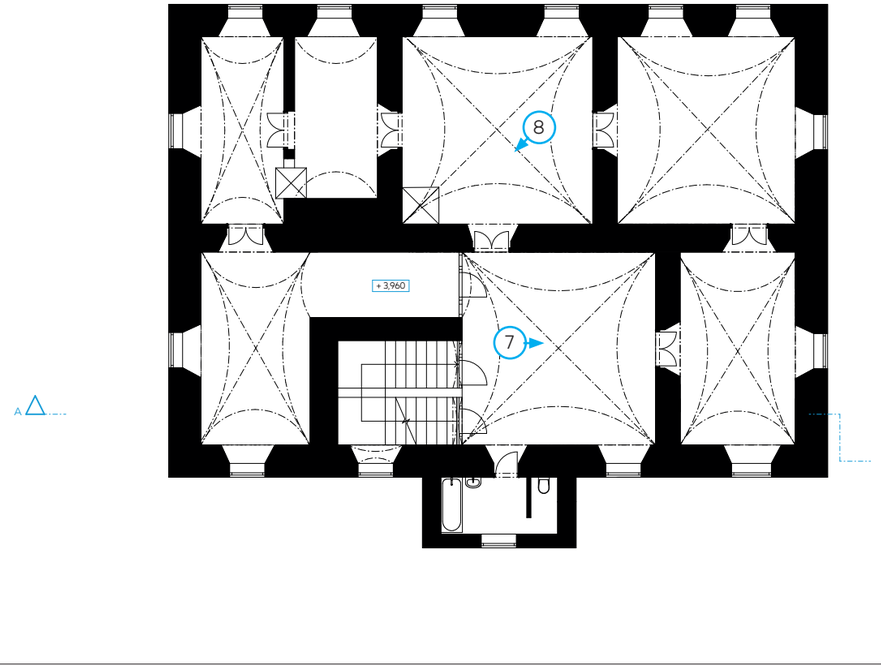
0 2 4 m

Obr. 17. Fara v Horní Bobrové pohled 5

Obr. 18. Fara v Horní Bobrové pohled 6

Původní 2 NP

Obecné stavební konstrukce

Pohledy

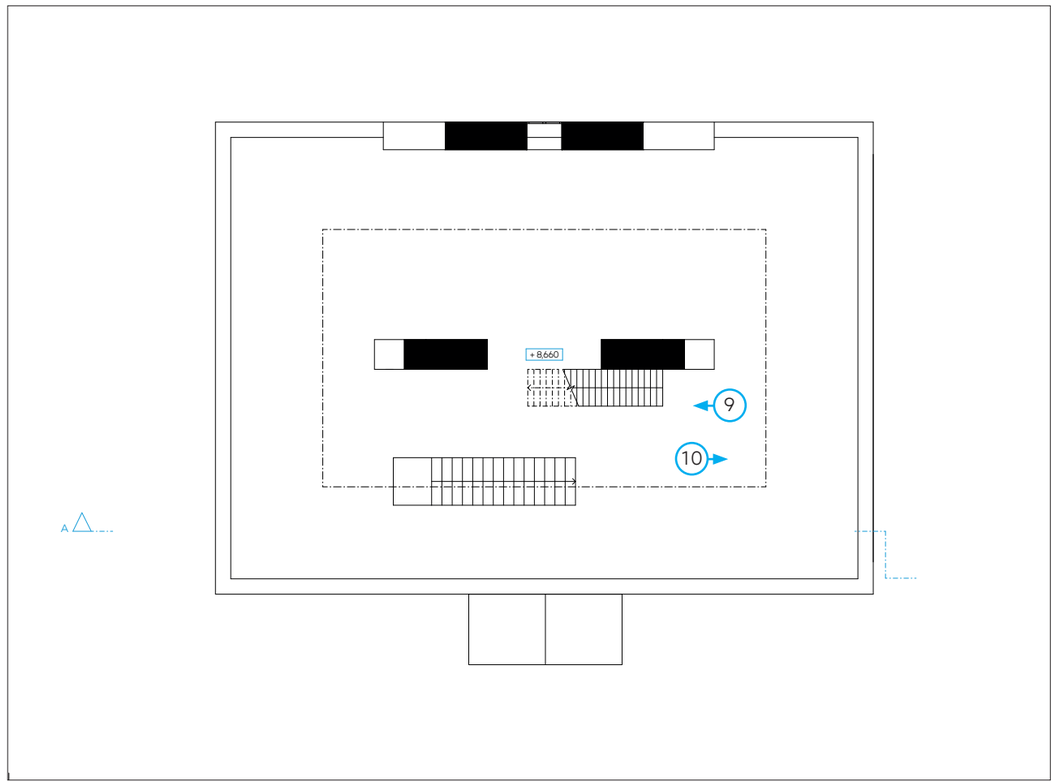
0 2 4 m

Obr. 19. Fara v Horní Bobrové pohled 7

Obr. 20. Fara v Horní Bobrové pohled 8

Původní 3 NP

Obecné stavební konstrukce

Pohledy

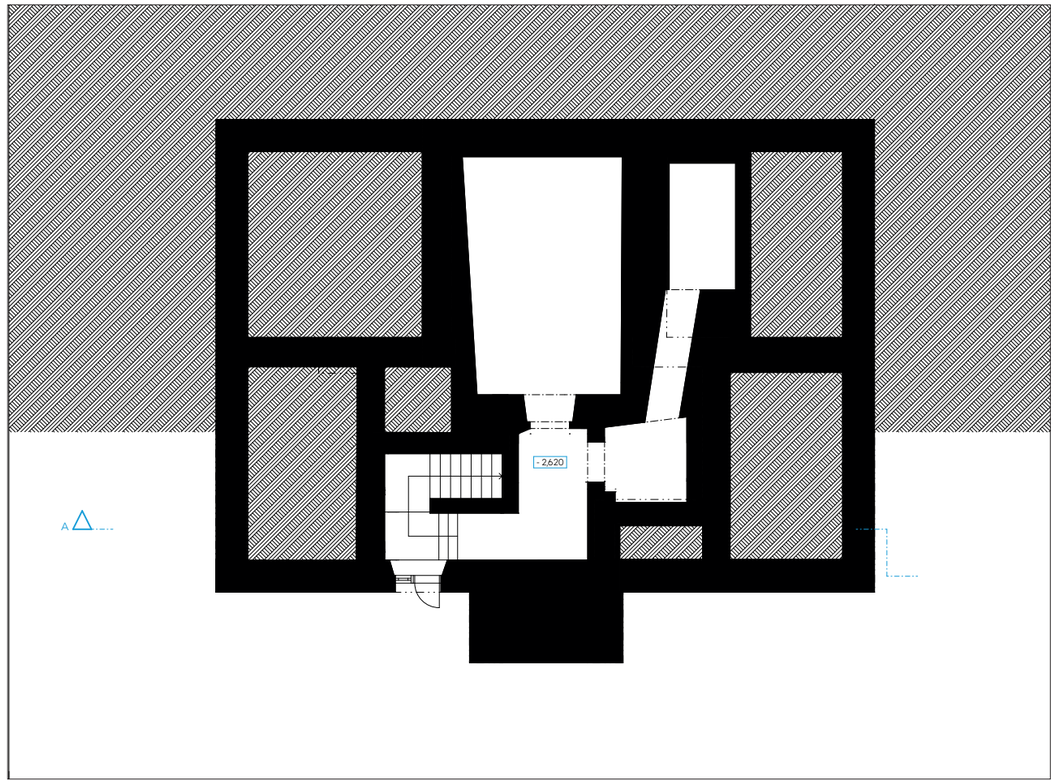
0 2 4 m

Obr. 21. Fara v Horní Bobrové pohled 9

Obr. 22. Fara v Horní Bobrové pohled 10

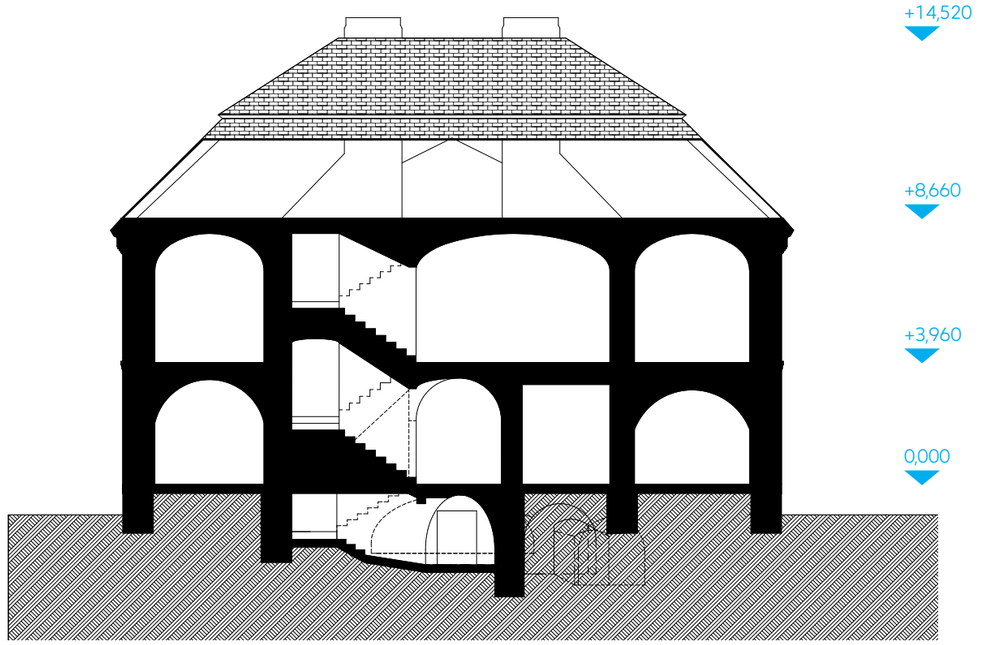

Původní 1 PP

Obecné stavební konstrukce

Původní terén

0 2 4 m

Původní Řez A

Obecné stavební konstrukce

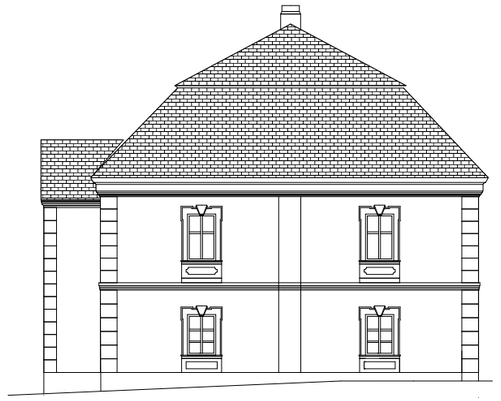
Původní terén

Původní krytina

0 2 4 m

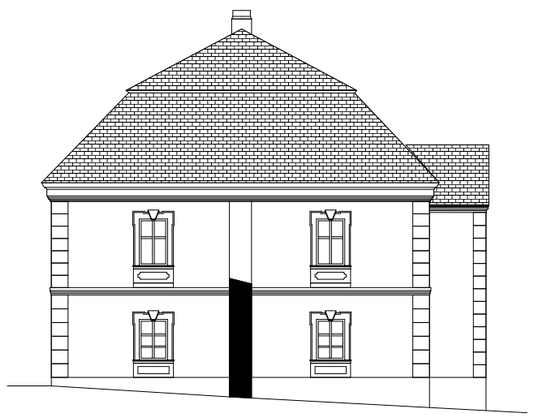

Původní jihovýchodní pohled

Původní severovýchodní pohled

Původní severozápadní pohled

Původní jihozápadní pohled

Rozhovor s farníky

Život ve farnosti

Jaké aktivity se pravidelně konají ve Vaší farnosti (např. setkávání ministrantů, seniorů, dětí, společenství mládeže)? A kde se odehrávají?
"Ministranti se nesetkávají. Senioři se setkávají každých 14 dní vždy v úterý na faře v bývalé kapli a v kuchyni. Kromě těchto dvou skupin se zde setkávají průběžně 2 společenství vždy jednou za měsíc – manželé a muži. Ti se potkávají v sálu (bývalé kapli, která již více než 30 let kaplí není). "

Je ve farnosti organizována výuka náboženství? Kde se koná?
"Výuka náboženství se odehrává na místní škole."

Kde se obvykle konají zkoušky farního sboru?
„Farní sbor/ schola zkouší pravidelně každý týden v pátek po mši na faře a případně někdy i v kostele."

Existuje ve farnosti místo jako farní kavárna nebo prostor pro přednášky?
„Na farní kavárnu není moc času, protože nedělní mše bývají v 11:00 a pak se jde většinou už na oběd."

Jaké další skupiny věřících se schází v rámci farnosti (např. ekonomická, pastorační skupina)? Kde se tyto skupiny schází?
„Ekonomická rada se příliš často neschází a pastorační rada se potkává asi 6x do roka. Obecně se většina setkání odehrává v sálu, případně v kuchyni především z důvodu vytápění. Topení je zavedeno do obytných místností, do koupelny a na záchod. K topení je využíván plyn."

Jak je farnost velká? Kolik lidí se účastní pravidelně bohoslužeb?
„Bohoslužeb se pravidelně účastní asi 150 lidí, kdysi chodilo na mše kolem 200. Spádová oblast pro tento kostel je 6 obcí a Bobrová, tzv. cca 2000 obyvatel."

Chybí Vám ve farnosti nějaký prostor?
„Chybí nám koutek pro děti, v hlavní lodi kostela není příliš místa navíc. Bylo by potřeba předělat i WC v přízemí fary a koupelnu v patře s vanou. Chybí zde například sprcha. Nevhodné sociální zázemí je především problematické při několikadenních pobytech, táborech a víkendovkách. Zároveň tu nejsou ani dobře řešené úložné prostory. Ukládají se sem i věci z kostela (betlém, květiny, věci potřebné při liturgii atd.). Ve zkratce – fara je takový zámeček, široké chodby, velký vestibul, ale je zde málo praktických prostorů. Navíc je celá budova špatně udržovatelná přes zimu, kromě špatně vytopitelných místností, zde bývá i zatuchlý vzduch. Nejhorší situace je v kuchyni, kde kdysi udělali betonovou podlahu, takže veškerá vlhkost jde do stěn a vzniká tak na stěnách plíseň. Na farní aktivity to většinou stačí, ale když je zde i kolem 50 lidí, kteří sem přijedou například na více dní, tak je to zcela nedostatečné. Zároveň by bylo vhodné něco dělat se stodolami na zahradě. Objekty jsou památkově chráněné, takže se s nimi nedá nic dělat a pomalu padají, až nakonec jsou nyní v havarijním stavu. Jedna budova spadla, tak jsme ji odklidili. V těch, kde to jejich stav ještě umožňuje, máme uskladněné lešení, z části je dřevník, jinak tam nic není."

Svátosti a slavnosti

Kde se obvykle schází rodiny po svatbách, křtinách a další svátostech? Případně po pohřbech?
„Většinou doma. Ale občas se i nějaké takové akce uspořádají na faře. Minulý rok tam byla svatební hostina a cca jednou za dva roky i křtiny."

Kde bývá slavena farní pouť (případně obecní pouť)?
„Pouť slavíme jen v průběhu bohoslužeb, ale míváme farní den jednou do roku na faře."

Společenské akce a další prostory

Pořádá farnost akce jako farní tábory nebo dětské víkendy? Kde se tyto akce konají?
„Vícedenní akce pořádáme, například farní Silvestr pro cca 80 lidí (děti a dospělí), kteří zde nocují z pátku do soboty. Kromě toho pořádáme večery na faře, táboráky apod. Využíváme k tomu i místní zahradu s nakoupenými „pivními" lavičkami. To vlastně děláme například i na farní den."

Využívají jiná uskupení faru jako místo letních táborů, nebo víkendových akcí?
„Jezdí sem pravidelně již několik let cca 60 dětí z Křižanova. Byli zde i z Velkého Meziříčí, nebo dívčí tábor z Domašova, který vše perfektně poklidil, nebo sem zavítali i tři mladé rodiny z Brna, nebo z Blanska. Většinou to vychází tak na cca 4 ubytovací akce v průběhu roku."

Nachází se na faře dostupná knihovna pro farníky?
„Nachází se zde pouze archiv a ten přístupný není, ale pokud by vznikla knihovna, tak by se určitě využila.".

Je v okolí kostela dostupný veřejný záchod v průběhu mší?
„Záchod zde není, ale již jsme o něm několikrát uvažovali. Nějakou dobu jsme chtěli udělat záchod v malém domečku v rohu zahrady, tzv Mlékárně, který nyní využívají hasiči, ale není zde voda, ani elektřina. Navíc zde chybí i napojení na kanalizaci, která je cca 4 m hluboko."

Plány a rozvoj fary

Existují nějaké plány na revitalizaci nebo přestavbu fary?
„Ano, existovaly. Před 6 lety byl plán, že by se udělal dole byt pro kněze. Vrchní patro není moc praktické, velmi promrzá, navíc koupelna ve druhém patře promrzá ze všech pěti stran (včetně podlahy a stropu). Předpokládalo se, že se z „bordel místnosti" udělá jednopokojová byteček s vlastním WC a návazností na sál. Společně s tím by se po polovinách předělalo celé spodní patro, tak aby se omezila vlhkost a zvýšilo by se provzdušnění podlahy, tak aby zde bylo již sucho. Místo chodbičky by se předělaly dva záchody, které by mohly být otevřené i během mší, s tím, že by se zbytek fary zamykal. Ta zvýšená vlhkost v kuchyni je jistě způsobená i skutečností, že zbylé místnosti jsou podsklepené, zatímco kuchyň není, navíc navazuje na náves, ve které není nejlépe vyřešeno odvodnění a drenáž je zde nejspíše špatně řešená. Kdysi jsme to i konzultovali s paní Ing. Pospíšilovou z biskupství."

Život ve obci

Jsou služby nebo zařízení, které Vám v obci chybí?
„To ani nevíme, spíš si myslíme, že ne."

Ovlivňují život v obci demografické změny (odchod mladých, příliv nových obyvatel)?
„Část mladých odchází, populace stárne, ale někteří naopak přichází, ale málokdy zavítají do kostela. Je zde množství zájmových spolků, myslivci, sportovci a další, snažili jsme se najít nějaké propojení s farností. Hasiči si nechávají například světit auta a navrhovali jsme mít sv. Hubertskou mši pro myslivce."

Považujete Vaši obec za atraktivní místo pro turisty?
„Ano, je zde jistě zajímavý kostel od Santiniho a kostel sv. Markéty je ještě starší a má zajímavý portál."

Jaké služby poskytuje pečovatelská služba umístěná vedle fary?
„Pečovatelská služba již moc nefunguje. Zaměřuje se spíš na rozvážení obědů. Osobně si myslím, že jakákoliv sociálně-zdravotní služba má budoucnost."

▼ Obr. 23. Zahrada v Horní Bobrové

1.3 Návrh

Provozní koncepce

Fary tradičně zajišťovaly zázemí pro farnost, místo pro uložení věcí, prostory pro setkávání věřících, pokoje pro kněze a kanceláře spojené s potřebnou administrativou. Pokud se fary nacházely na menších obcích, byly obvyklé i zemědělské provozy. Ale od těch dob se hodně věcí změnilo, přestože uspořádání farních areálů zůstalo totožné. A tak farnost může být aktivní, mohou na faru jezdit tábory a rodiny z daleka, ale současné uspořádání a kapacity fary jsou nevyhovující a v mnohém limitující.

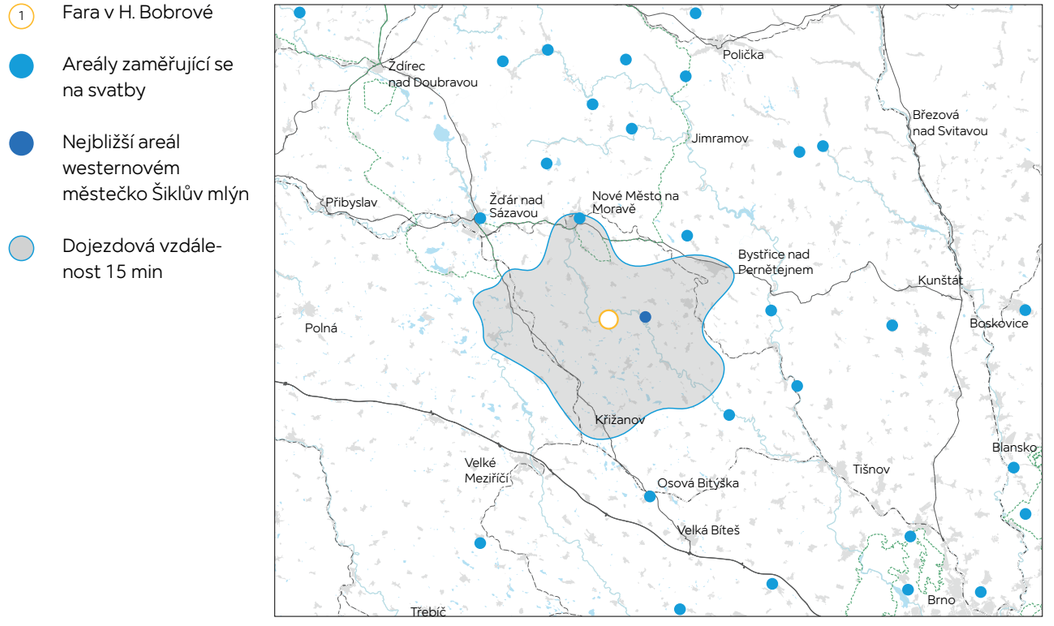
Fara v Horní Bobrové se nachází přímo v centru obce, uprostřed náměstí. „Otevřenost a dialog se současnou společností", jeden z pilířů II. Vatikánského koncilu, by zde šel ukázat lépe než kdekoliv jinde. Nově revitalizovaný farní areálu by nemusel plnit jen farní úlohy, ale mohl by posílit roli náměstí, jako centra života v obci, z něhož se stala nyní jen průjezdná silnice a parkoviště. Jak vyšlo z analýz a z rozhovorů s farníky, tak obec disponuje z funkční vybavenosti vším, co potřebuje. Nachází se zde škola, školka, zdravotní a sociální služby, obchod, a dokonce i sokolovna. Jen je škoda, že většina těchto aktivit se nachází mimo náměstí, z jehož velké části je parkoviště a průjezdná silnice. Bylo by vhodné, aby návrh revitalizace fary pomohl oživit náměstí. Snahou by zde měla být práce s komunitou, jak s farností, tak i s místními obyvateli. Věřící zde již občas pořádají oslavy (křtiny, svatby atd.), ale často naráží na dispoziční řešení fary. Bylo by vhodné vytvořit dostatečně velký prostor, který by již nebyl tak limitující jako historická budova. Mohl by zde vzniknout prostorný sál v návaznosti na původní dispozice.

Navíc z analýz svatebních areálů nacházejících se v nejbližším okolí vyplývá, že by orientace tímto směrem dávala smysl. V nejbližším okolí se nachází pouze Šiklův mlýn, který taktéž nabízí prostory pro svatby. Nicméně historické prostory Santiniho barokní fary s velikou zahradou by mohly být zajímavou alternativou k westernovému městečku. Navíc sál kapacitně do 100 lidí by mohl v centru vesnice najít i jiné využití, nejenom farní a církevní, ale mohl by se z něj stát i veřejný prostor a vytvořit zázemí pro hody, trhy, poutě, divadla a další aktivity. Případně uvnitř nabídnout prostor pro plesy, přednášky, nebo jen setkání místních obyvatel.

Obr. 24. Satelitní pohled na Horní Bobrovou

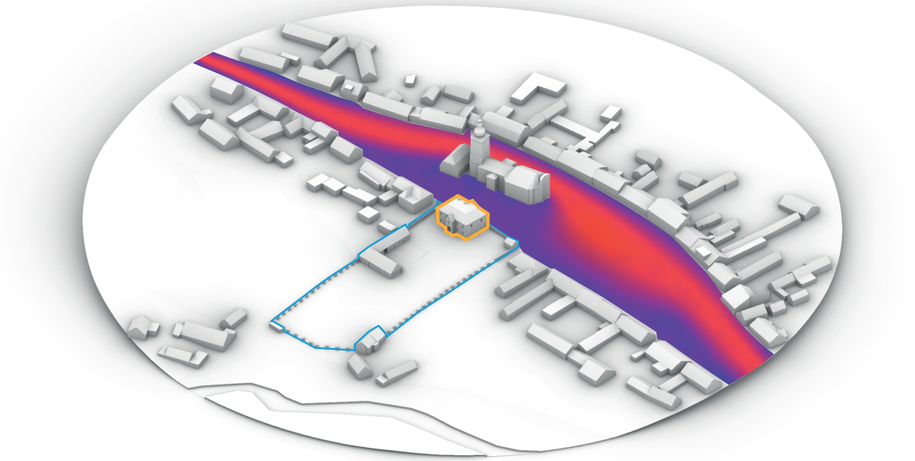
Obr. 25. Mapa svatebních areálů v okolí

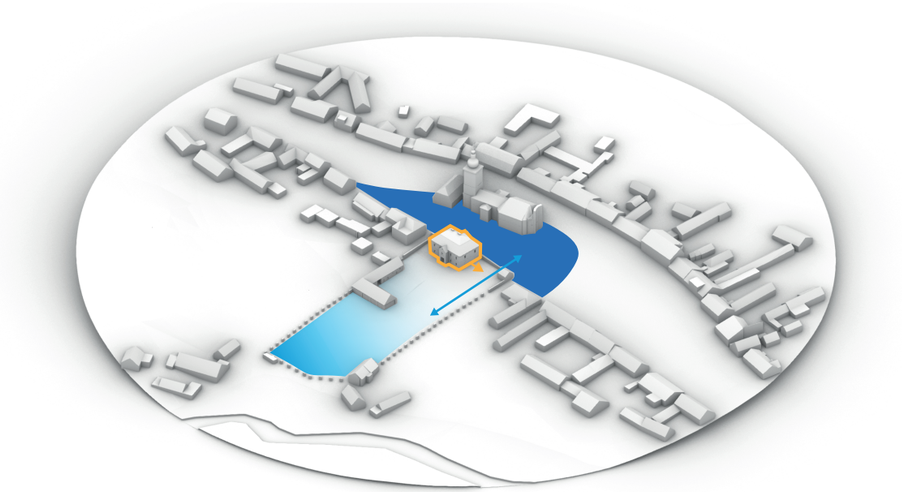
Urbanistická koncepce

Farní areál navazuje na severní straně přesně na střed náměstí. Před farou se rozprostírá nejhodnotnější část centra obce, zelený meziprostor mezi historicky hodnotným kostelem a farou. Navíc je tato část skoro jako jediná oblast nezatížená vlivem aut. Bylo by vhodné se v konceptu pokusit využít i tohoto předprostoru, kam by bylo možné orientovat veřejné aktivity. Zatímco soukromé aktivity, jako oslavy, by byly propojené se soukromou zahradou. Návrh revitalizace fary a sálu na hranici náměstí by vytvořil polyfunkční objekt nacházejí se v samém jádru lokality. Těsná návaznost na historickou faru by nejenom uzavřela náměstí a doplnila chybějící urbanistickou strukturu, ale umožnila by i sdílení zázemí uvnitř budov.

Koncepční axonometrie okolí

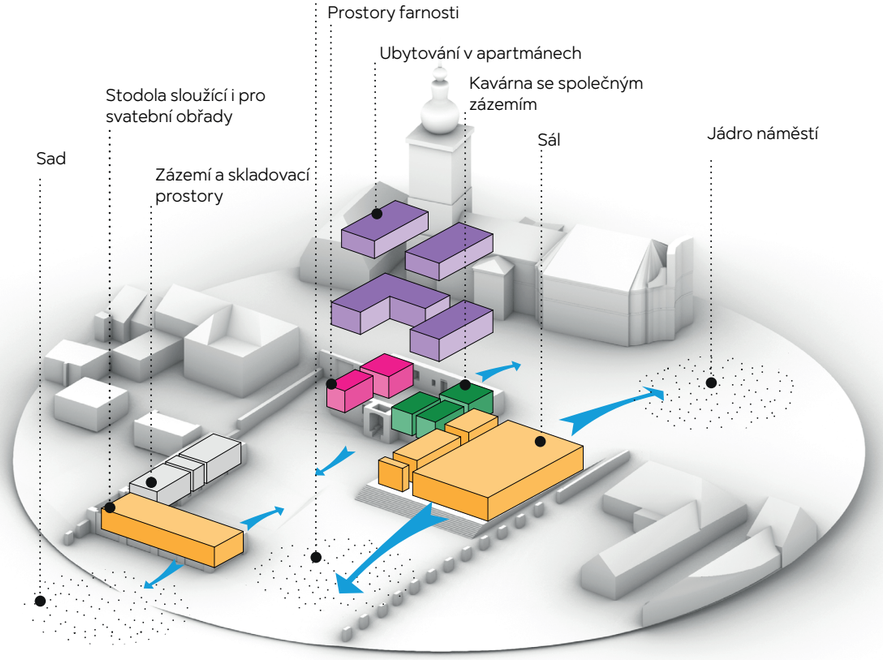

Koncepční axonometrie návazností

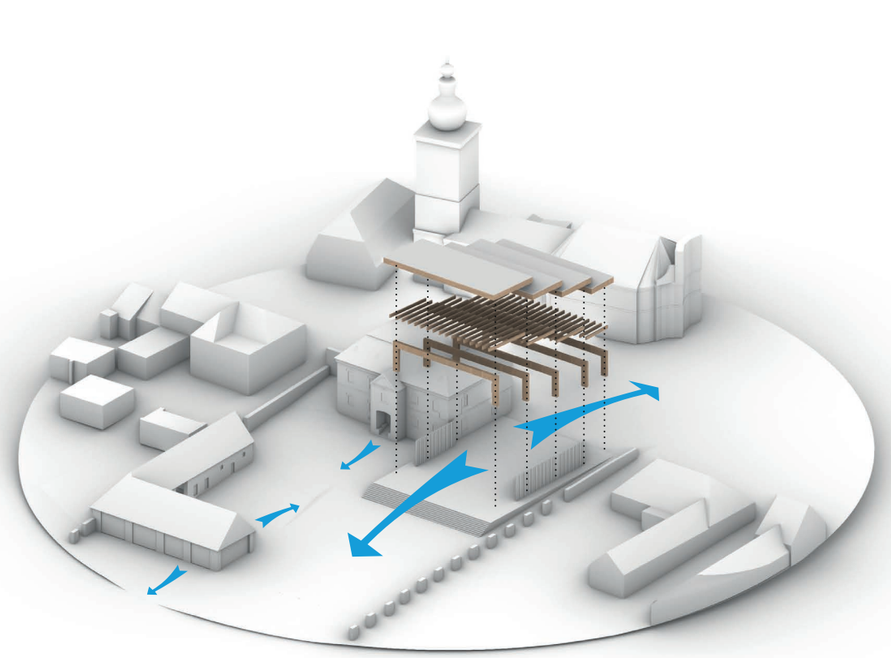

Architektonicá koncepce

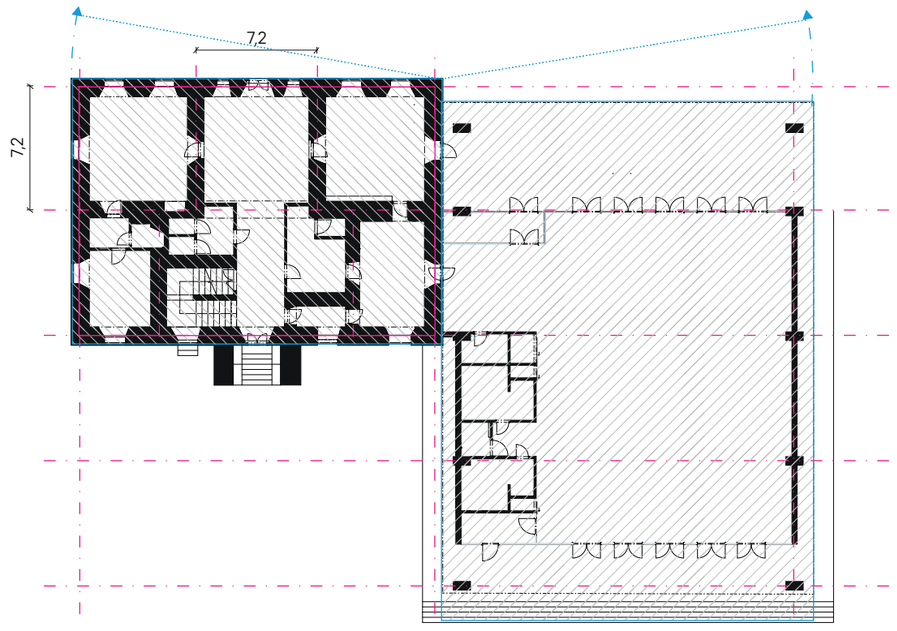
Architektonický návrh se opírá na jedné stráně o prostorovou analýzu navržených provozů a na druhé straně o urbanistický kontext samotné lokality. Cílem je vytvořit živý polyfunkční areál. Umístění prostorů vychází z charakteristiky samotné lokality. Na severu se nachází veřejná část náměstí, polyfunkční objekt fary a přidruženého sálu, polosoukromý dvůr umožňující venkovní letní akce, venkovní kryté prostory v podobě původních stodol, v kterých lze uskutečnit i svatební obřady, a nakonec se pozemek pozvolna svažuje do nového sadu, kde lze taktéž oddávat, nebo prostor využít jako dětský herní prostor během oslav. Rozdílná výšková elevace umožňuje vidět ze sálu přímo do korun vzrostlých stromů. Z navržených funkcí vyplývá, že bude potřeba vytvořit sál kapacitně zvládající i sto osob v případě svateb, s možností předělení pro menší oslavy, křtiny, biřmování, nebo pro farní a děkanská setkáních. Farnosti jsou ponechány prostory v části přízemí. Vzniká zde i malá kavárna se sdíleným zázemím se sálem, která by mohla po nedělních mších sloužit farnosti jako tzv. „farní kavárna“, a pokud by byl potenciál, tak i některé dny v týdnu fungovat v běžném provozu. Horní podlaží, včetně půdy, slouží rekreačnímu ubytování v apartmánech a v případě svateb pokrývá alespoň částečně i jejich potřebu přespání.

Koncepce samotného sálu je v propojení dvou oblastí, veřejného náměstí a polosoukromé zahrady. Zároveň by mělo být možné sál předělit, případně uzavřít, tak aby například sál byl uzavřen do náměstí a svatba by mohla být otevřená do zahrady, případně naopak u veřejných akcí. Sál je tvořen jednoduchou rámovou konstrukcí, kterou lemují dvě pevné stěny, stěna fary a stěna sálu, čímž se umocňuje pocit z prostorového propojení zahrady a náměstí. Forma sálu navíc odpovídá faře, doplňuje zástavbu a pokračuje v urbanistickém řešení okolí, lánovém uspořádání pozemků.

Důležitým aspektem je i samotné architektonické napojení na historickou budovu fary. Již jsem zmiňoval, že šířka sálu odpovídá šířce fary, ale navíc i modulová a proporční velikost odpovídá stávající budově. Základním modulem fary je čtverec o straně 7,2 m, který se ale směrem ke stranám fary zmenšuje na obdélník, tak aby vnější obrys měl proporce 1,39 (zlatý řez je 1,38). Pokud se to zdá jako náhoda, tak osy obvodových stěn mají poměr 1,42. To je již přesná hodnota odmocniny ze dvou. Ve stejné modulové koordinaci 7,2 m pokračuje i nový sál. Společně s tím i samotná proporce nové hmoty odpovídá proporcím fary.

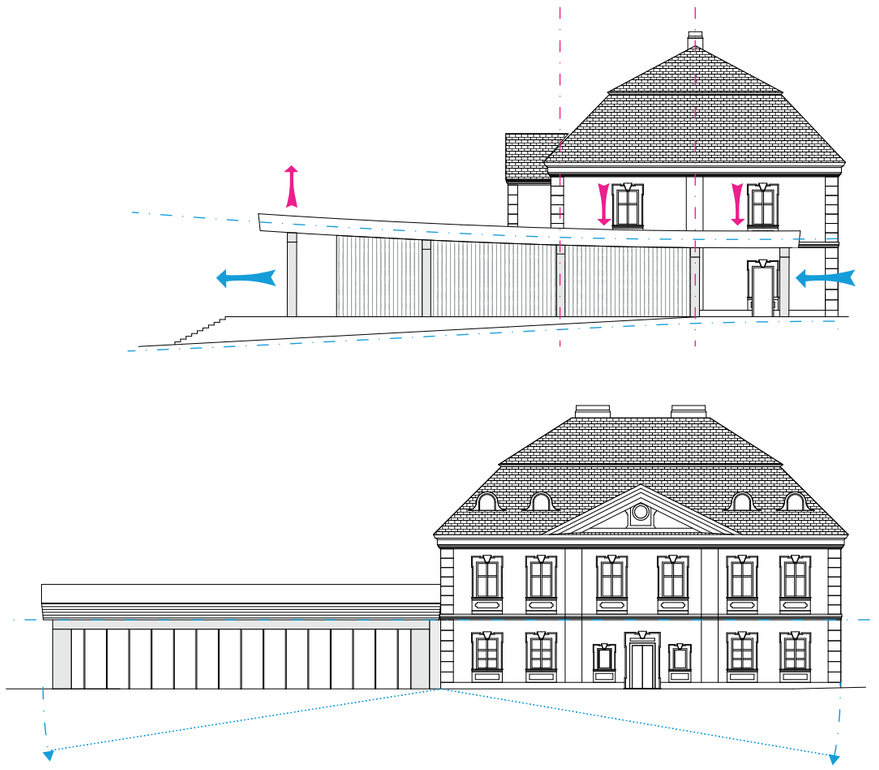

Modulové osy

Odpovídající si poměry

Odpovídající šířka

Poměr původních-konstrukčních os fary je √2

Respekt k původní budově se objevuje i ve vertikálním směru. Střecha sálu začíná ve stejné výšce, co římsa piana nobile. Směrem do zahrady se střecha pozvolna zvedá po křivce, která nechává původní okna fary nedotčená. Díky tomu uvnitř samotného sálu vzniká gradace prostoru, která je navíc umocněna pravidelným střídáním se dřevěných rámů a lamelových výplní mezi nimi. Prostor je završen výhledem do korun stromů na konci sálu, neboť terén pozvolna celou dobu klesá směr k řece, a tak se zde na závěr objevuje výhled na celou zahradu.

Modulové osy stejné s farou

Osy budovy

Odpovídající šířka

Výšková proměnnost střechy

Průchod sálem

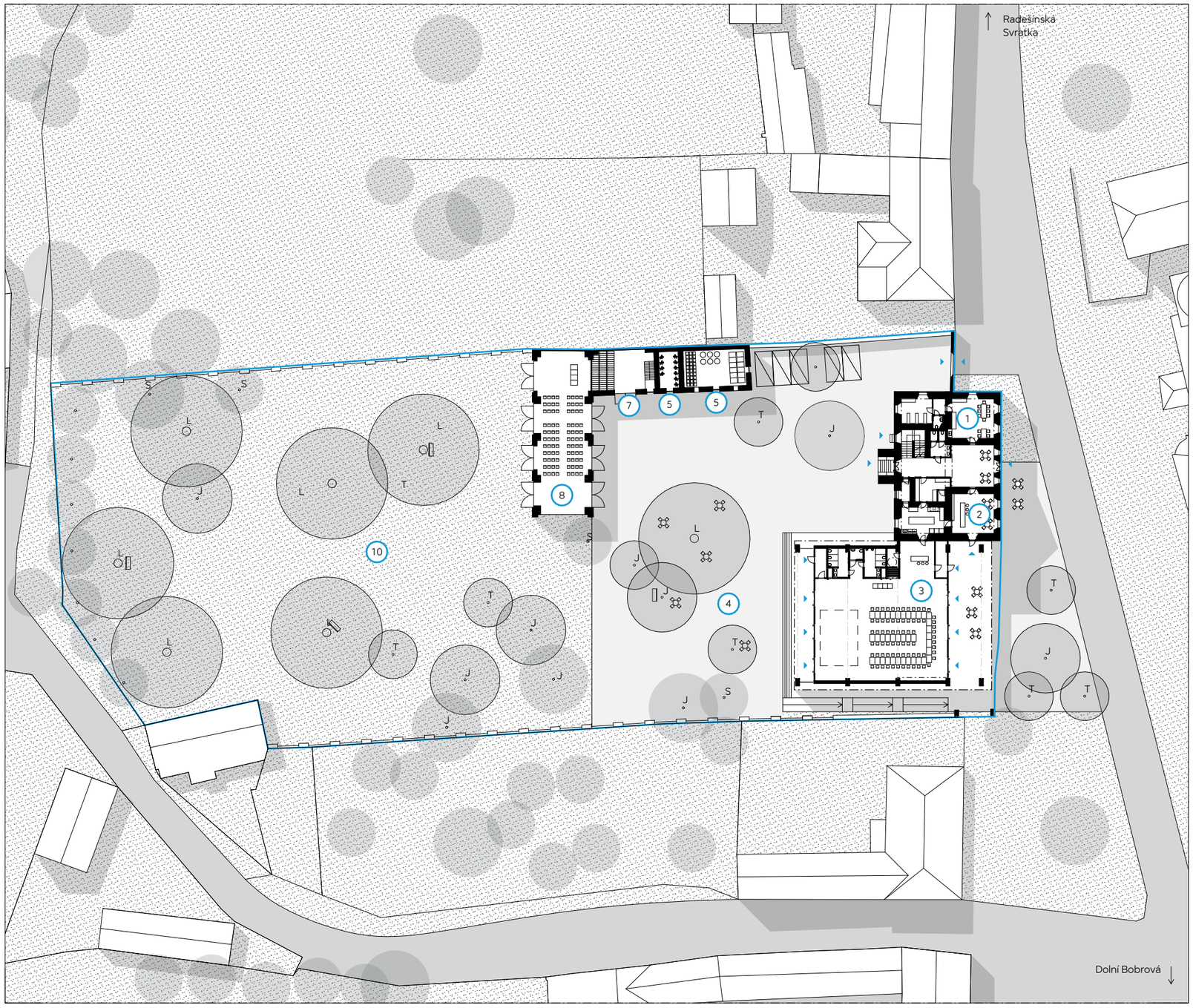
Technické řešení

Budova fary je ponechána bez větších změn, pouze do současné dispozice jsou vloženy nové příčky a prostor je členěn tak, aby vyhovoval budoucímu možnému využití podle prezentovaného návrhu. Podkroví je navíc zaizolováno mezikrokevní dřevovláknitou izolací s provětrávanou mezerou zajišťující tepelný komfort a tepelnou stabilitu i v horkých letních dnech. Farní stodoly jsou využity a ponechány bez větších změn, pouze jsou zajištěny proti současné degradaci novou krytinou, místy bude nejspíše nutné vyměnit i dřevěné prvky krovu, které již neodpovídají požadovaným stavebně technickým vlastnostem. Nově navržený sál je řešen jako dřevěná rámová konstrukce s příčnými trámy zapuštěnými do tzv. neviditelných konzol. To vede k jednotném estetickému výrazu celého vnitřního prostoru, bez viditelných spojovacích materiálů a zároveň pomáhá snižovat vnější obrys sálu tak, aby střecha sálu nezasahovala do oken fary, a přitom sál měl stále dostatečnou vnitřní světlou výšku. Dřevěná konstrukce je ztužena pomocí ocelových ztužidel, která jsou umístěna mezi 3. a 4. rámem z pohledu od náměstí. V tomto místě jsou protilehlé stěny sálu plné, a tak umístění ztužujících prvků nekomplikuje provozní a architektonické vyznění budovy. Stěny jsou řešeny jako obvodové sendvičové konstrukce s vnějším pohledovým dřevěným laťováním a vloženou izolací a parozábranou. Střecha je taktéž zaizolovaná a její vnější povrch je řešen extenzivním způsobem s rozchodníky. Voda je díky sklonu sváděna do vnitřních vtoků umístěných mimo prostor sálu. Fara je v současné době napojena na plyn, ten je v návrhu ponechán a pro sál je dodatečně navrženo tepelné čerpadlo umístěné v zahradě s akumulační nádrží v technické místnosti sálu. Potřebná vzduchotechnika se nachází nad příručními sklady a nad prostory záchodů a je vyvedena do boční západní strany sálu. Vnitřní prostor je možné členit několika způsoby pomocí posuvných panelů, které jsou umístěné ve speciálním úložišti uvnitř sálu. Panely jsou upevněny na vodící kolejnice pevně připevněné na dřevěnou rámovou konstrukci. Uvnitř sálu se taktéž nachází několik příručních skladů. V případě potřeby lze využít velké skladovací prostory v naproti stojích stodolách.

Obr. 26. Půda fary v Horní Bobrové

Nová situace

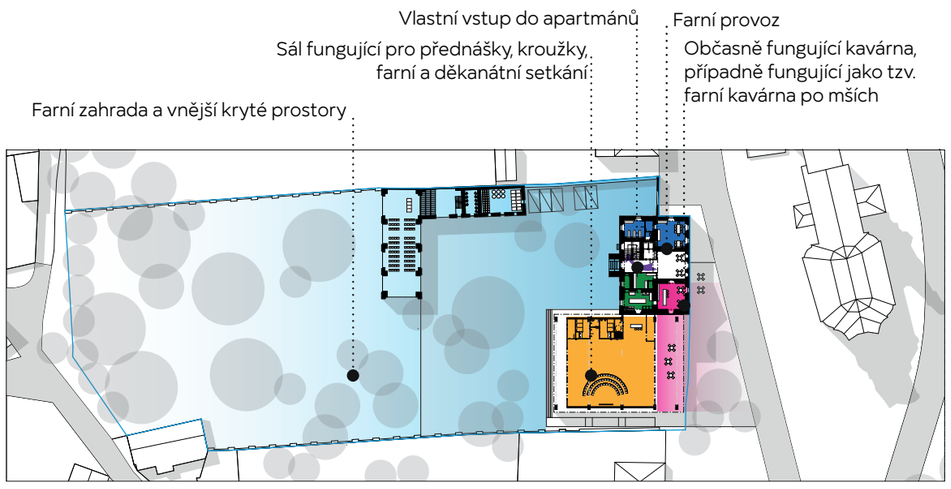
- Zatravněné plochy
- Asfaltové komunikace
- Dlážděné plochy
- Mlatové plochy
- Okolní domy
- Řešené budovy
- Řešené území
- Stromy původní mimo řeš. ú.
- Stromy původní v řeš. ú.
- Stromy nové

- J Jabloň
- T Třešeň
- S Slivoň
- L Lípa
- N Nespecifikované původní dřeviny

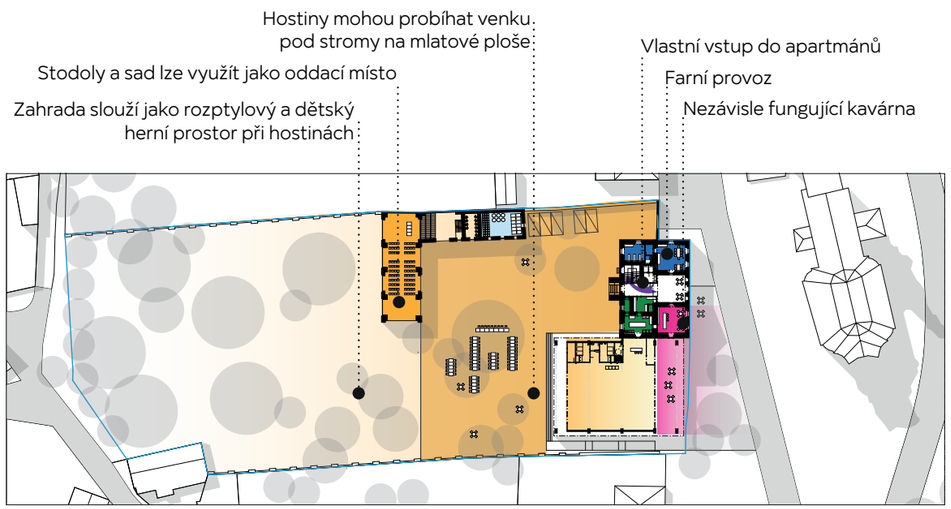
1. Farní prostory
2. Kavárna
4. Sál
5. Venkovní dvůr
6. Skladové prostory
8. Dřevník
9. Stodola upravitelná ke svatebním obřadům
10. Sad umožňující i venkovní svatební obřady

0 6,5 13 m

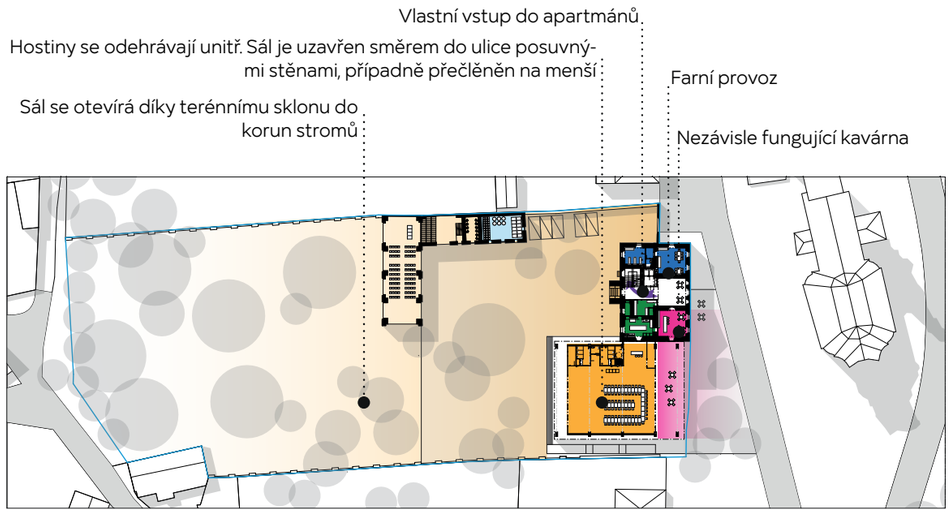
Provozní možnosti využití areálu

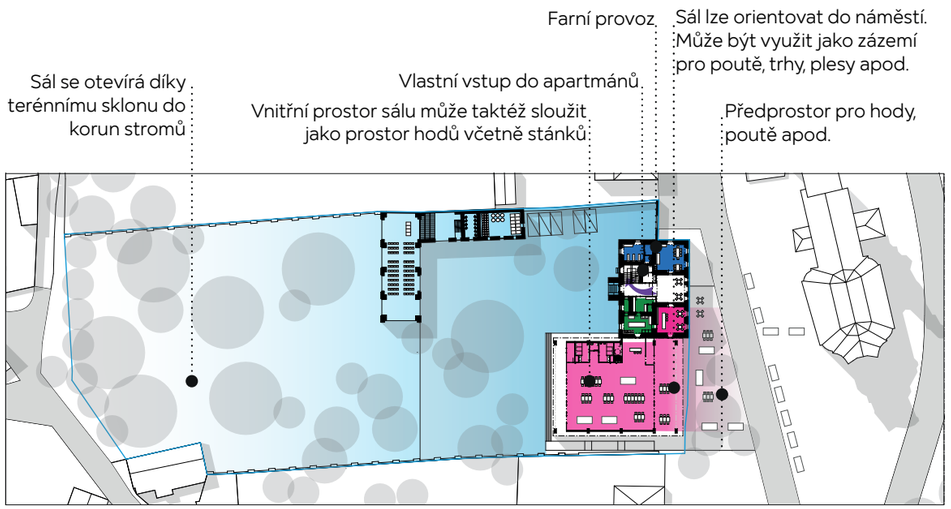

1. Farnost využívá vnitřní a vnější prostory. Občasně se využívá kavárna, nárazově sál např. pro kroužky, nebo přednášky a lidé se ubytovávají v apartmánech.

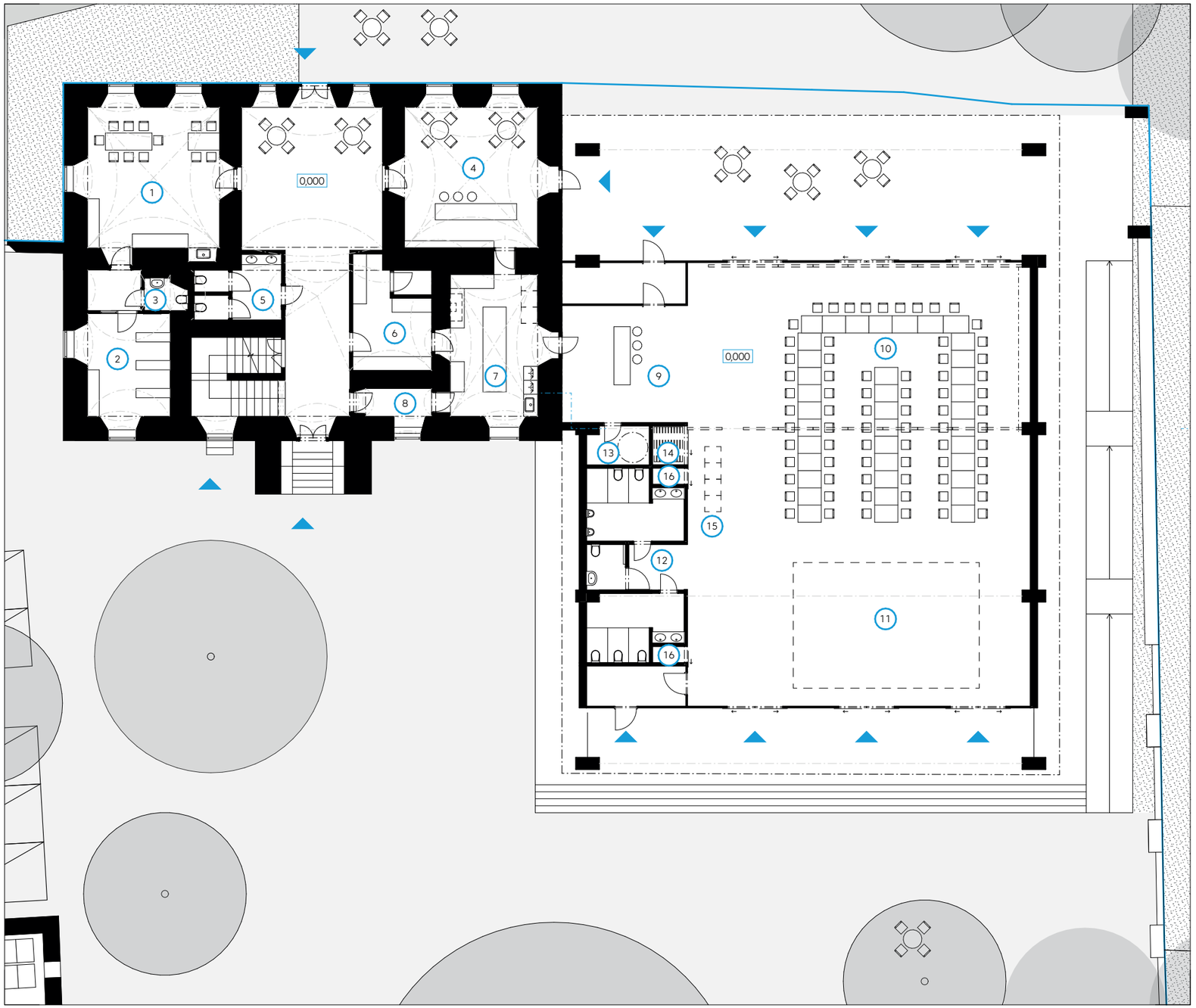

2. Probíhají hostiny, svatební, křestní, narozeninová, pohřební apod. v případě příznivého počasí.

3. Probíhají hostiny, svatební, křestní, narozeninová, pohřební apod. v případě nepříznivého počasí.

4. Odehrávají se poutě, hody, trhy, veřejné akce apod. Sál se stává krytou součástí náměstí.

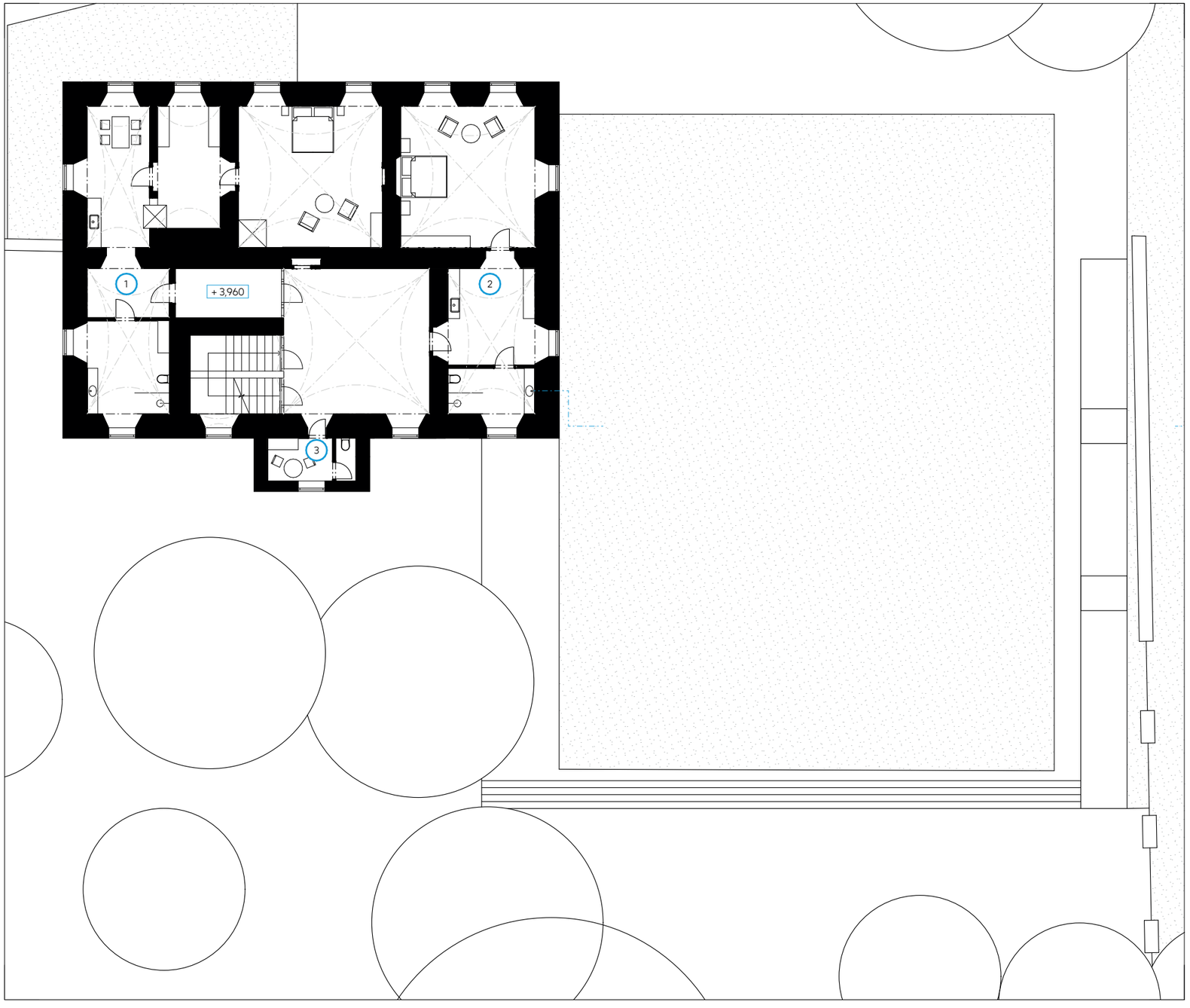

Nové 1. NP

- Zatravněné plochy
- Asfaltové komunikace
- Mlatové plochy
- Obecné stavební kostrukce
- Řešené území
- Možné umístění posuvných panelů
- Stromy původní
- Stromy navržené

1. Farní prostory
2. Farní sklad a archiv
3. Farní WC
4. Kavárna
5. Kavárna WC
6. Příruční sklad polotovarů
7. Kuchyň
8. Sklad odpadu
9. Bar
10. Sál pro 100 lidí
11. Místo pro parket
12. Sál WC
13. Technická místnost
14. Uložení posuvných panelů
15. Umístění rautu
16. Příruční sklady

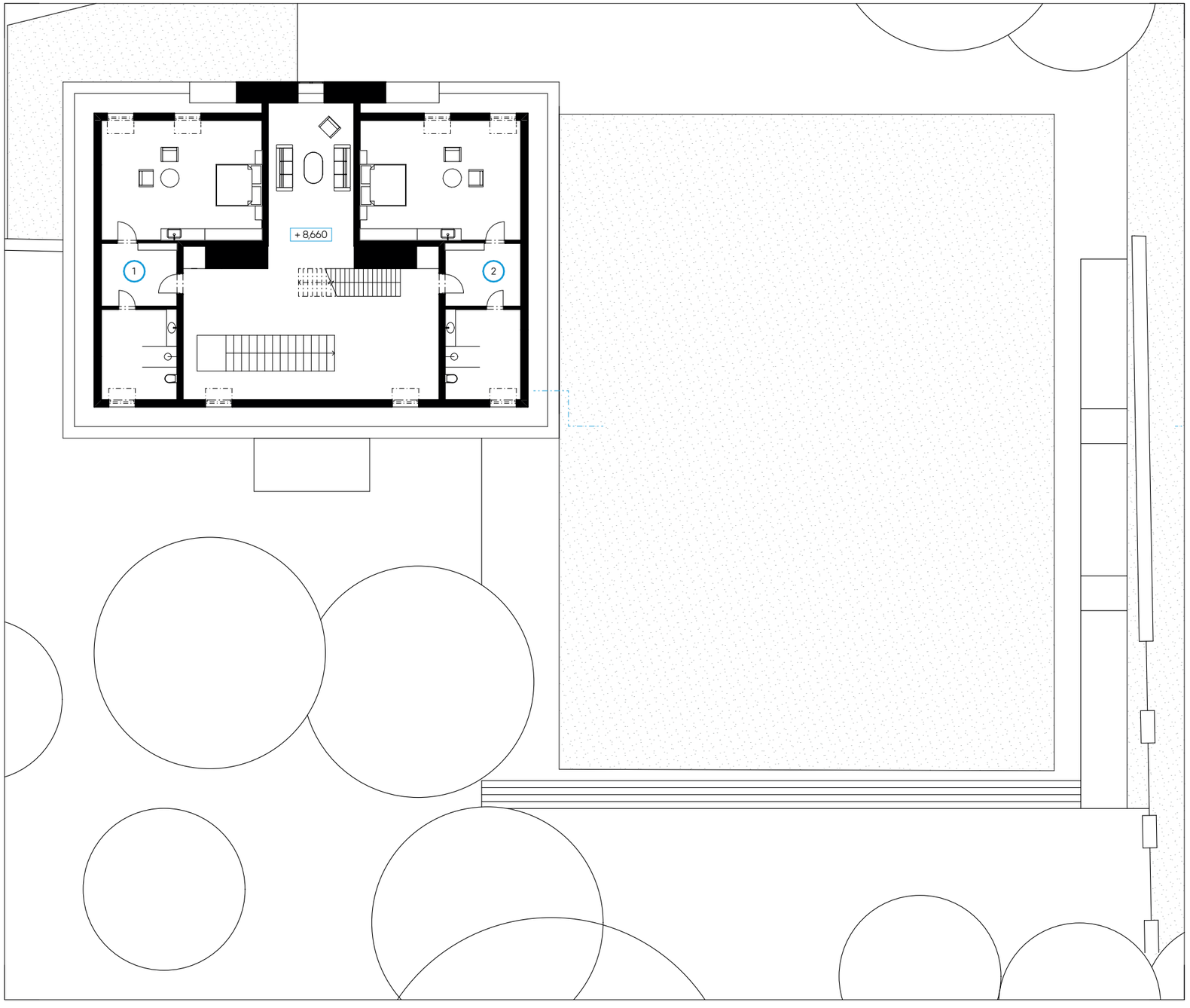
0 2 4 m

Nové 2. NP

- Obecné stavební konstrukce
- 1 Apartmán 1
- 2 Apartmán 2
- 3 Denní místnost zaměstnanců kavárny

0 2 4 m

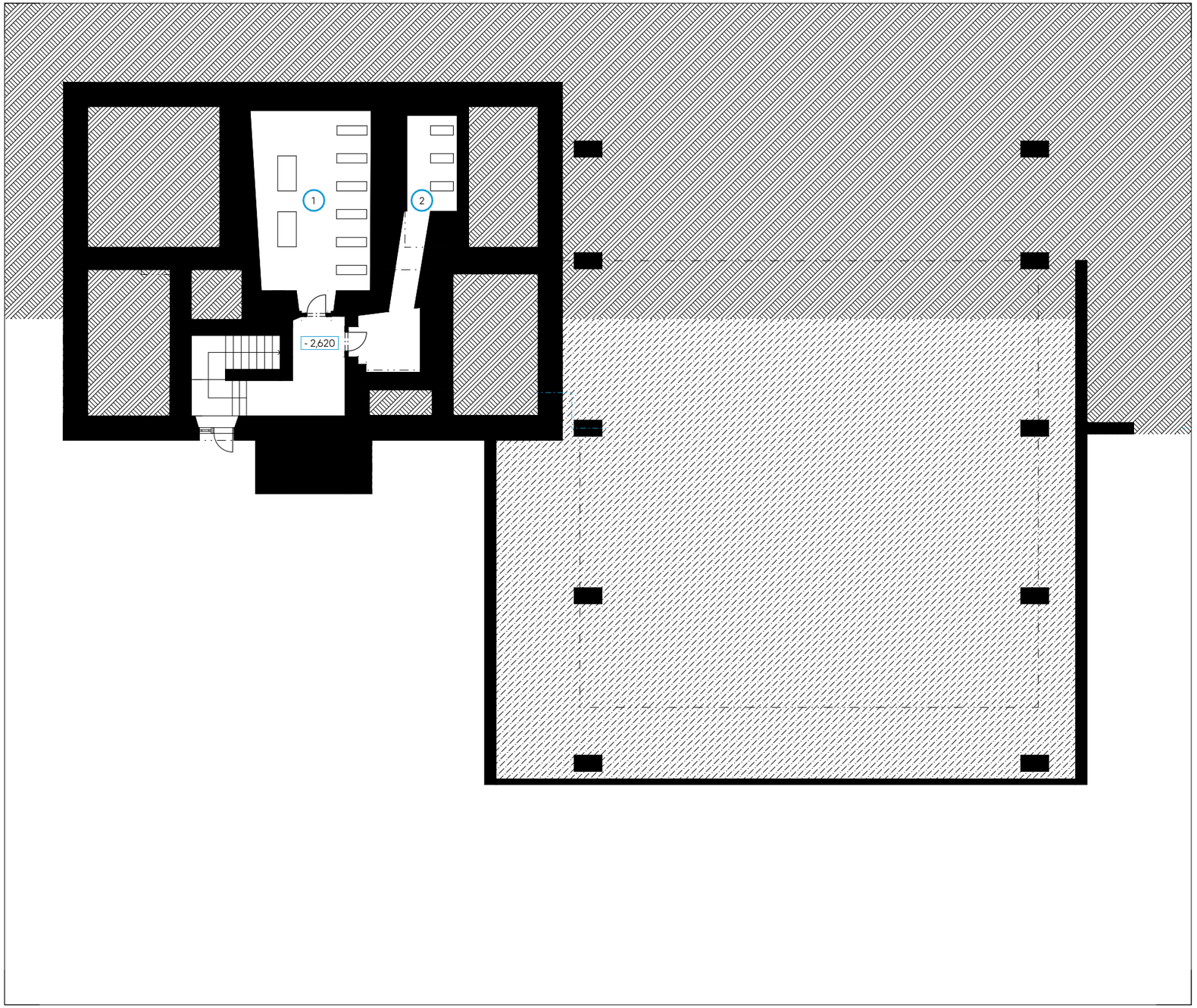

Nové 3. NP

Obecné stavební konstrukce

1 Apartmán 3

2 Apartmán 4

0 2 4 m

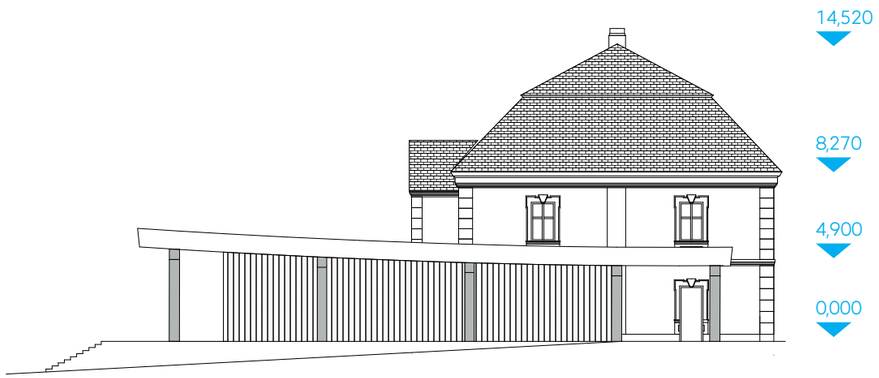

Nové 1. PP

- Obecné stavební konstrukce
- Původní terén
- Nový terén
- 1 Hlavní sklad gastroprovozu
- 2 Sklad farnosti

0 2 4 m

Nový pohled severní

Nový pohled východní

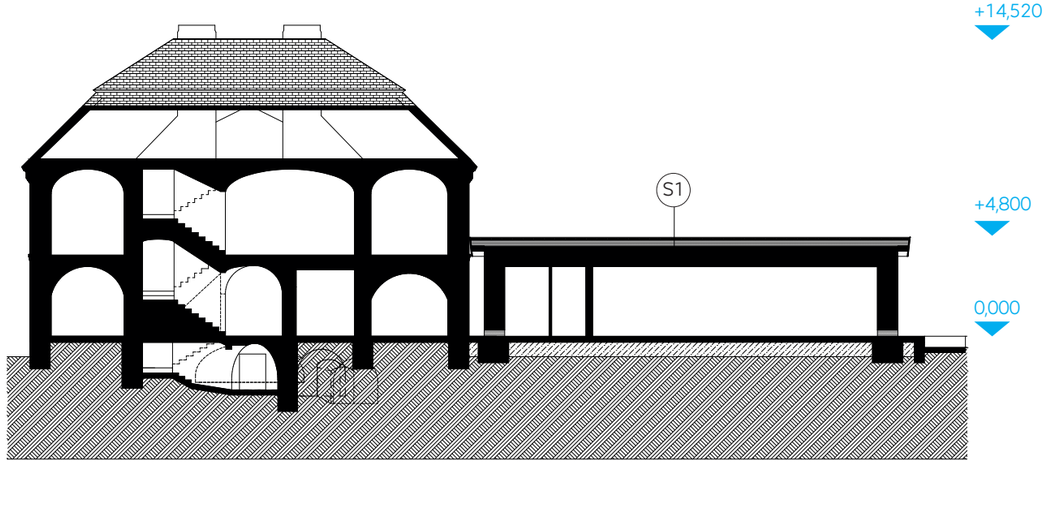

Nový pohled severní

Nový pohled západní

0 3 6 m

Nový řez A

- Obecné stavební konstrukce
- Původní terén
- Nový násyp

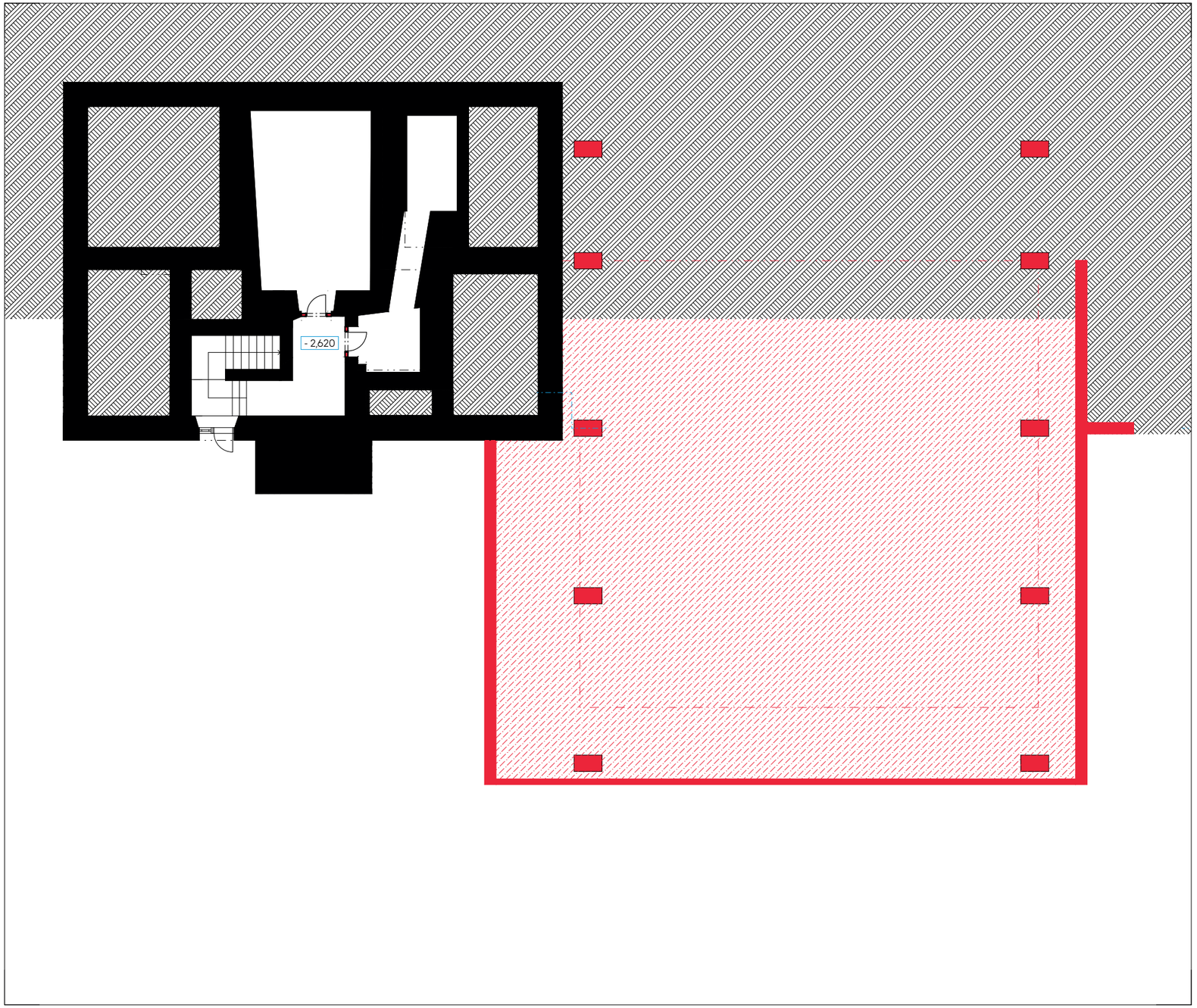
S1

Extenzivní souvrství	80 mm
Ochranná vrstva Geotextilie	-
Hydroizolace 2x modifikovaný asfaltový pás	5 mm
OSB záklop	20 mm
Minerální izolace	200 mm
Parozábrana	-
Pohledové palubky	25 mm
Dřevěná lepená rámová konstrukce	1000 mm

0 3 6 m

Obr. 27. Stodoly v Horní Bobrové

Bourané a nové konstrukce

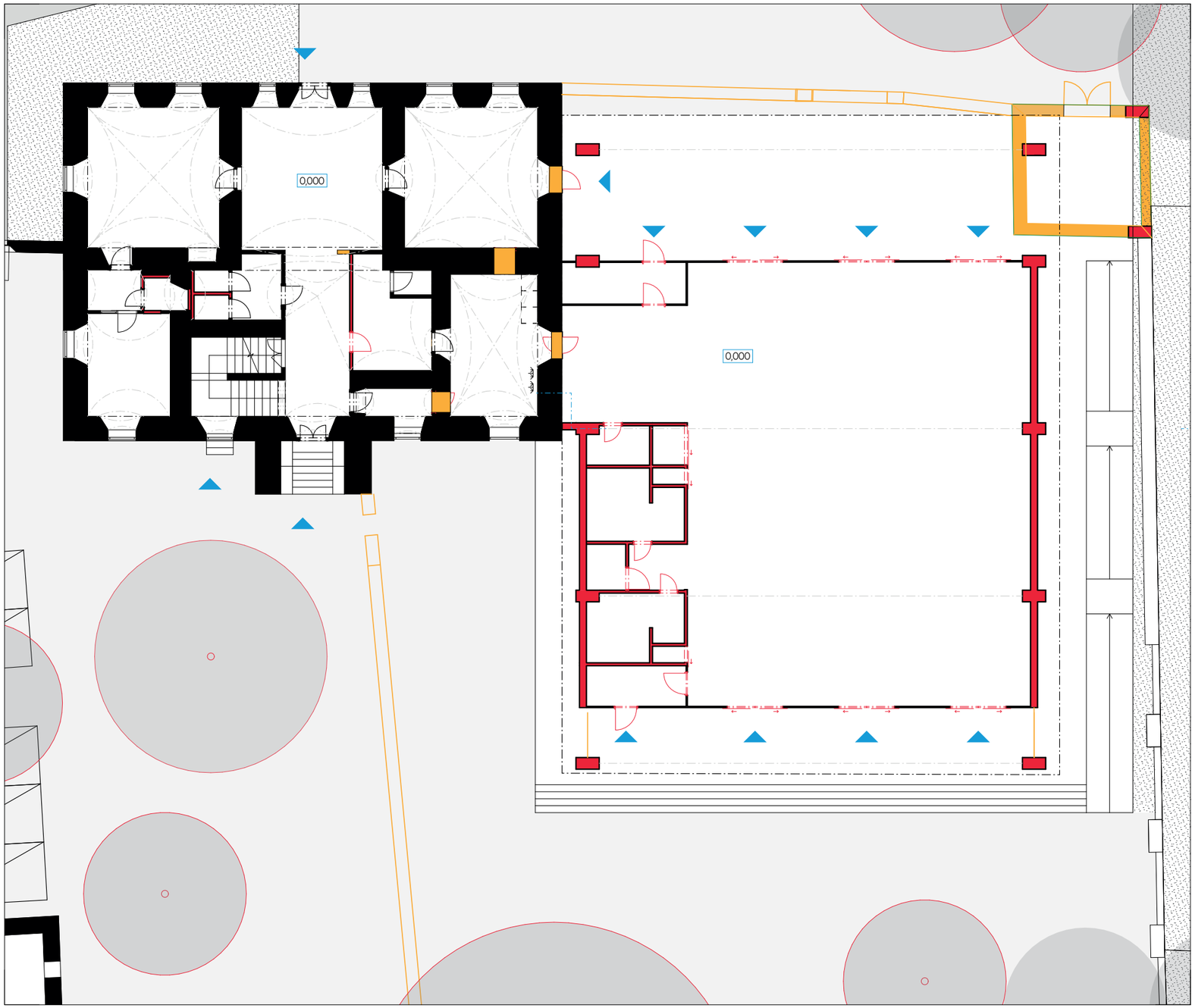

Bourané a nové konstrukce 1. PP

Stávající konstrukce

Bourané konstrukce

Nové konstrukce

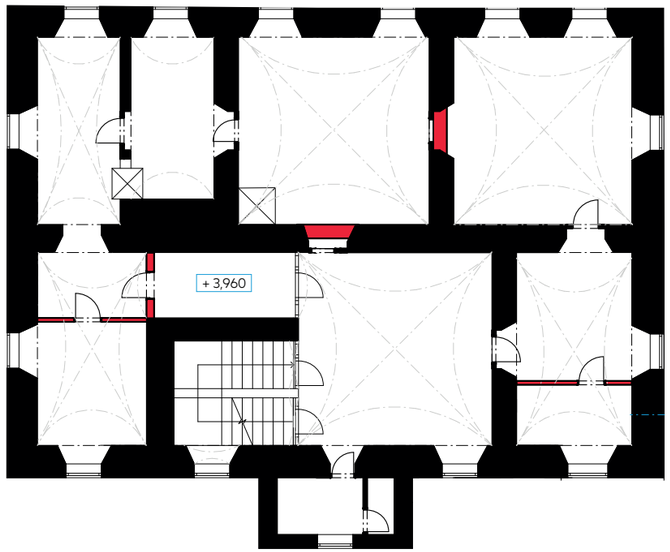
0 2 4 m

Bourané a nové konstrukce 1. NP

- Stávající konstrukce
- Bourané konstrukce
- Nové konstrukce

0 2 4 m

Bourané a nové konstrukce 2. NP

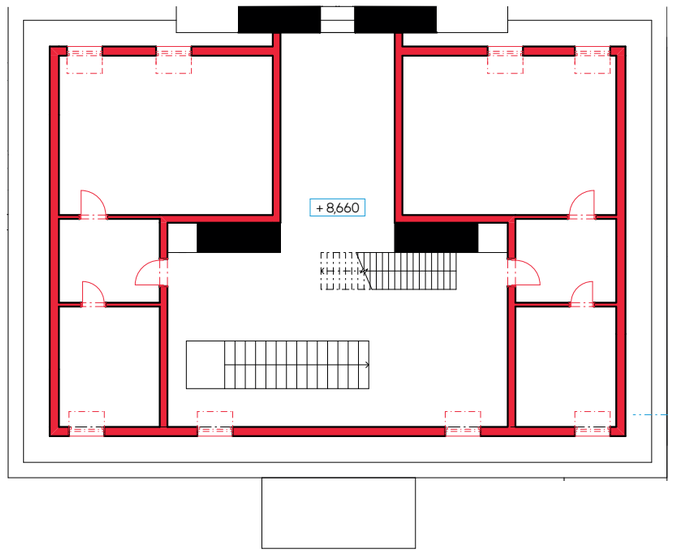
Stávající konstrukce

Bourané konstrukce

Nové konstrukce

0 2 4 m

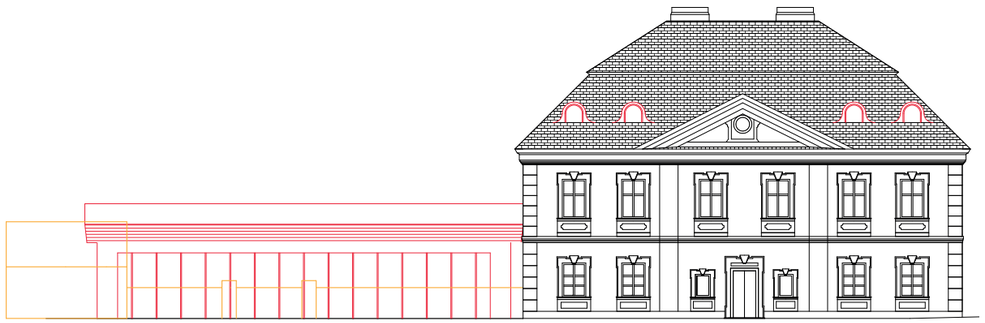

Bourané a nové konstrukce 3. NP

Stávající konstrukce

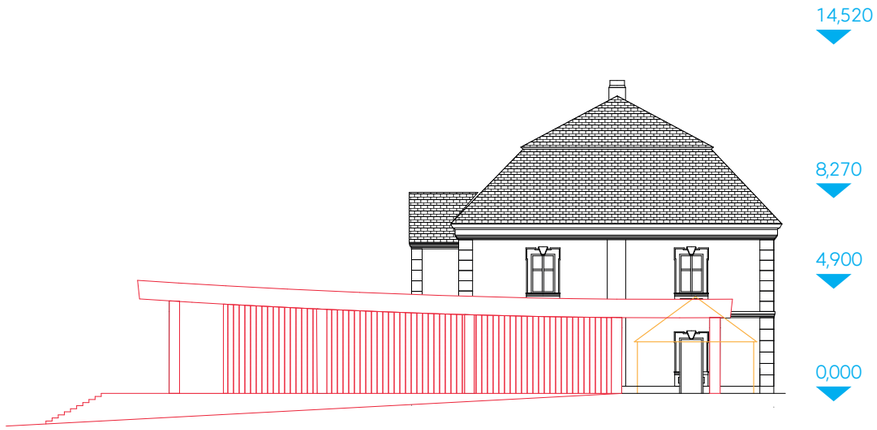
Bourané konstrukce

Nové konstrukce

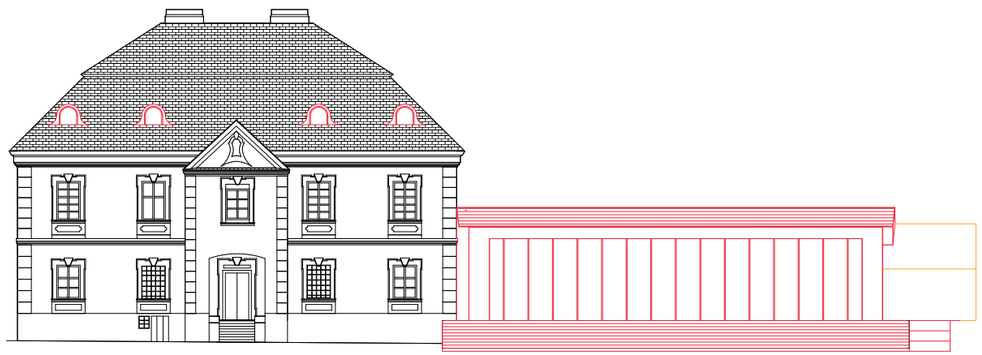
0 2 4 m

Nový pohled severní

Nový pohled východní

Nový pohled severní

Nový pohled západní

0 2,5 5 m

2

Štěpánov nad Svratkou

2.1 Štěpánov nad Svratkou
2.2 Analýza fary
2.3 Návrh

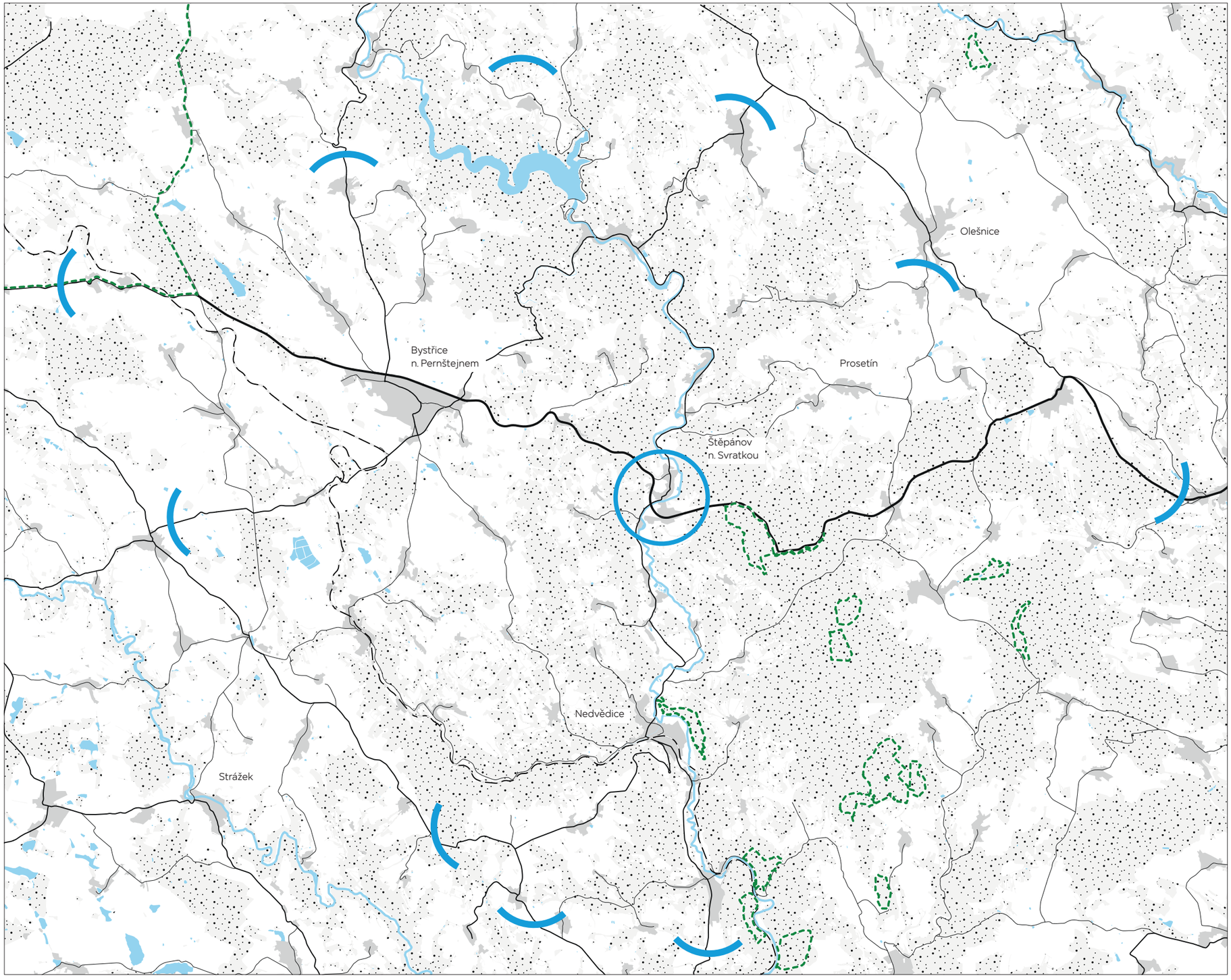

◀ Obr. 28. Fara ve Štěpánově nad Svratkou

2.1 Štěpánov nad Svratkou

Historie obce sahá až do 1. poloviny 13. století, kdy ji údajně založil Štěpán z Medlova. Taktéž ze stejného století máme zmínky o faráři Heřmanovi ze Štěpánova, a tak můžeme předpokládat, že místní osídlení bylo farní vsí a centrem lokální oblasti. Již v té době se zde těžily kovy, hlavně stříbro, měď a železná ruda, která se zde dále i zpracovávala. Vyrostly zde vysoké pece a železárny, které například v produkci zbraní v 17. století patřily mezi nejlepší na celé Moravě. Dokonce roku 1814 ve Štěpánově zhotovili první parní stroj v celém Rakousku-Uhersku. Vysoká pec se do současnosti nedochovala, zatímco slévárny stále ještě fungují. [14]

Obr. 29. Historická mapa Štěpánova nad Svratkou

Širší vztahy

- Obec
- Dálnice
- Silniční síť
- Železnice
- Les
- Vodoteč
- Vodní plochy

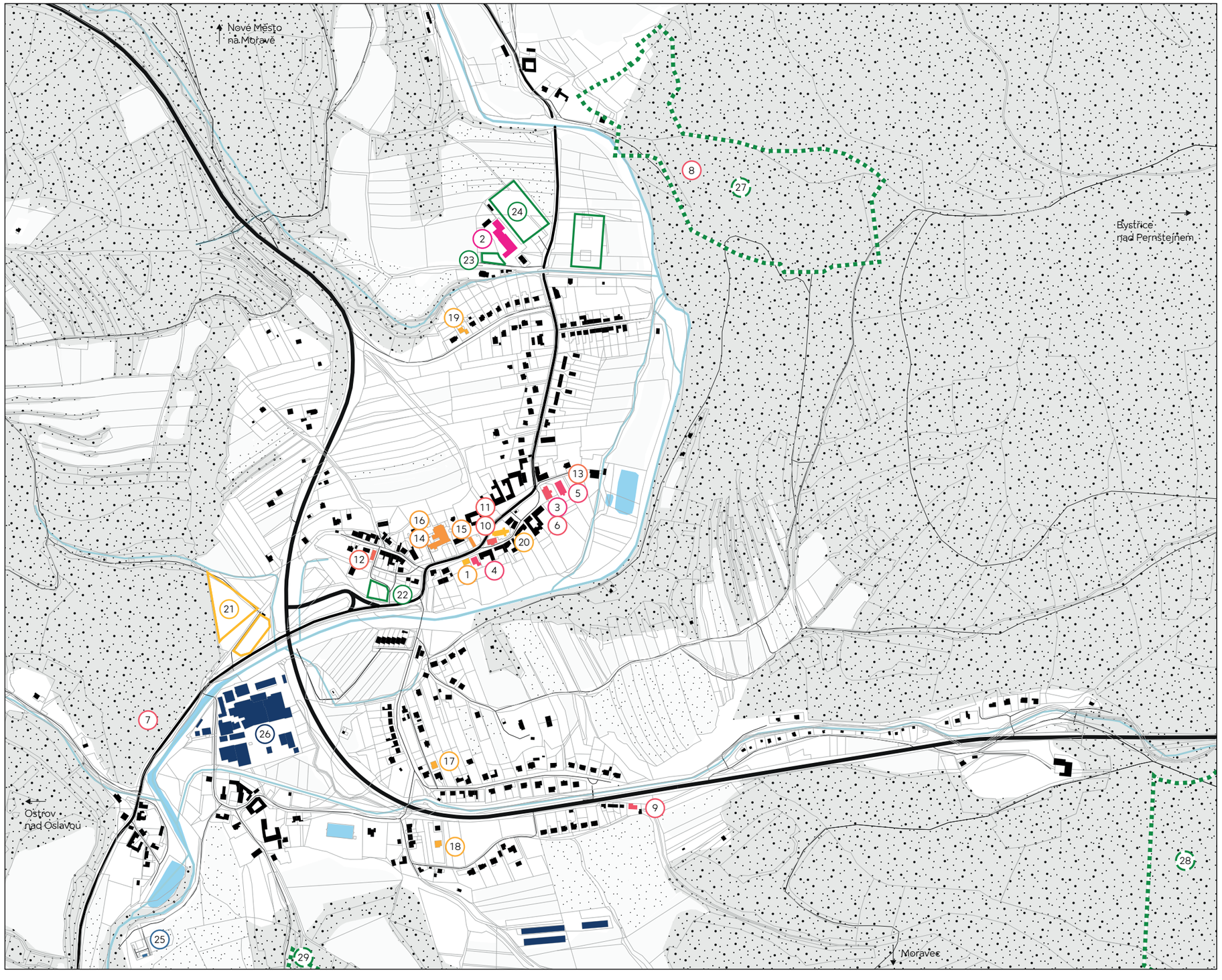
- Chráněnné krajinné lokality

- Řešená lokalita

- Dojezdová vzdálenost 15min autem

0 1 2 km

1:100 000

Řešená fara 1

Funkční analýza

- Bydlení
- Občanská vybavenost
  - Vzdělávání a výchova
  - Sociální služby
  - Zdravotní služby
  - Kultura
  - Veřejná správa
  - Ochrana obyvatelstva
  - Obchodní prodej
  - Tělovýchova a sport
  - Ubytování
  - Stravování
  - Služby
  - Církevní budovy
  - Pohřebnictví
- Plochy rekreace
- Technická infrastruktura
- Výroba a skladování
- Veřejná prostranství
- Dopravní infrastruktura
- Plochy vodní a vodohospodářské
- Plochy zemědělské
- Plochy lesní
- USES

2 MŠ a ZŠ Štěpánov n. S.
3 Pečovatelské a sociální byty
4 Zdravotní středisko
5 Lékárna
6 Hornické muzeum
7 Zřícenina hradu Kozlov
8 Historické štoly
9 Divadlo Netratrdlo
10 Obecní úřad
11 Pošta
12 Sbor dobrovolných hasičů
13 COOP
14 Penzion Hodůnka
15 Chalupa Balcar
16 Restaurace Hodůnka
17 Truhlářství
18 Čalounictví
19 Autoopravna
20 Kostel sv. Petra a Pavla
1 Fara
21 Hřbitov Štěpánov n. S.
22 Dětské hřiště I.
23 Dětské hřiště II.
24 Fotbalové hřiště
25 ČOV
26 Železárny Štěpánov
27 PP U Hamrů
28 PR Čepičkův vrch
29 PP Nad Koupalištěm

1:10 000

2.2 Analýza fary

Fara ve Štěpánově nad Svratkou je v současné době památkově chráněná a její areál se rozprostírá na ploše 3082 m2. Kromě hlavní obytné budovy se na pozemku nachází i dřevník a zděné chlívy, které společně s vysokou zdí uzavírají dvůr. Za farou se rozkládá velká zahrada se pomalu svažžuje na jihovýchod k nedaleké řece. Historie farnosti sahá až do 13. století, kdy se objevují první zmínky o faráři ze Štěpánova. Zdá se, že od té doby byla fara vždy obsazena, bohužel se nám ale nedochovalo více informací. Současná barokní fara je obdélníkového půdorysu, dvoupatrová s mansardovou střechou a s erbem hrabat ze Stockhammeru nad vchodem. Stavba byla původně solitérní, ale později byla okolními domy obestavěna a včleněna do volné uliční zástavby. V prvním podlaží se nachází kancelář, kuchyň, obytná místnost, sociální zázemí a spíž. Ve druhém patře jsou reprezentační prostory, velký sál a několik obytných místností. Místní zajímavost představuje kostel sv. Petra a Pavla znovu postavený po velkém požáru na počátku dvacátého století v rondokubistické stylu. [9] [13] [14]

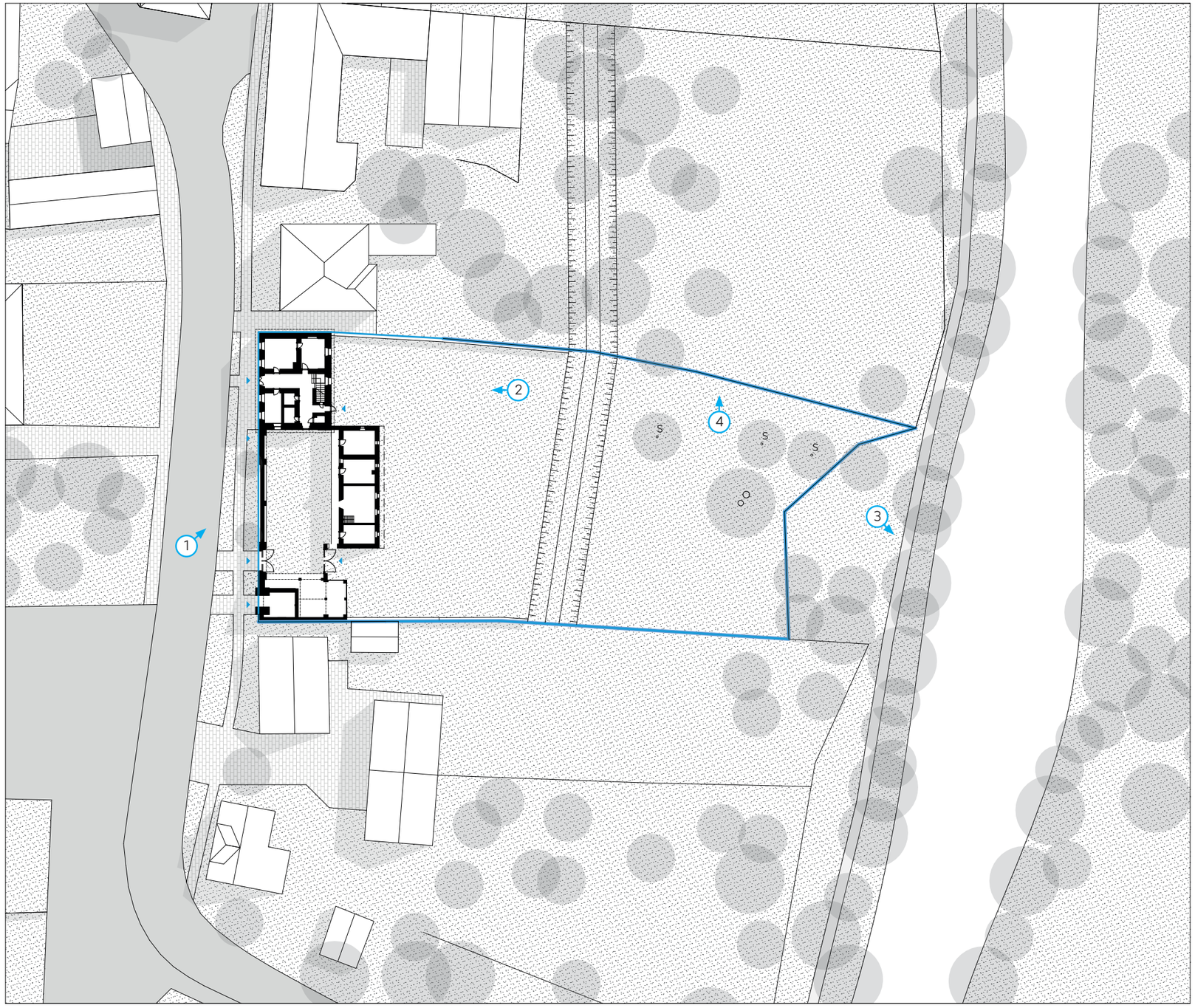
Součástí práce bylo i zaměření původních objektů, fary a stodol. Veškeré výkresy v nadcházející kapitole vychází z této mojí činnosti.

Štěpánov nad Svratkou ve žďárském děkanství

Obr. 30. Fara ve Štěpánově nad svratkou

Původní Situace

- Zatravněné plochy
- Asfaltové komunikace
- Dlážděné plochy
- Okolní budovy
- Řešené budovy
- Původní protipovodňový val
- Řešené území
- Stromy původní mimo řeš. ú.
- Stromy původní v řeš. ú.
- S — Slivoň
- O — Ořešák
- Pohledy

0 6,5 13 m

Obr. 31. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 1

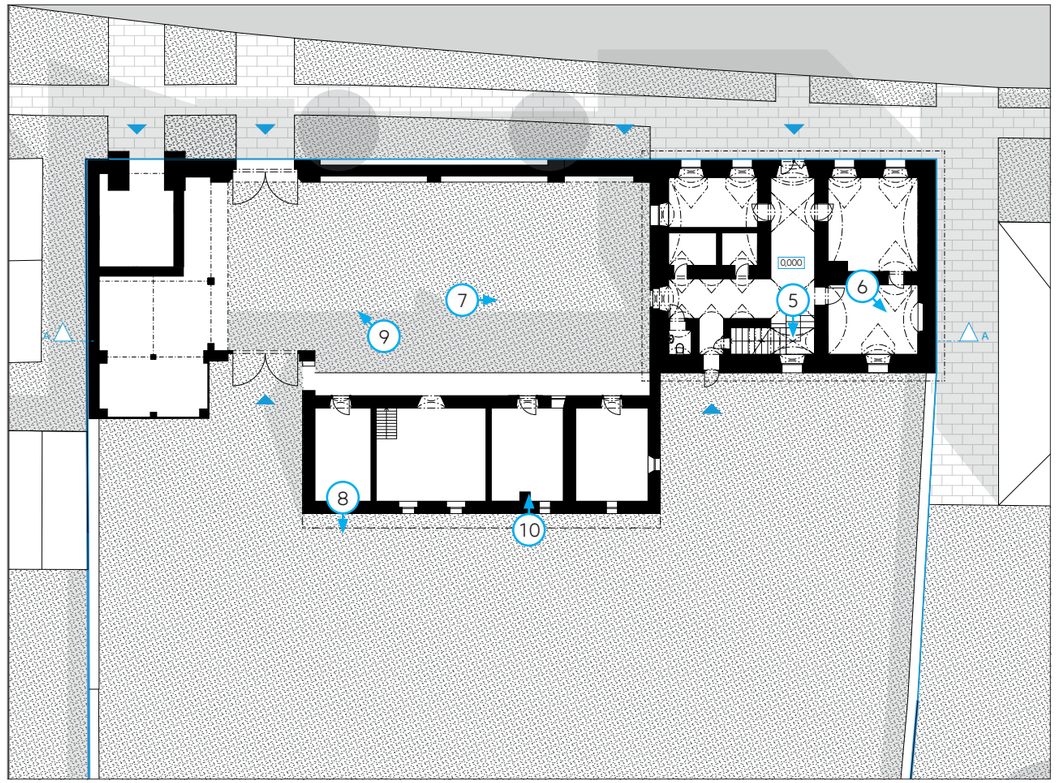
Obr. 32. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 2

Obr. 33. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 3

Obr. 34. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 4

Původní 1 NP

- Zatravněné plochy
- Asfaltové komunikace
- Dlážděné plochy
- Okolní budovy
- Obecné stavební konstrukc
- Řešené území
- Pohledy

0 3 6 m

Obr. 35. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 5

Obr. 36. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 6

Obr. 37. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 7

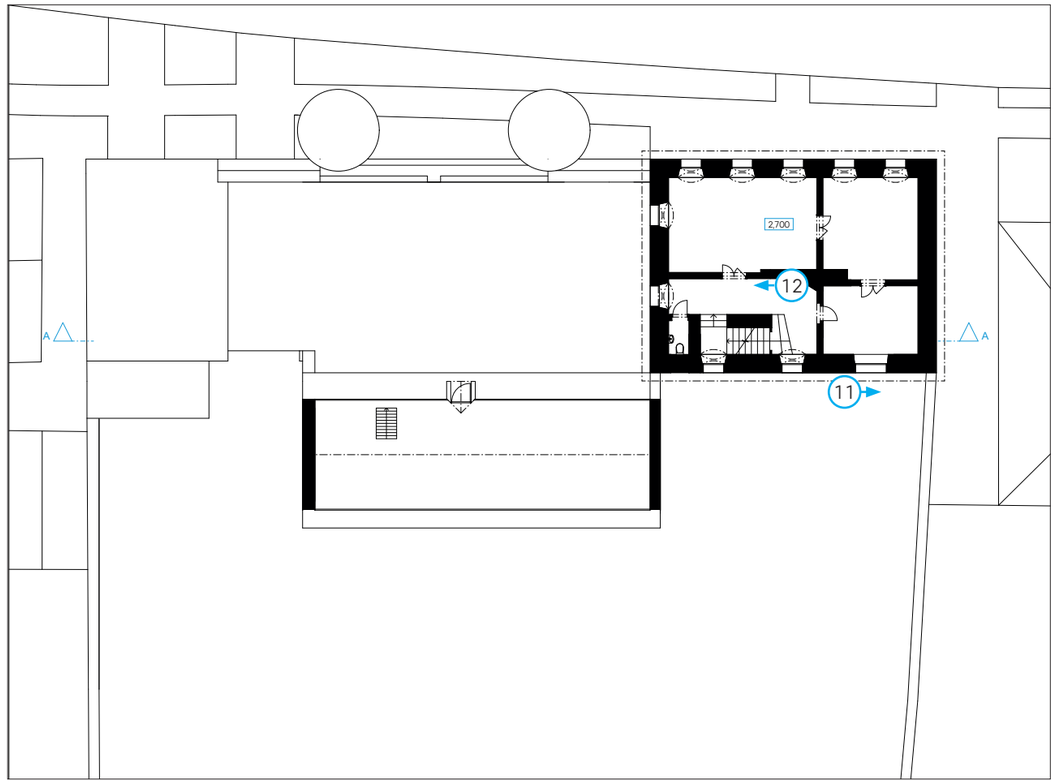
Obr. 38. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 8

Obr. 39. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 9

Obr. 40. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 10

Původní 2 NP

Obecné stavební konstrukce

Pohledy

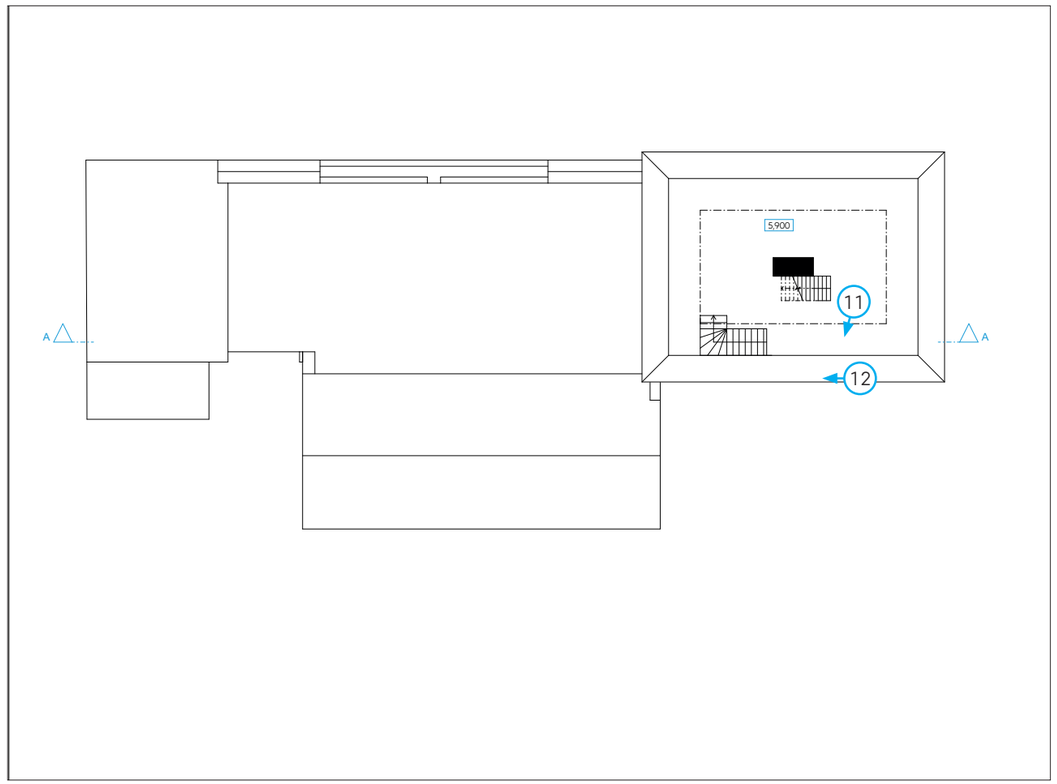
0 3 6 m

Obr. 41. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 11

Obr. 42. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 12

Původní 1 NP

Obecné stavební konstrukce

Pohledy

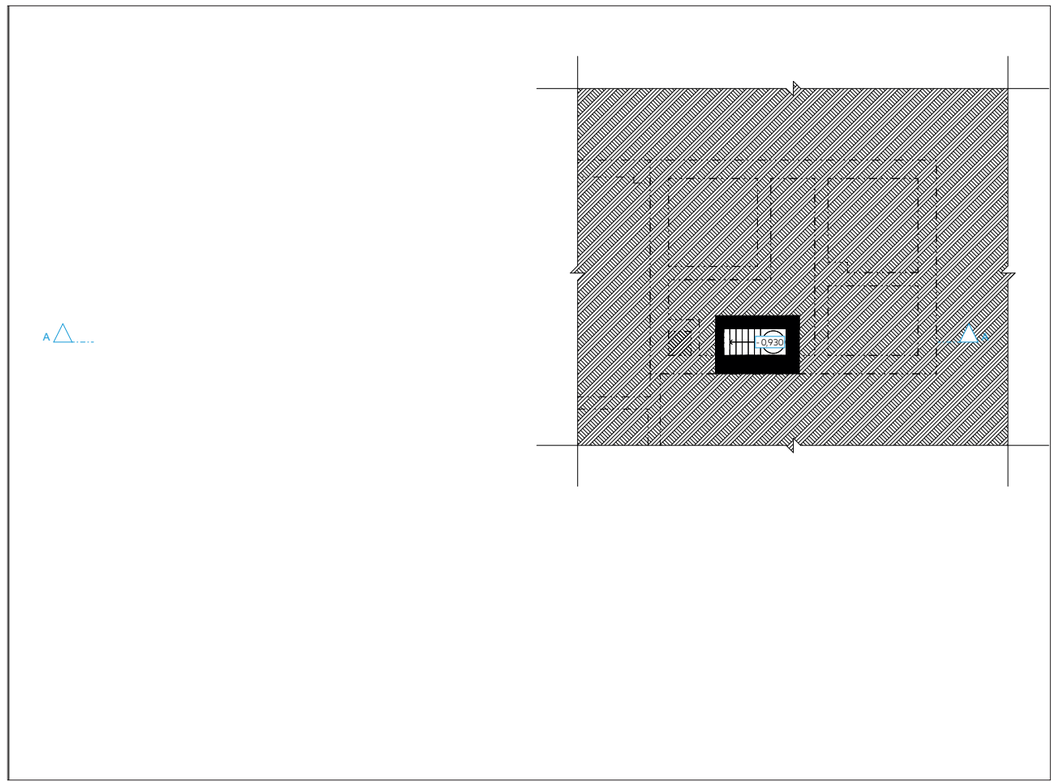
0 3 6 m

Obr. 43. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 13

Obr. 44. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 14

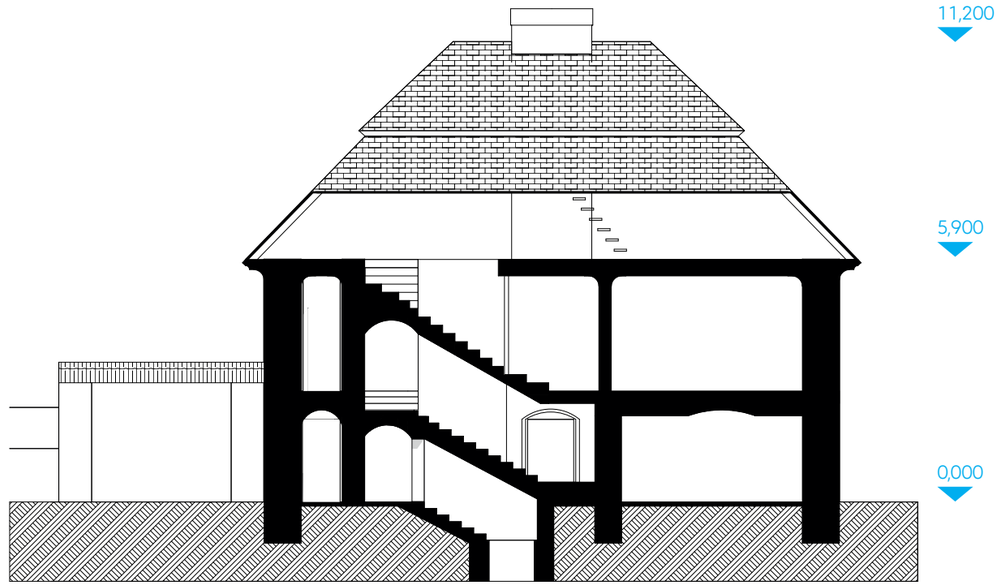

Původní 1 PP

Obecné stavební konstrukce

0 3 6 m

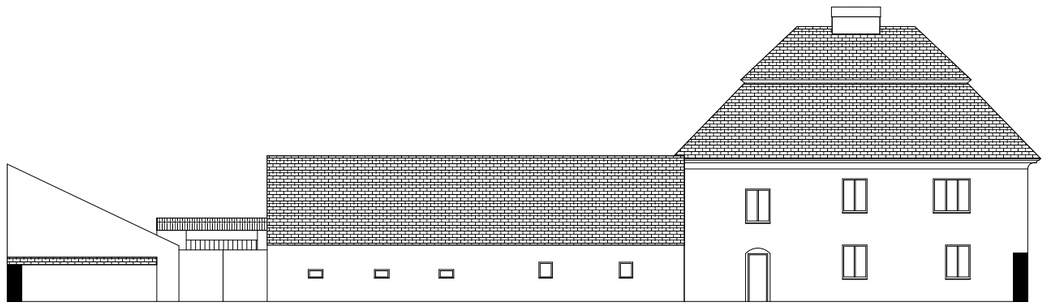

Původní řez A

Obecné stavební konstrukce

Původní terén

Původní krytina

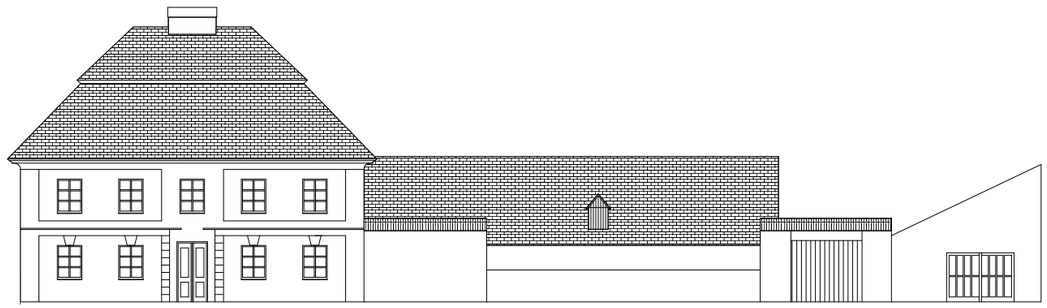
0 1,5 3 m

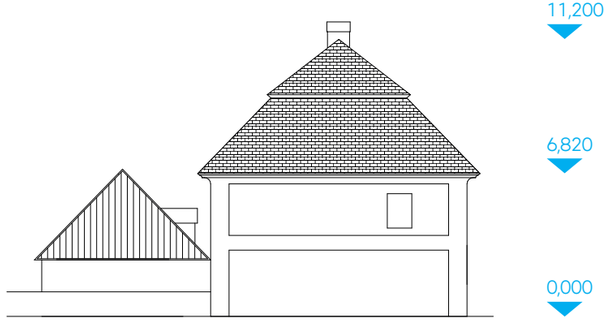
Původní pohled jižní

Původní pohled západní

Původní pohled severní

Původní pohled východní

0 2,5 5 m

Rozhovor s farníky

„Každou neděli se bohoslužeb účastní cca 50 lidí. Fara je již několik let opuštěná, nějakou dobu tam bydlel jeden pán, který také chodil do kostela. Občas bývají koncerty v kostele, ale na faře nic neděje. Pan farář se tam občas schází při přípravách na biřmování, ale náboženství je vyučováno v místní škole. Občas se pořádají zájezdy, ale ty jsou směřovány mimo obec. Fara stále zůstává prázdná už cca 20 let. Dřív se tam chodilo pomáhat, někdy přišel i pan farář k nám na jídlo, chodili jsme spolu na houby, říkali jsme mu dědeček, hráli jsme spolu karty, ale ten pocházel z Kochánova a ve Štěpánově žil. Nyní je pan farář z Prosetína a do Štěpánova pouze dojíždí. Občas je na faře ubytována přes léto nějaká rodina. Poutě zde nemíváme. Po prvním svatém přijímání se sem dřív chodilo na krátké setkání, ale nyní se slaví již jen u každého doma. Velmi se o místní faru stará pan Kinc (místní jáhen). Na přestavbu, nebo revitalizaci, samotné fary žádné plány nejsou, pokud dobře vím. To je škoda, mohla by se zde alespoň ubytovat nějaká rodina.

Teď si neuvědomuji, že by něco ve Štěpánově chybělo. Dokonce tam i zbudovali nový domov důchodců. Mladí do Štěpánova, vzniká i nová školka, která by měla zvýšit současné kapacity aktuální školky. Podobně je na tom i okolí, do kterého přichází mladí lidé. Pro turisty je okolí především atraktivní kvůli své přírodě a krajině. Nedaleko se nachází Vírská přehrada, nebo hrad Pernštejn. Z kulturních záležitostí je vhodné navštívit například muzeum v Bystřici nad Pernštejnem, nebo centrum Eden. Obecně je zde především klid a krásná příroda.“

Obr. 45. Fara ve Štěpánově nad Svratkou půda stodol

Obr. 46. Fara ve Štěpánově nad Svratkou zahrada

2.3 Návrh

Programová koncepce

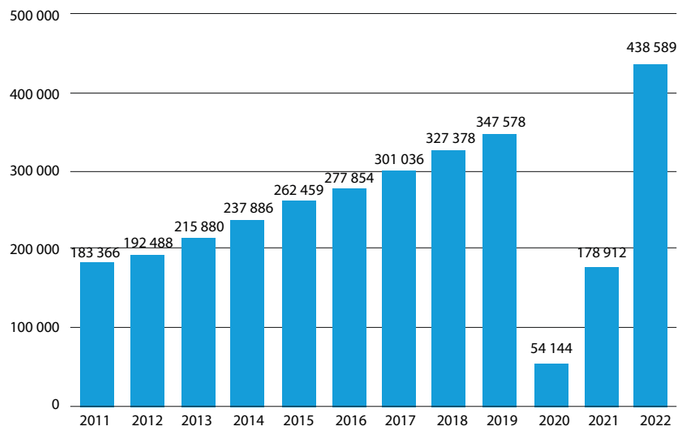
Z analýz a z rozhovorů s farníky vyplývá, že obec je dostatečně funkčně vybavená, a tak není potřeba navrhovat něco primárně pro místní obyvatele. Zajímavější může být vztah malé barokní fary s velkou zahradou otevírají se do strmých kopců a k prudce tekoucí řece Svratce, která se zde nachází ještě na svém horním toku. V čem může tkvět potenciál této malé odříznuté budovy s nepopiratelnou historickou hodnotou? V té uzavřenosti od okolního světa, v těžkých kamenných zdech, v neudržované zahradě, v divoké řece a v odlehlosti. Přesně taková místa jsou v současné době stále populárnější. Společnost je plná nejistot, přehlcení informacemi, moderními technologiemi a lidé hledají možnosti úniku. Zvyšuje se zájem o různé formy meditace, klidu, najití životní rovnováhy a načerpání energie. Jak zmiňuje i profesor Tomáš Halík, církev by měla na podobné požadavky společnosti reagovat. [15] Právě síť malých prázdných historických far v drobných vesnicích by mohla poskytnout prostory pro tuto formu nové duchovní potřeby, potřebu klidu, ticha, samoty a trochu civilizačního detoxu.

Způsoby odloučení od okolního světa můžeme rozdělit na dva druhy, které si jsou principiálně velmi blízké. Prvním je tzv. klauzurní způsob života, setrvání na jednom místě v tichu, v klidu, případně i ve tmě. Druhou alternativu představuje putování, hledání sebe sama a srovnání si myšlenek skrze cestu. Zájem o obě formy v poslední době stoupá, jak ukazuje množství dat z posledních let. Jen na samotnou poutní cestu do Santiaga de Compostella se každým rokem vydává statisíce poutníků a počet stále stoupá. (Obr. 46) Obdobný trend můžeme vidět i na jiných trasách. Koncepci poutní zastávky ve Štěpánově nad Svratkou navíc posiluje skutečnost, že fara leží na nejdelší turistické stezce na centrální stezce Via Czechia (Obr. 45), kromě této trasy přes tento městys prochází i mnoho jiných turistických a cyklistických tras.

Obr. 47. Via Czechia

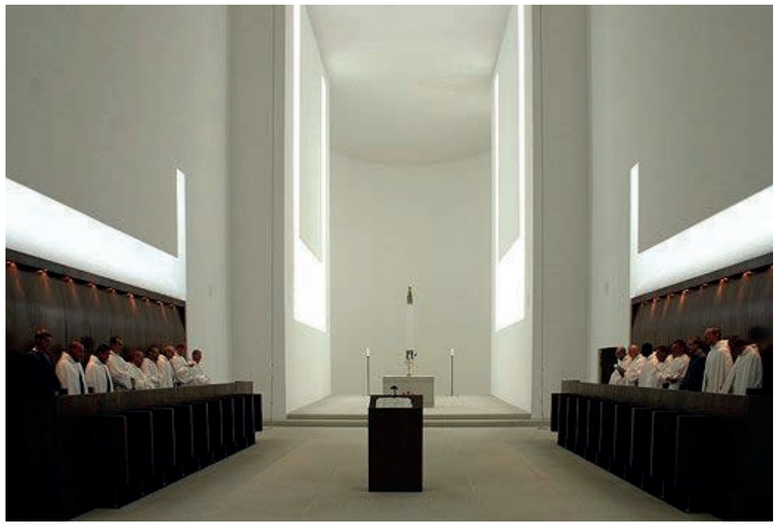

Obr. 48. Počet poutníků do Santiaga do Compostella

Společně se zvyšujícím se zájmem o putování v podobě uskutečňování cest, toulání se s batohem na zádech a trampování se objevuje i zájem o oproštění od okolního světa klauzurním způsobem života, bytím na jednom místě v tichu. Důkazem tohoto trendu jsou nové možnosti krátkodobého pobytu v klášterech, nebo v úplné samotě uprostřed lesů v chatce ve tmě, bez oken.

Nabízené způsoby krátkodobého klauzurního života můžeme hrubě rozdělit do dvou kategorií, které se nyní vyskytují v České republice. Prvním příkladem je pobyt v kláštěře. Nabízejí jej například klášter trapistů Nové Dvory nebo Duchovní Centrum Vranov u Brna sídlící ve stejnojmenném kláštěře. Dům pro hosty v Nových Dvorech je tvořen jednolůžkovými pokoji s kompletním vybavením, včetně sprchy, toalety a knihovny. Je zde i duchovní prostor v podobě permanentně otevřené kaple, případně se návštěvníci mohou účastnit i bohoslužeb společně s mnichy v kostele. Vše je postaveno na dobrovolnosti a určeno pro ty, kteří hledají ztišení a klid. [16]

Obr. 49. Nové Dvory ◀

Alternativou k pobytům v klášterech je ubytování v malých chatkách v přírodě. Příkladem může být koncepce terapie tmou, kde je zážitek navíc umocněn o absenci světla. Samotná chatka je v zásadě velmi podobná s pokojem v kláštěře Nové Dvory. Jedná se o kompletně vybavený jednolůžkový pokoj s vlastní koupelnou, velikostně umožňující i cvičení jógy a procházení se, a to stále všechno v naprosté tmě. Absence světla by měla pomoci zbavení se stresu a najití sebe sama. [17]

V podstatě se jedná o podobný koncept, kde člověku nic neschází, může být sám, rozjímat, přemýšlet a nenechat se ničím rušit, nebo může vyjít ven a pokračovat do polosoukromého prostoru, v případě kláštera je to kaple a klášterní zahrada, v případě chatek v lese je tím prostorem okolní příroda.

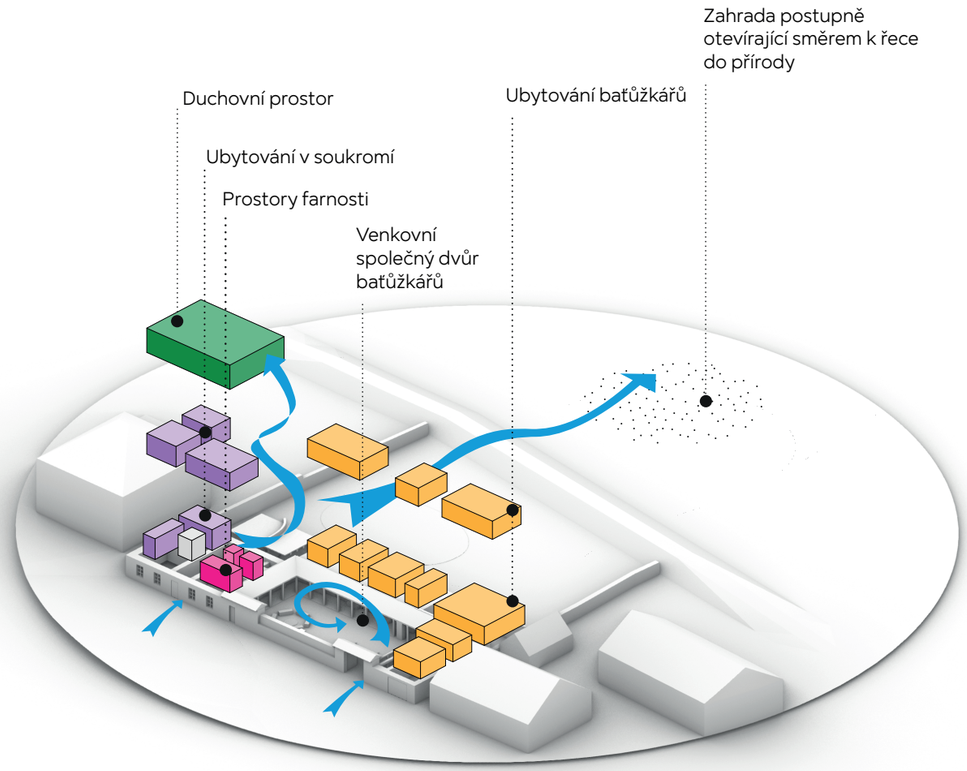
▶ Obr. 50. Terapie tmou

Architektonická koncepce

Fara ve Štěpánově nad Svratkou by mohla dobře sloužit jako jakási poutní zastávka, která by nabídla útočiště nejenom „baťůžkářům" putujících po Via Czechia, nebo jen těm procházejícím údolí řeky Svratky, které lemují strmé kopce a středověké hrady, ale měla by i potenciál vytvořit vhodné prostředí pro poutníky hledající ztišení a klid.

Farní areál se skládá ze dvou typů budov, z fary a dřevníků. Zároveň jsou zde i dva venkovní oddělené prostory, prostorná zahrada směřující k řece a vnitřní dvůr otevírající se do veřejného prostoru. Nejlepší je využít přirozenou charakteristiku areálu a vytěžit ji na maximum. Dvůr a přilehlé dřevníky je vhodné přiřadit „baťůžkářům", kteří celý den putují sami, nebo v menších skupinkách a večer hledají větší společenství u ohně. Vzniklo by zde nejenom jednoduché ubytování v již stávajících budovách, ale i otevřená letní kuchyň, sociální zázemí, možnost uložení kol a místo pro táborák a společné večery. Navíc přesně naproti je autobusová zastávka, odkud mohou poutníci druhý den pokračovat i hromadnou dopravou.

V hlavní budově je zřízena farní společenská místnost s vlastní kuchyňkou, sociálním zázemím a nezávislým vchodem, tak aby fara byla stále farou a sloužila farnosti. Zbylá část budovy je již využita pro klauzurní způsob ubytování v jednolůžkových pokojích s vlastním zázemím. Půdní prostory jsou otevřené, již zde není nepotřebné mezipatro, a tak zde vznikne velký prostorný půdní prostor. Ten je nově zaizolovaný s provětrávanou mezerou bránící přehřívaní v letních měsících, místy tmu prozáří barevné paprsky světla skrze malé světlíky s proměnlivou intenzitou v průběhu dne. Vytváří se tak unikátní spirituální prostor umožňující soukromou meditaci. Přístup na zahradu je krytý jednoduchým přístřeškem, který nejenom chrání proti nepřízni počasí, ale umožňuje i společně posedět s výhledem do přírody. Koncepce zahrady vychází z její podstaty. Směřuje od pravoúhlé fary k volnému říčnímu toku, který je místy divoký. Za ním se již rozkládají lesy a zvedají se strmé kopce. Zahrada by měla plynule přecházet z pravidelného třešňového sadu, přes jabloně až k vzrostlým dubům, které dobře zvládají vysokou hladinu podzemní vody způsobenou nedalekou Svratkou, až do volné přírody bez nejmenšího náznaku dělení. Kromě tekoucí vody na jednom konci zahrady se na druhém konci u budovy fary nachází klidná stojatá voda, v niž se zrcadlí historická budova fary. Koncepce stromů není nikterak náhodně zvolená. Třešňový sad by měl být vysázen z různých druhů třešní, tak aby kvetly a dozrávaly v rozdílnou chvíli, podobně i jabloně. Tím by se zahrada měla neustále proměňovat a občerstvovat poutníky v rozličnou roční dobu.

Technické řešení

Návrh lze rozdělit do dvou částí – ubytování „baťůžkářů“ a ubytování poutníků uvnitř fary. Popis technického řešení je proto taktéž rozdělen na dvě části. A to ani ne z důvodu rozdílného přístupu, ten je obdobný, ale z důvodu větší přehlednosti.

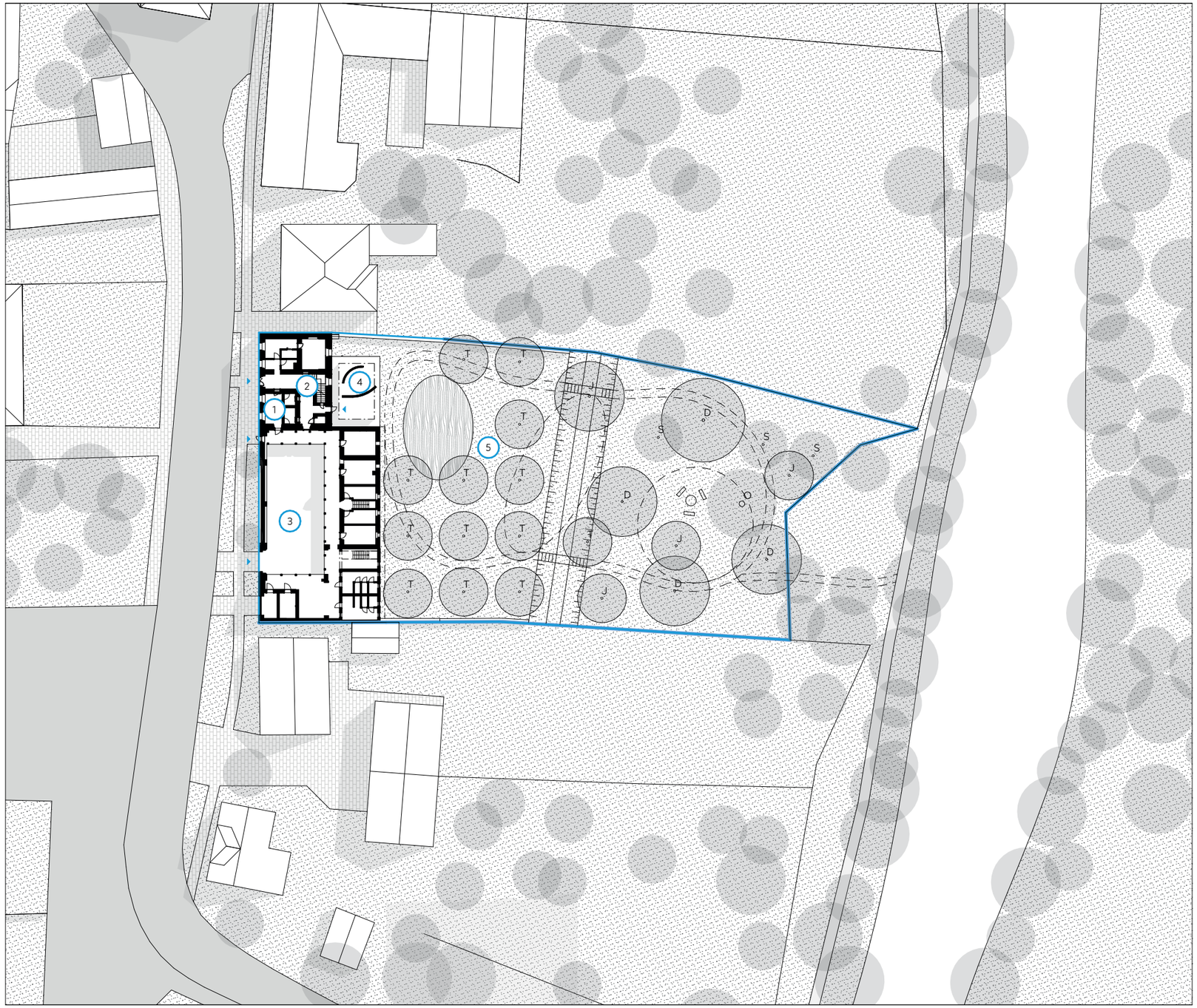
Návrh počítá především se sezónním provozem. I mimo sezónu bude možné ubytování, ale zájemci budou muset počítat s tepelným diskomfortem staré budovy a ideálně volit pokoj v přízemí, v jehož těsném sousedství je kotel s komínem. Větším problémem než promrzání se může stát tepelná stabilita podkroví, které je nově navrženo k užívání, a proto bude střešní konstrukce doplněna o dřevovláknitou mezikrokevní izolaci, která zajistí dostatečnou stabilitu i v letních měsících. Navíc na její vnější straně pod současnou keramickou krytinou vznikne provětrávaná mezera snižující efekt přímého slunečního záření. Atmosféra podkroví je umocněna prosvěcujícími paprsky barevného světla přicházející skrze některé mírně přizvednuté střešní tašky s oplechováním a izolací. Za tím jsou vložena barevná sklíčka. Z vnějšku nedochází k žádným na první pohled viditelným změnám, ale uvnitř je přítmí prozářena různými barvami. Přístřešek kryjící přístup na zahradu je řešen jako jednoduchá trámová dřevěná konstrukce střechy položená na nové kamenné stěny, svým charakterem odpovídající okolním opěrným zídkám. Vytápění budovy je, řešeno pomocí kotle umístěného v technické místnosti. Ten je určeno na dřevo, které je vhodným obnovitelným zdrojem energie z okolních lesů.

Původní dřevníky jsou přeměněny na ubytování „baťůžkářů“ včetně půd, které jsou zaizolovány podobně jako podkroví fary tak, aby zde bylo pohodlné trávit čas i v letních měsících. V jiných částech není izolaci potřeba používat, díky převážně sezónnímu provozu. Dvůr je doplněn o novostavbu, která dvůr uzavírá a zároveň obsahuje sociální zázemí, včetně sprch, které by bylo jinak náročné vměstnat do původních staveb. Konstrukčně je budova řešena jako dřevěný skelet s vloženými obvodovými sendvičovými stěnami z vnější strany, s pohledovým dřevěným obložením. Budova se napojuje na původní dřevníky převýšeným schodišťovým prostorem, který jasně odděluje, co je nově vloženo a co je původní.

Obr. 51. Původní vikýř ve Štěpánově nad Svratkou

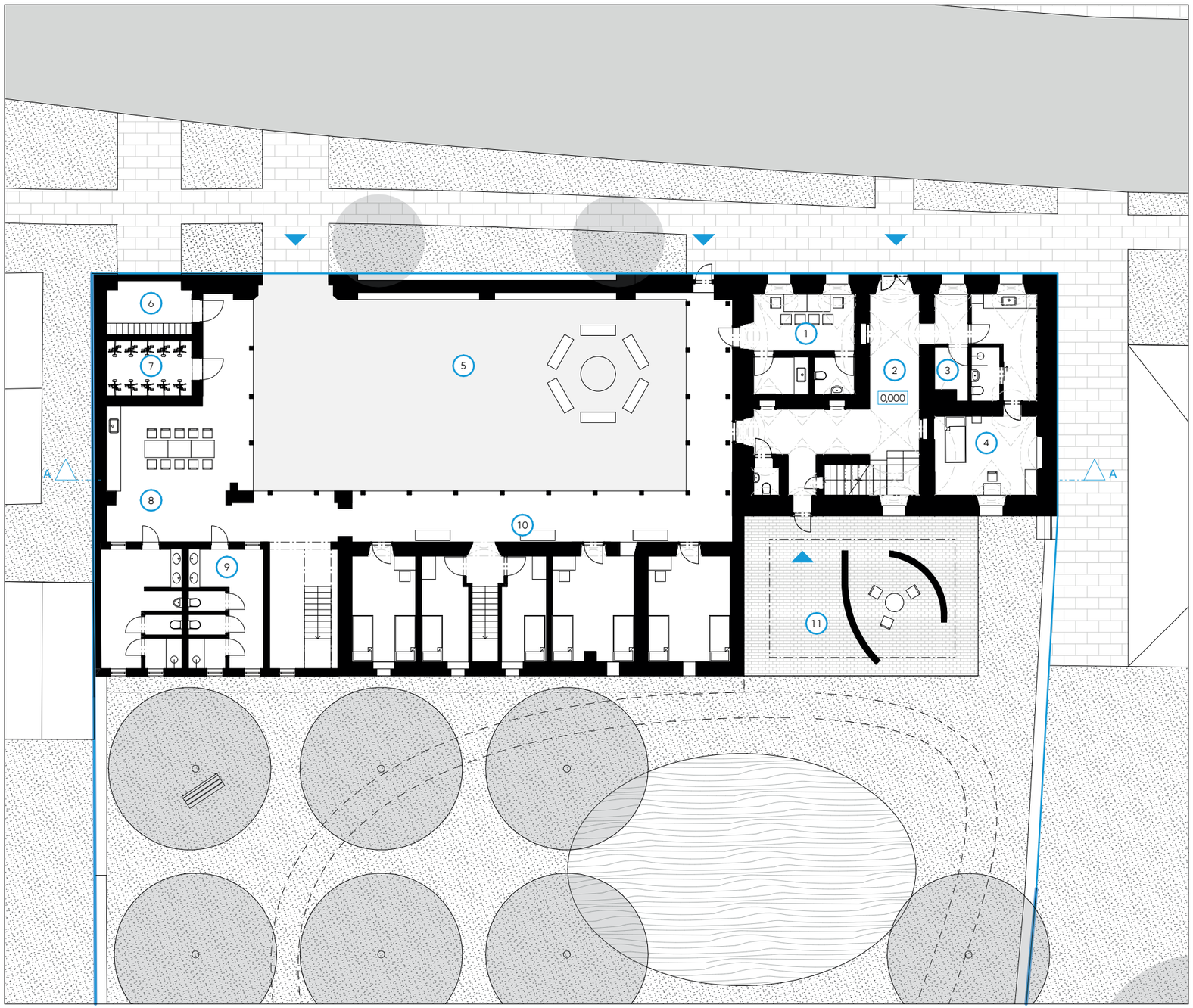

Nová Situace

- Zatravněné plochy
- Asfaltové komunikace
- Mlatové plochy
- Dlážděné plochy
- Okolní budovy
- Řešené budovy
- Řešené území
- Stromy původní
- Stromy původní mimo řeš. ú.
- Stromy původní v řeš. ú.
- Stromy nové
- S — Slivoň
- O — Ořešák
- T — Třešeň
- J — Jabloň
- D — Dub
- Nová vodní plocha
- Sečené plochy podle potřeby
- Dvakrát ročně sečená cesta
- 1 — Farní prostory
- 2 — Ubytování v soukromí
- 3 — Společné ubytování baťůžkářů
- 4 — Venkovní krytý prostor
- 5 — Zahrada pomalu přecházející v okolní krajinu

0 6,5 13 m

Nové 1. NP

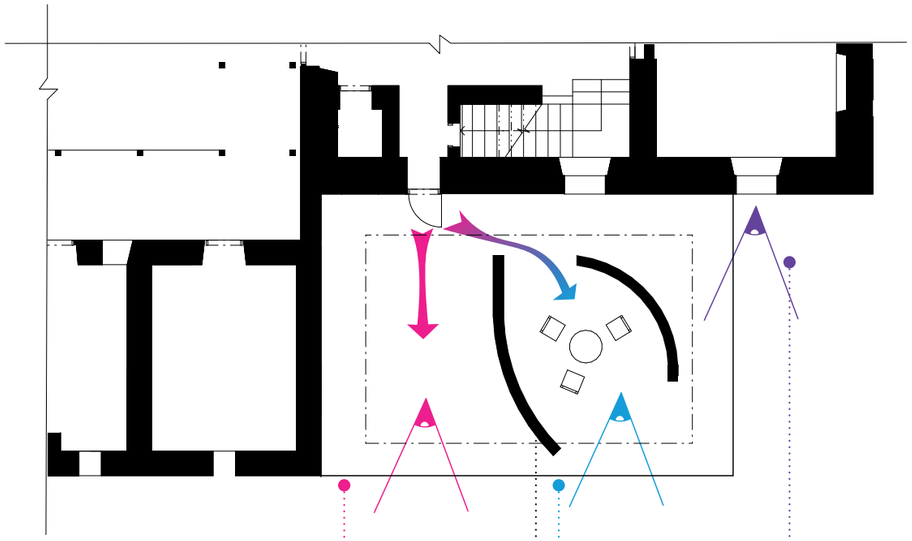
- Zatravněné plochy
- Asfaltové komunikace
- Dlážděné plochy
- Mlatové plochy
- Obecné stavební konstrukce
- Kamenná kostková dlažba
- Řešené území
- Stromy původní mimo řeš. ú.
- Stromy původní v řeš. ú.
- Stromy nové
- Nová vodní plocha
- Dvakrát ročně sečená cesta

1. Farní prostory
2. Ubytování v soukromí
3. Technická místnost
4. Soukromý pokoj 1
5. Ubytování baťůžkářů
6. Dřevník
7. Uložení kol
8. Venkovní kuchyň
9. WC
10. Pokoje baťůžkářů
11. Venkovní krytý prostor

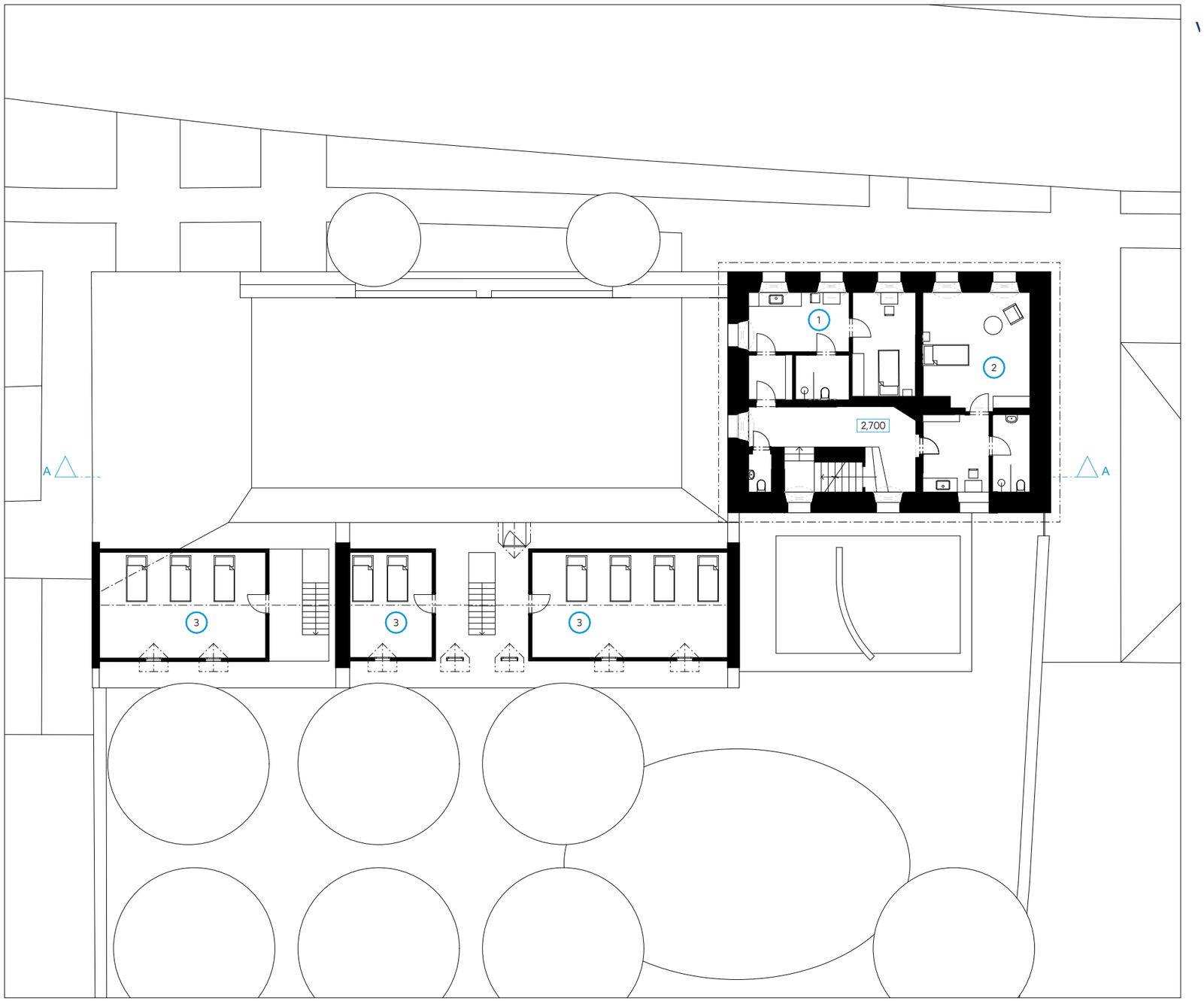
0 2 4 m

11 Koncepce venkovního krytého prostoru

Venkovní krytý prostor je navržen jako průchozí a otevřený směrem do zahrady, přes svoji zdánlivou jednoduchost v sobě kombinuje několik oddělených ploch. Na levé straně z pohledu od zahrady se nachází krytý průchod otevírající se díky zakulacené stěně do zahrady. Ve středu je částečně uzavřený společenský prostor a na pravé straně je již oblast vyhrazená pohledu z pokoje. Zakulacené stěny prostor dostatečně definují a člení, aniž by jedna část byla rušena jinou a každá si tak zachovává svoji intimitu. Člověk může například v poklidu sedět uvnitř přístřešku a nebýt rušen jiným ubytovaným vcházejícím do zahrady a naopak.

Nové 2. NP

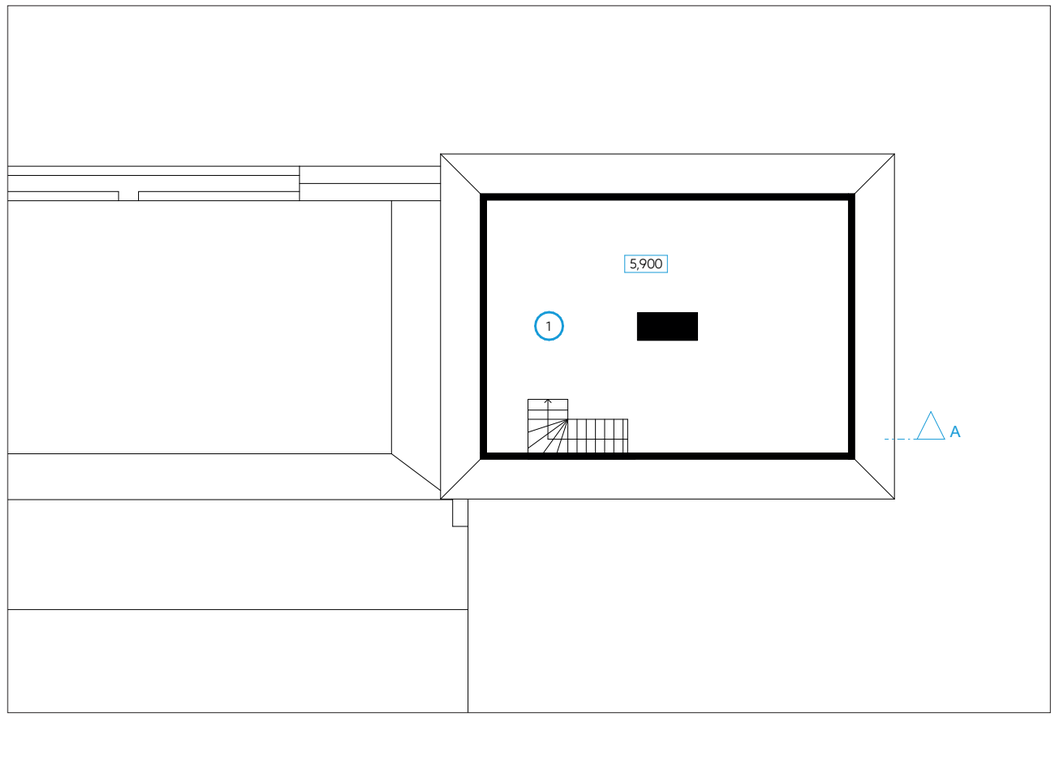
Obecné stavební konstrukce

1 Soukromý pokoj 2

2 Soukromý pokoj 3

3 Pokoje baťůžkářů

0 2 4 m

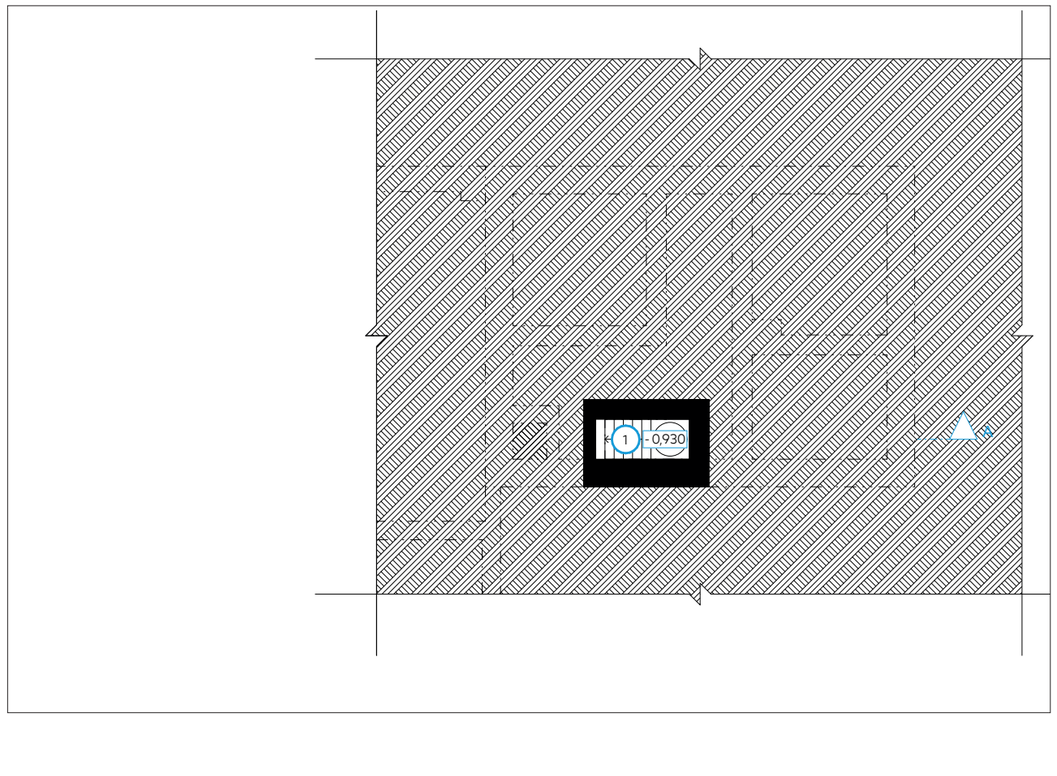

Nové 3. NP

Obecné stavební konstrukce

1 Otevřený meditační prostor

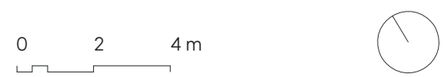

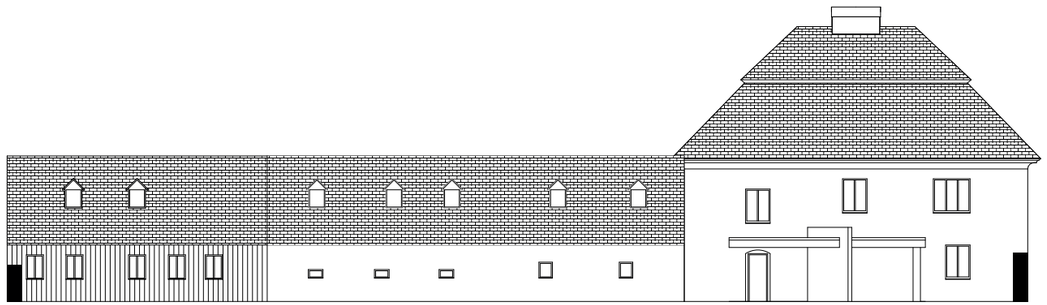

Nové 1. PP

Obecné stavební konstrukce

1 Původní studna

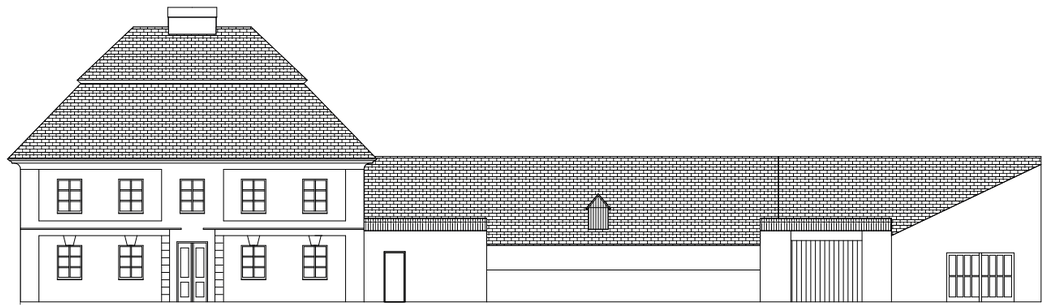

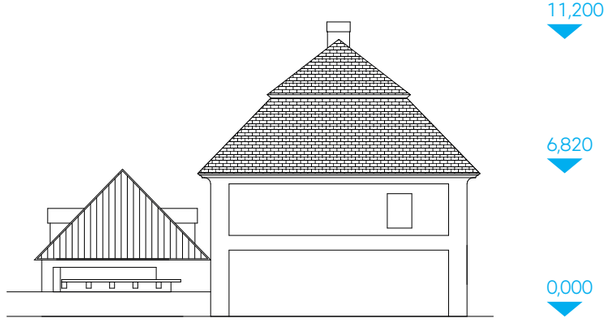
Nový pohled jižní

Nový pohled západní

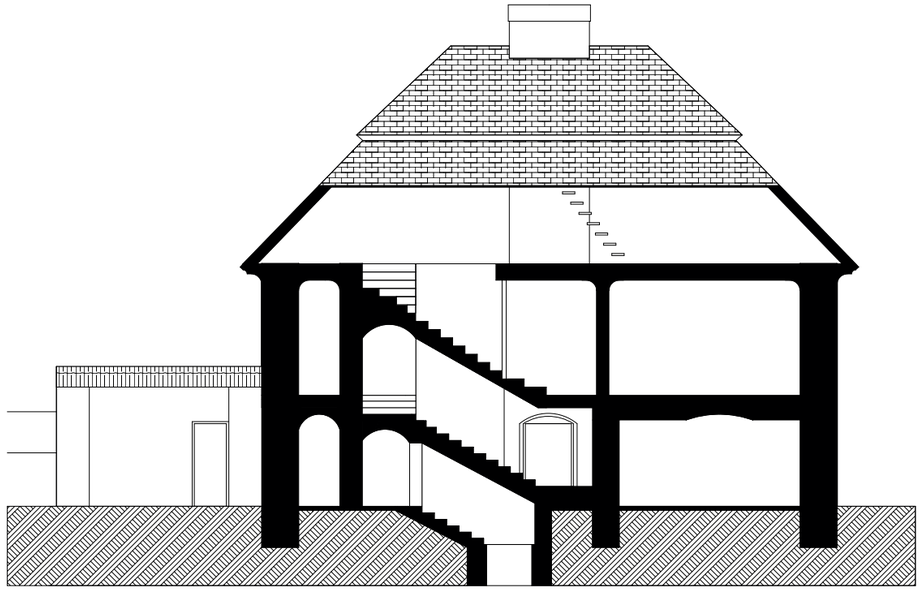

Nový pohled severní

Nový pohled východní

Nový řez A

Obecné stavební konstrukce

Původní terén

Původní krytina

0 1,5 3 m

Obr. 52. Fara ve Štěpánově nad Svratkou ▶ půda

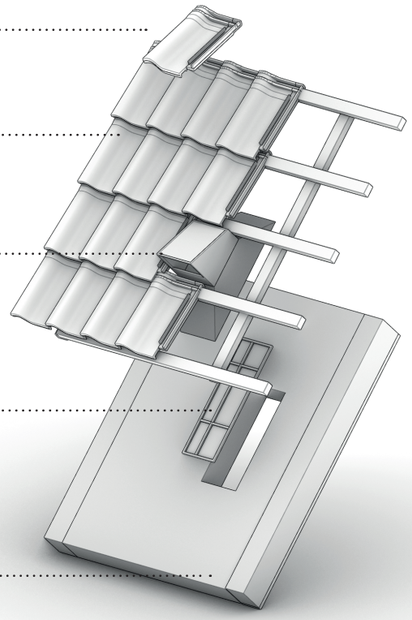

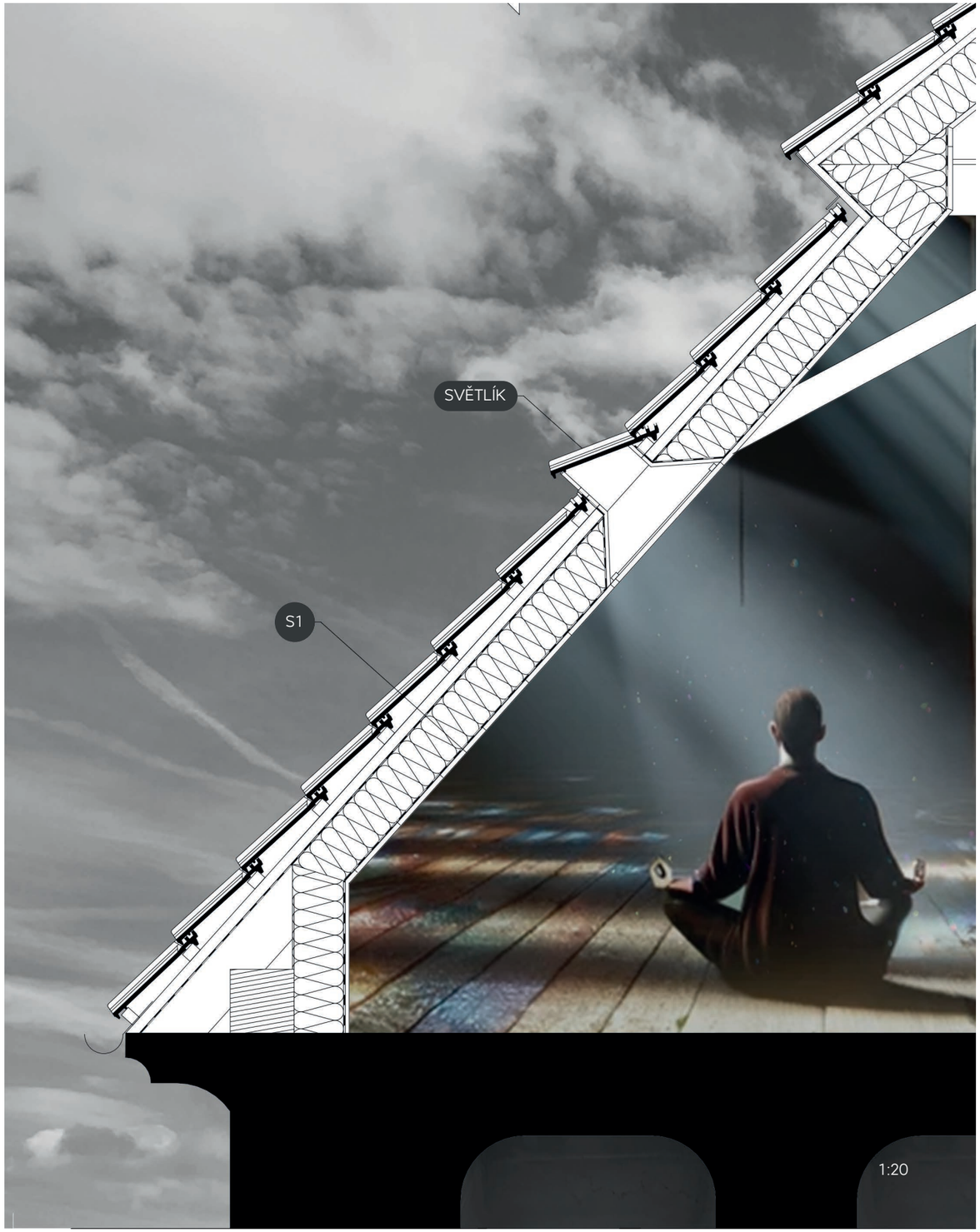
Skladba S1

S1

Skládaná keramická krytina	-
Střešní latě	40x 60 mm
Kontralatě / větraná vzduchová mezera	40x 60 mm
Doplňková vodotěsná vrstva	-
Mezikrokevní dřevovláknitá izolace	160 mm
Parotěsnící vrstva	-
Dřevěný podhled	20 mm

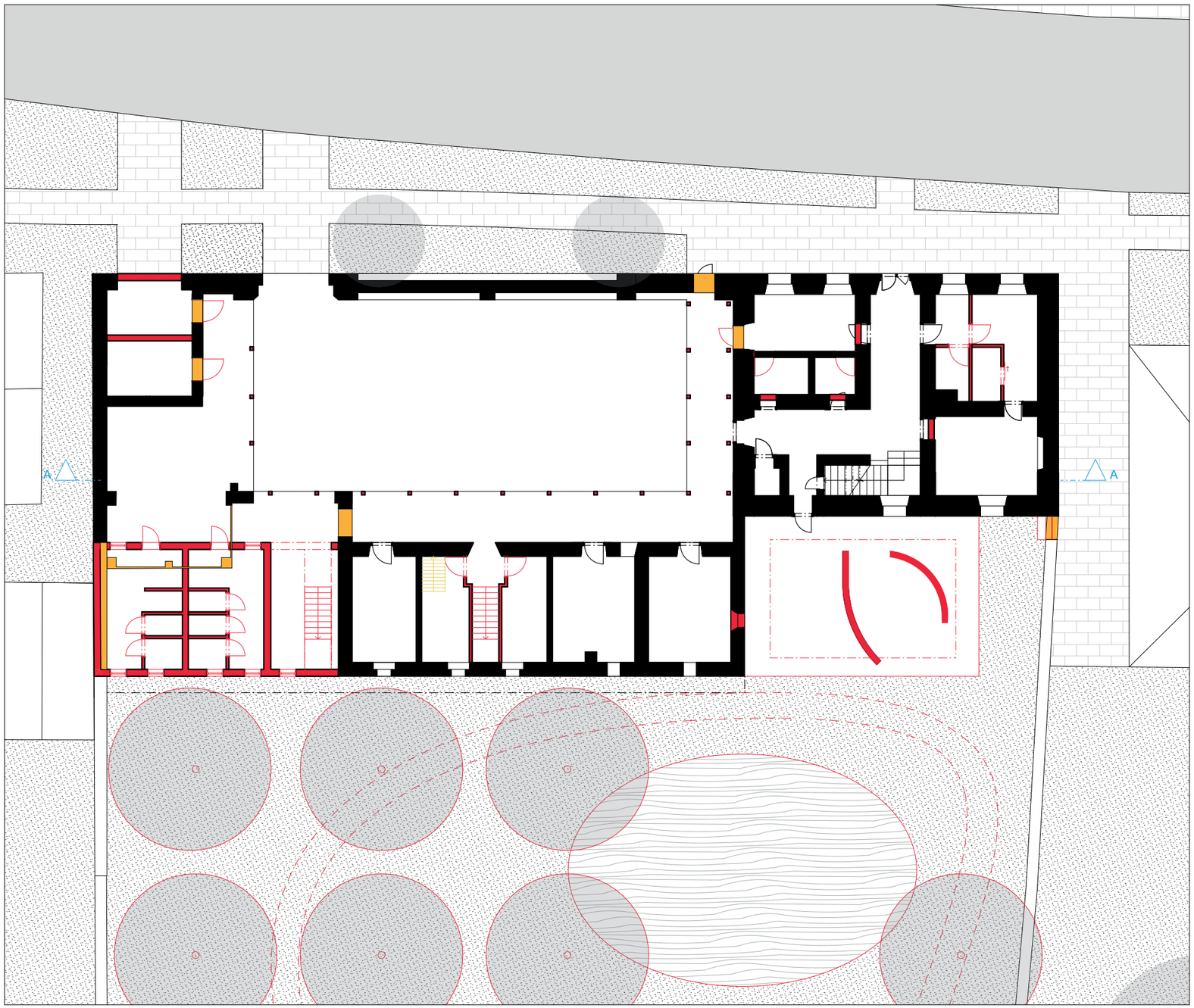
Axonometrie světlíku

Obr. 53. Fara ve Štěpánově nad Svratkou zahrada

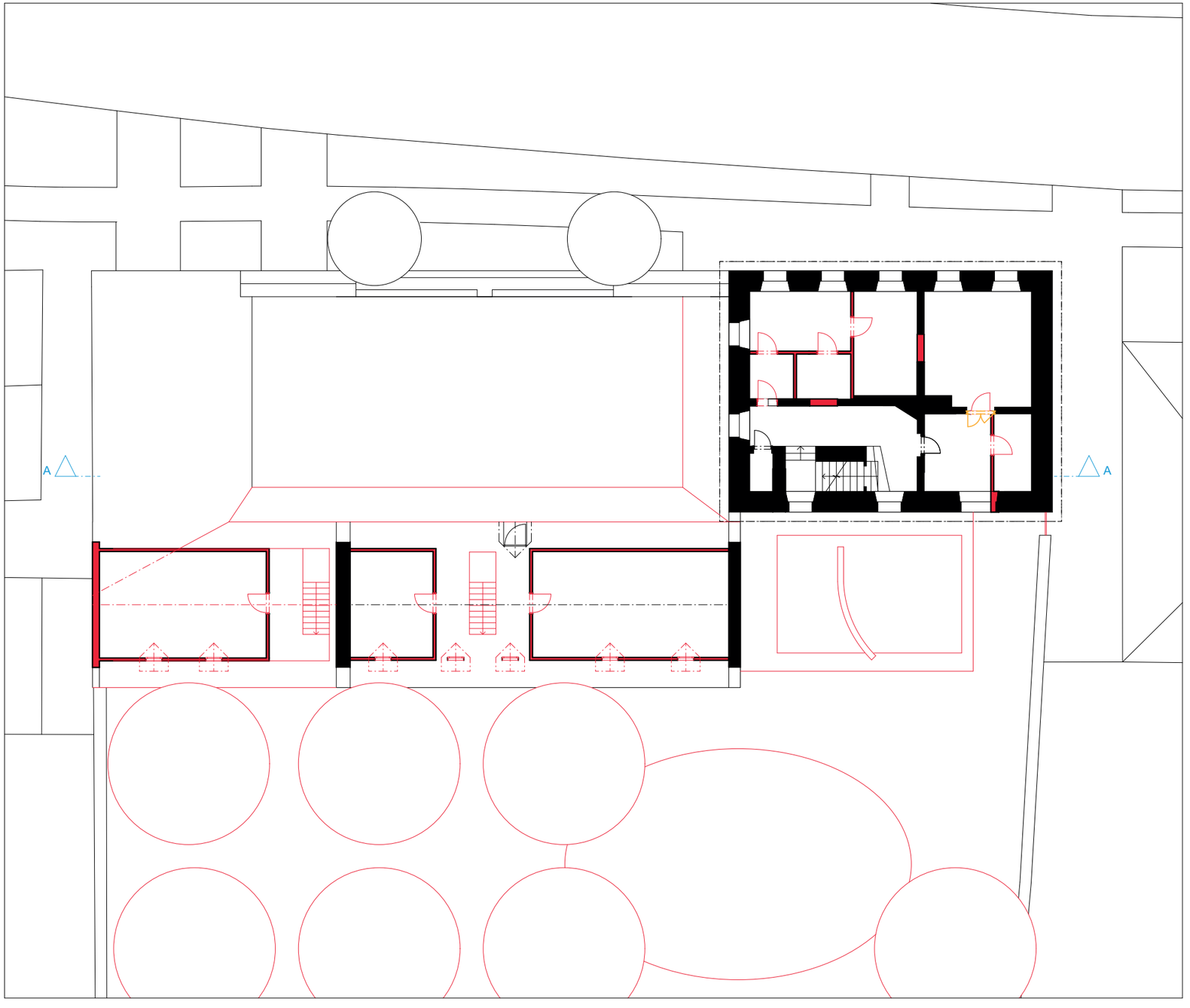
Bourané a nové konstrukce

Nové 1. NP

- Stávající konstrukce
- Bourané konstrukce
- Nové konstrukce

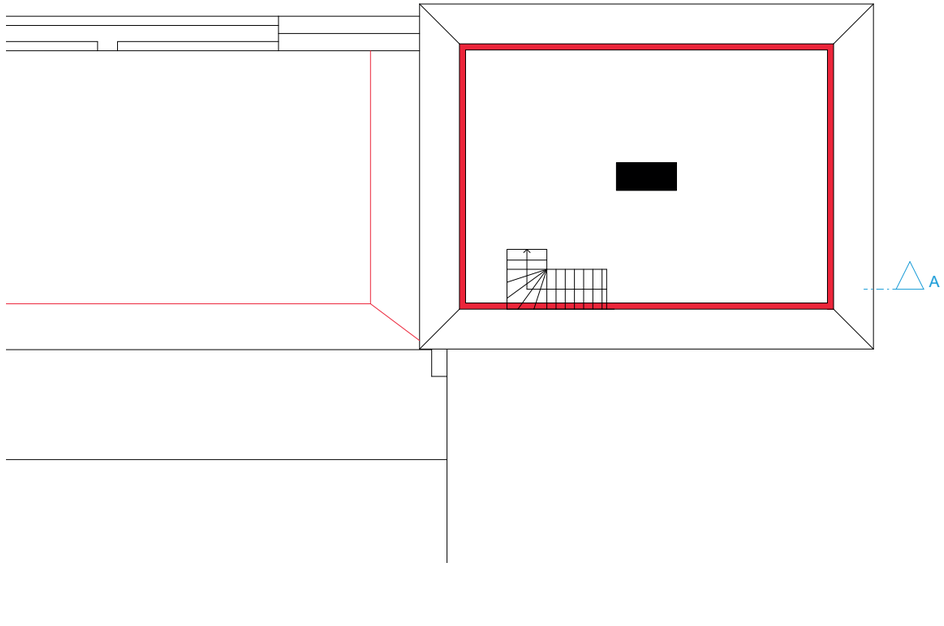
0 2 4 m

Nové 1. NP

- Stávající konstrukce
- Bourané konstrukce
- Nové konstrukce

0 2 4 m

Bourané a nové konstrukce 3. NP

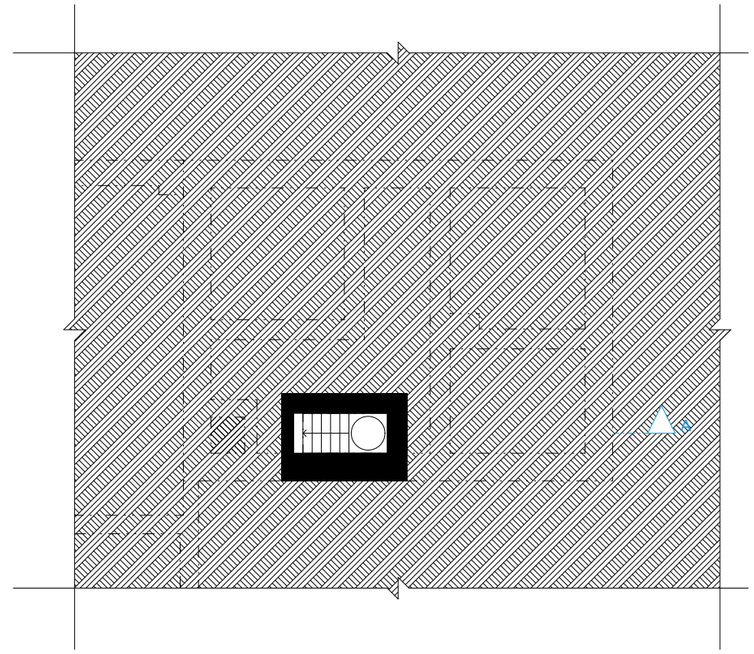
Stávající konstrukce

Bourané konstrukce

Nové konstrukce

0 2 4 m

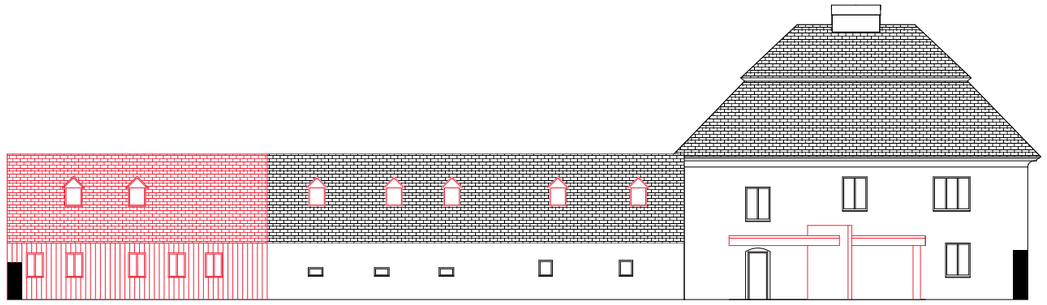

Bourané a nové konstrukce 1. PP

Stávající konstrukce

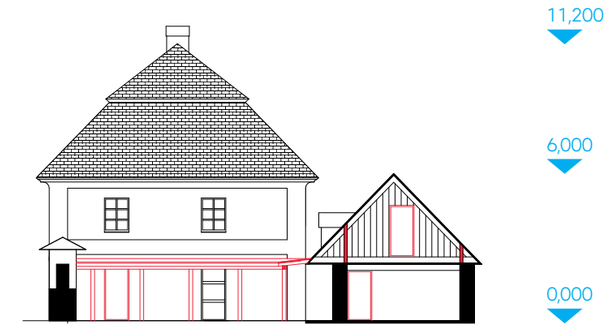
Bourané konstrukce

Nové konstrukce

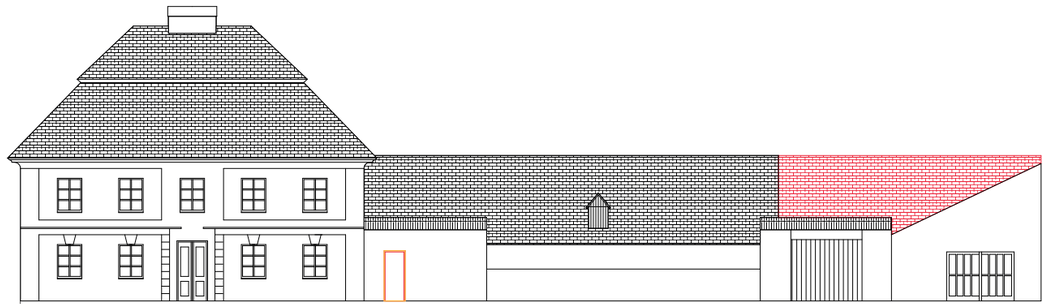
0 2 4 m

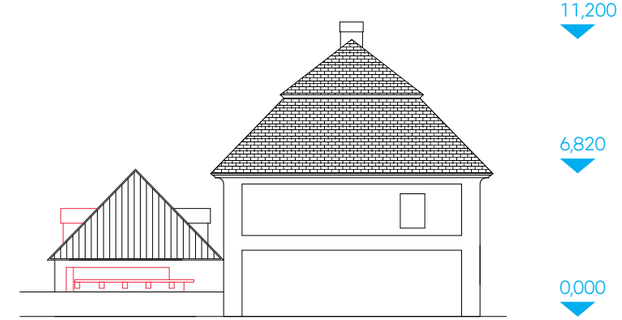
Bourané a nové konstrukce pohled jižní

Bourané a nové konstrukce pohled západní

Bourané a nové konstrukce pohled severní

Bourané a nové konstrukce pohled východní

Stávající konstrukce

Bourané konstrukce

Nové konstrukce

0 2,5 5 m

Stávající konstrukce

Bourané konstrukce

Nové konstrukce

0 2,5 5 m

3

Strážek

3.1 Strážek
3.2 Analýza fary
3.3 Návrh

◀ Obr. 54. Fara ve Strážku

3.1 Strážek

Nejstarší potvrzené zmínky o osídlení v této lokalitě máme až ze 14. století, kdy se městečko zmiňuje ve spojitosti s nedaleko stojícím hradem Mitrov. Na počátku 17. století dochází k výstavbě nového protestantského kostela svatého Šimona a Judy na vyvýšenině nad obcí, na místě původního středověkého kostela Navštívení Panny Marie. Za kostelem byla zbudována fara, jak můžeme vidět na mapě na vedlejší straně pocházející z II. vojenského mapování z 19. století, kdy fara a kostel byly nejspíše již katolické. V současné době má obec 854 obyvatel a nachází se zde i škola, školka, pošta a zdravotnická zařízení. [18]

Obr. 55. II. Vojenské mapování, Strážek

Radešínská Svratka
Bystřice n. Pernštejnem
Štěpánov n. Svratkou
Zvole
Bohdalec
Bobrová
Nedvědice
Moravec
Strážek
Křižanov
Žďárec

Širší vztahy

- Obec
- Dálnice
- Silniční síť
- Železnice
- Les
- Vodoteč
- Vodní plochy

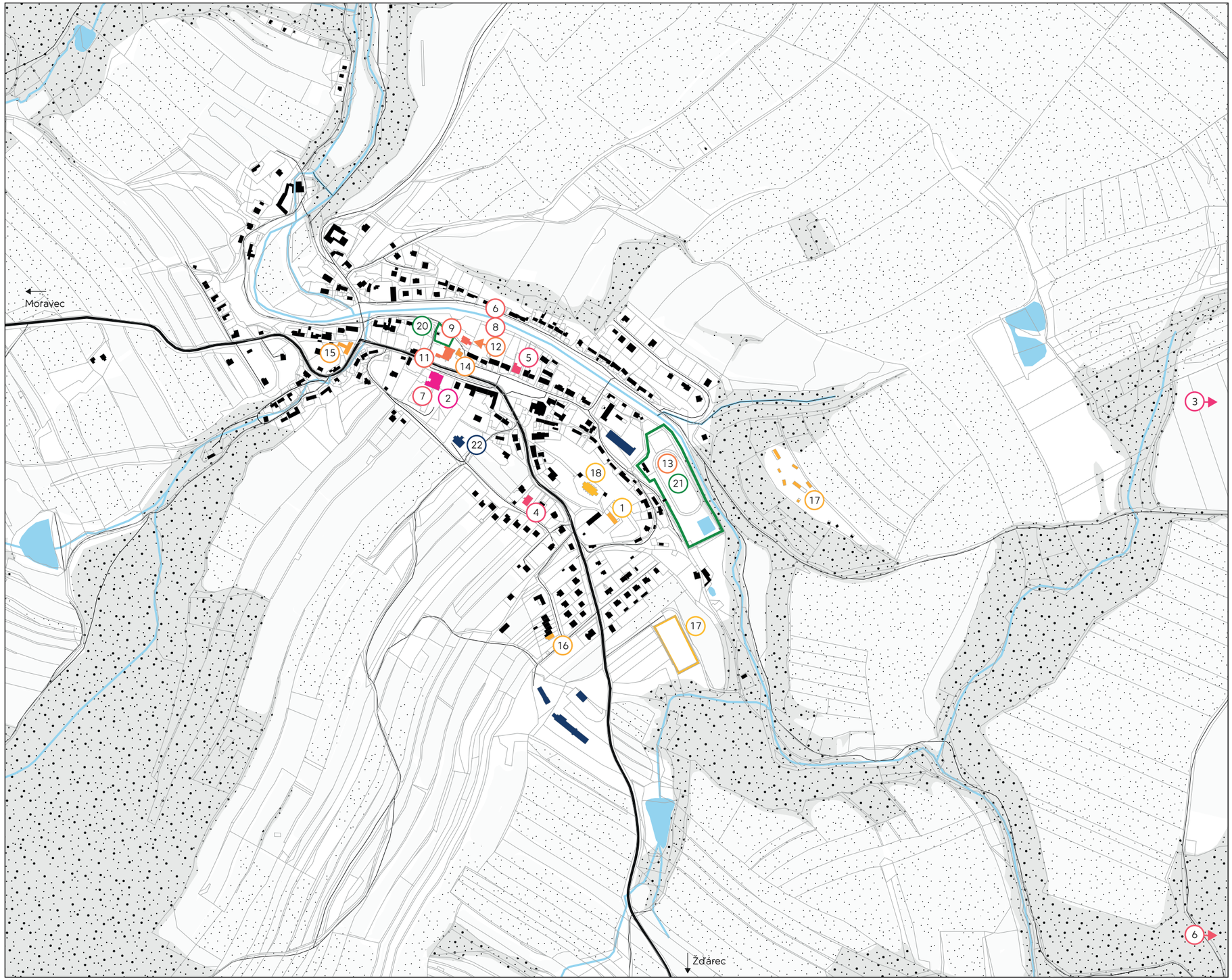
- Chráněnné krajinné lokality

- Řešená lokalita

- Dojezdová vzdálenost 15min autem

0 1 2 km

1:100 000

Řešená fara 1

Funkční analýza

- Bydlení
- Občanská vybavenost
  - Vzdělávání a výchova
  - Sociální služby
  - Zdravotní služby
  - Kultura
  - Veřejná správa
  - Ochrana obyvatelstva
  - Obchodní prodej
  - Tělovýchova a sport
  - Ubytování
  - Stravování
  - Služby
  - Církevní budovy
  - Pohřebnictví
  - Plochy rekreace
- Technická infrastruktura
- Výroba a skladování
- Veřejná prostranství
- Dopravní infrastruktura
- Plochy vodní a vodohospodářské
- Plochy zemědělské
- Plochy lesní

2 ZŠ a MŠ Strážek
3 Domov pro seniory Mitrov
4 Zubní ambulance
5 Praktický lékař
6 Zřícenina hradu Mitrov
7 Knihovna
8 Úřad městyse
9 Pošta
10 Sbor dobrovolných hasičů
11 COOP
12 Orel
13 Tělovýchovná jednota Strážek
14 Ubytovna strážek
15 Hostinec Na Špici
16 Kadeřnictví
17 Westernové městečko
18 kostel Sv. Šimon a Juda
1 Fara
19 Hřbitov
20 Dětské hřiště
21 Fotbalové hřiště, tenisové kurty
22 BVT Technologies, a.s.

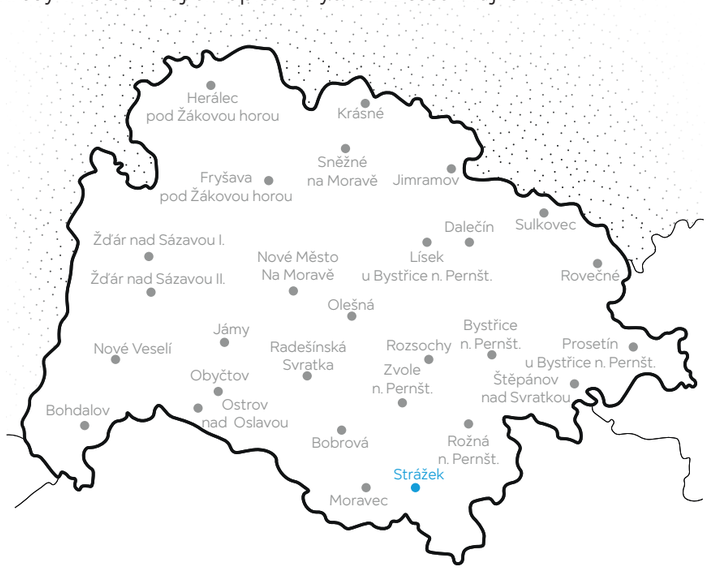
0 100 200 m

1:8 000

3.2 Analýza fary

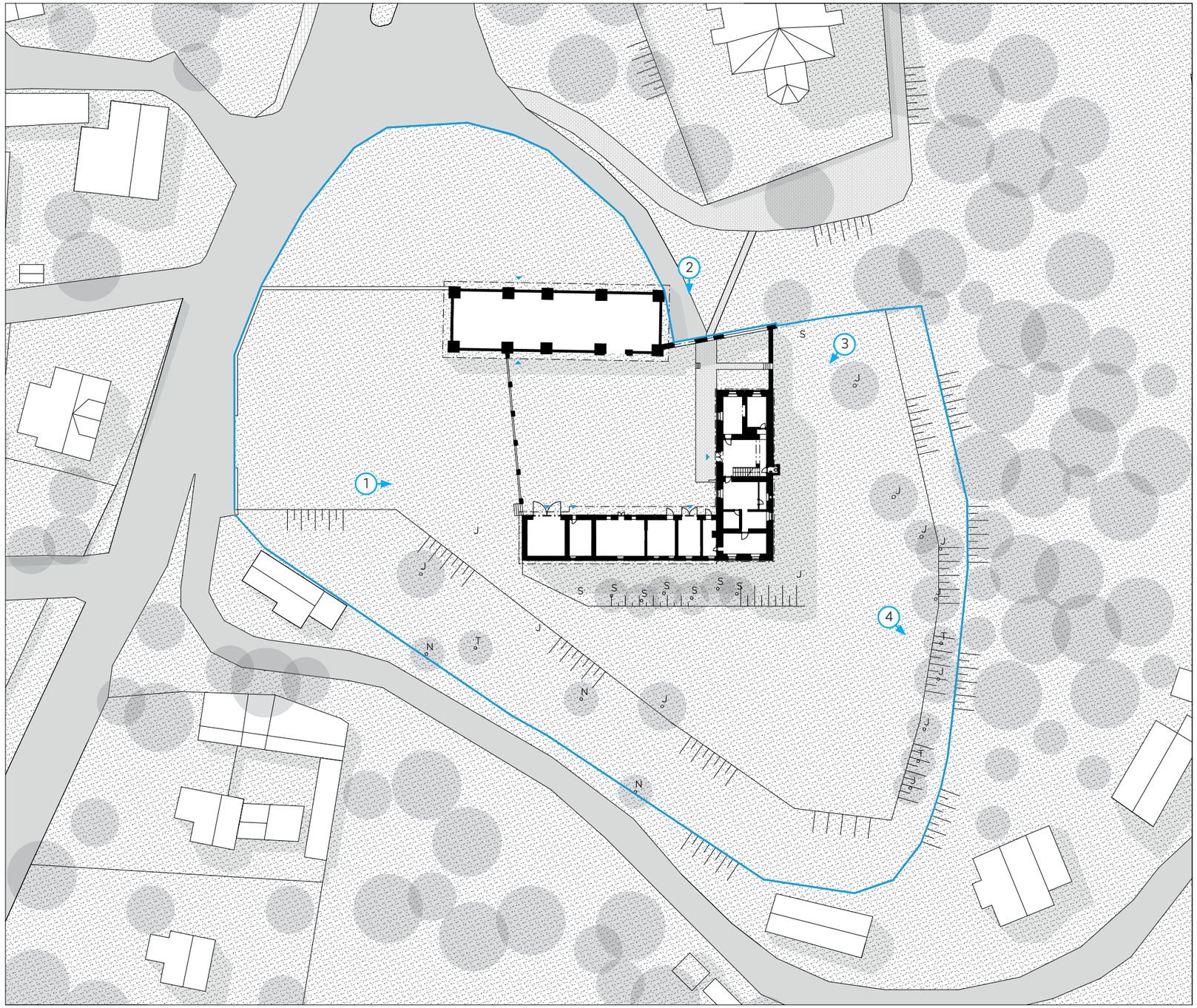
Farní areál ve Strážku se rozkládá na ploše o rozloze 7673 m2, samotné budovy nejsou památkově chráněné. Hlavní budova je obdélníkového tvaru, dvoupatrová a zastřešená jednoduchou valbovou střechou. Stavení se otevírá směrem na jihozápad na prostorný dvůr, který je z obou bočních stran uzavřen hospodářskými staveními. Jedna místnost je ponechána jako farní kancelář a archiv. Zbylé místnosti byly přizpůsobeny pro farní tábory, ale z důvodu kapacitně nevyhovujícího sociálního zázemí, zde byl poslední tábor před několika lety. O samotné historii fary toho bohužel moc nevíme. Dějiny obce Strážek se datují až od 14. století, kdy se měly objevit i první zmínky o původním kostele. Na jeho místě vznikl na počátku 17. století nový kostel. V té době zde již musela stát i fara, neboť se jednalo o farní kostel, ale ta se do dnešních dob v původní podobě nedochovala. [18] Nejstarší část fary se nejspíše nachází na severozápadě nejblíže ke kostelu, neboť je jediná zaklenutá valenými klenbami s lunetami a nepodsklepená. Zbylé části fary byly podle všeho dostaveny později. V posledních letech byla fara využívána ve spojitosti se zemědělstvím, čemuž odpovídá i charakter farních budov. [9]

Součástí práce bylo i zaměření původních objektů, fary a stodol. Veškeré výkresy v nadcházející kapitole vychází z této mojí činnosti.

Strážek ve žďárském děkanství ◀

Obr. 56. Fara ve Strážku ▶

Původní Situace

- Zatravněné plochy
- Asfaltové komunikace
- Dlážděné plochy
- Okolní domy
- Řešené budovy
- Řešené území
- Stromy původní mimo řeš. ú.
- Stromy původní v řeš. ú.
- J — Jabloň
- T — Třešeň
- S — Slivoň
- B — Bříza
- Pohledy

0 6,5 13 m

Obr. 57. Fara ve Stráž-
ku pohled 1

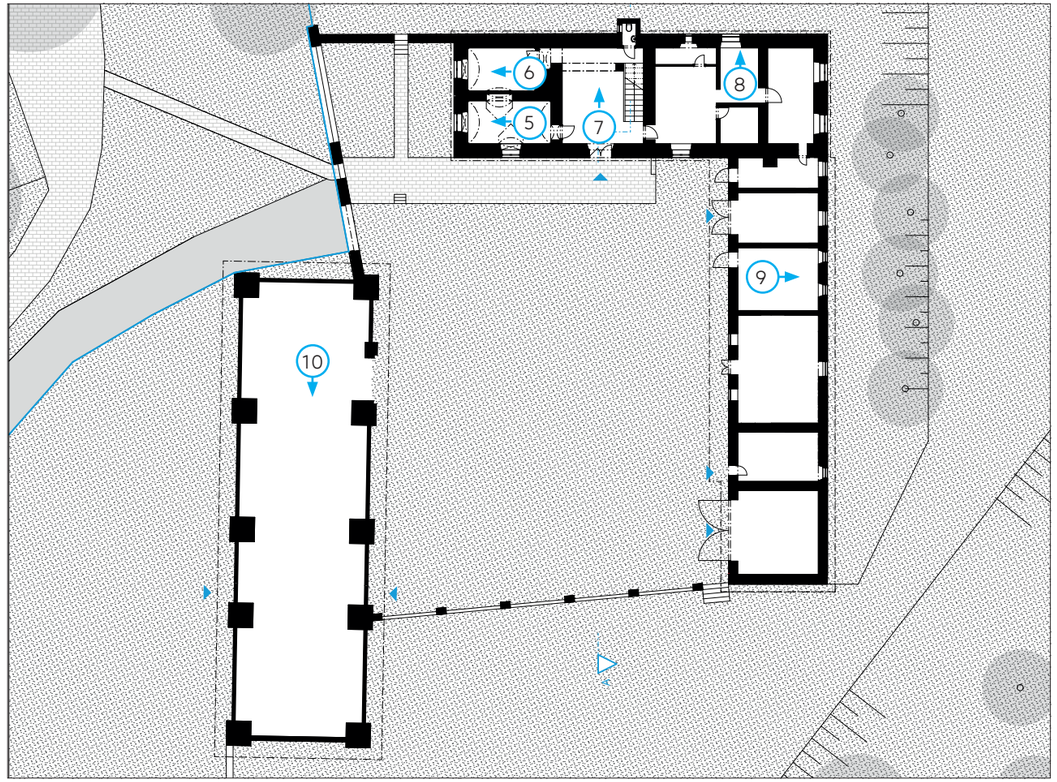
Obr. 58. Fara ve Stráž-
ku pohled 2

Obr. 59. Fara ve Stráž-
ku pohled 3

Obr. 60. Fara ve Stráž-
ku pohled 4

Původní 1 NP

- Zatravněné plochy
- Asfaltové komunikace
- Dlážděné plochy
- Obecné stavební konstrukc
- Řešené území
- Stromy původní mimo řeš. ú
- Stromy původní v řeš. ú.
- Pohledy

0 4 8 m

Obr. 61. Fara ve Strážku pohled 5

Obr. 62. Fara ve Strážku pohled 6

Obr. 63. Fara ve Stráž-ku pohled 7

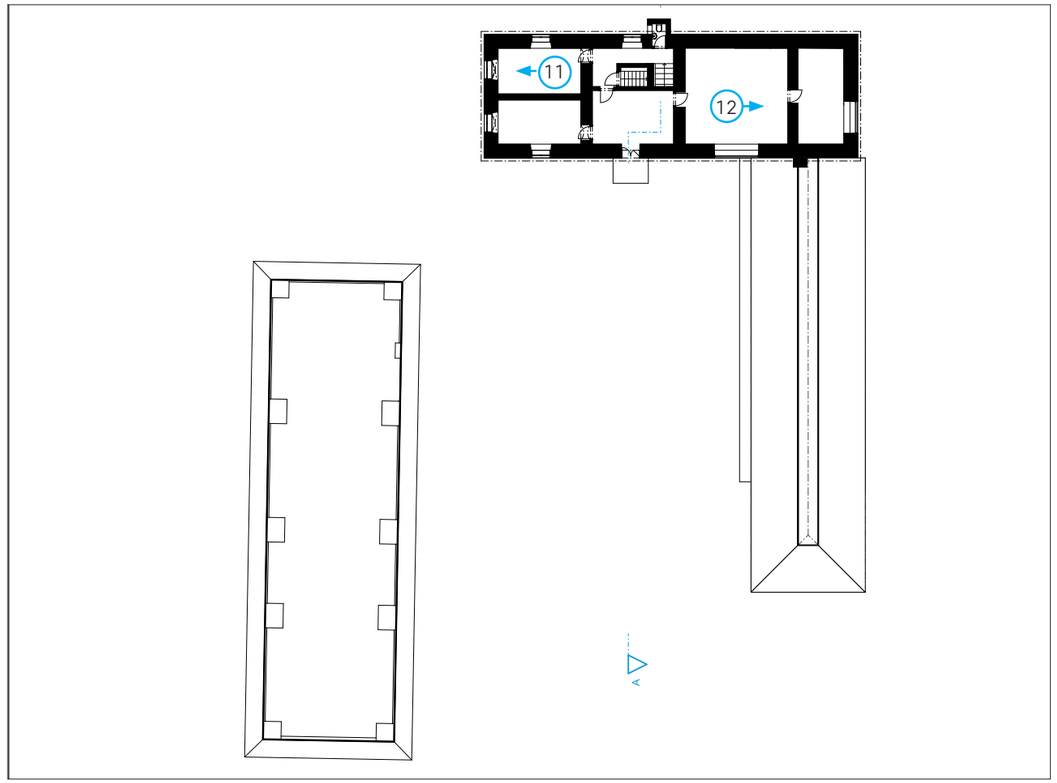
Obr. 64. Fara ve Stráž-ku pohled 8

Obr. 65. Fara ve Stráž-ku pohled 9

Obr. 66. Fara ve Stráž-ku pohled 10

Původní 2 NP

Obecné stavební konstrukce

Pohledy

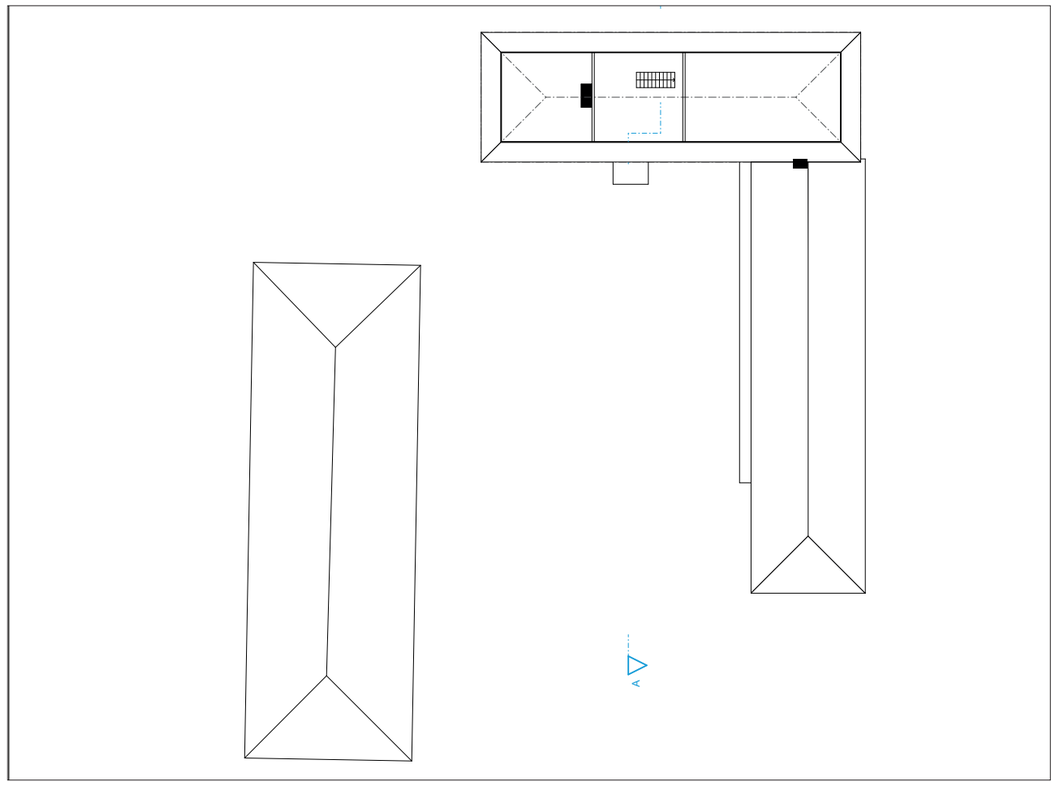
0 4 8 m

Obr. 67. Fara ve Stráž-ku pohled 11

Obr. 68. Fara ve Stráž-ku pohled 12

Původní střecha

Obecné stavební konstrukce

Pohledy

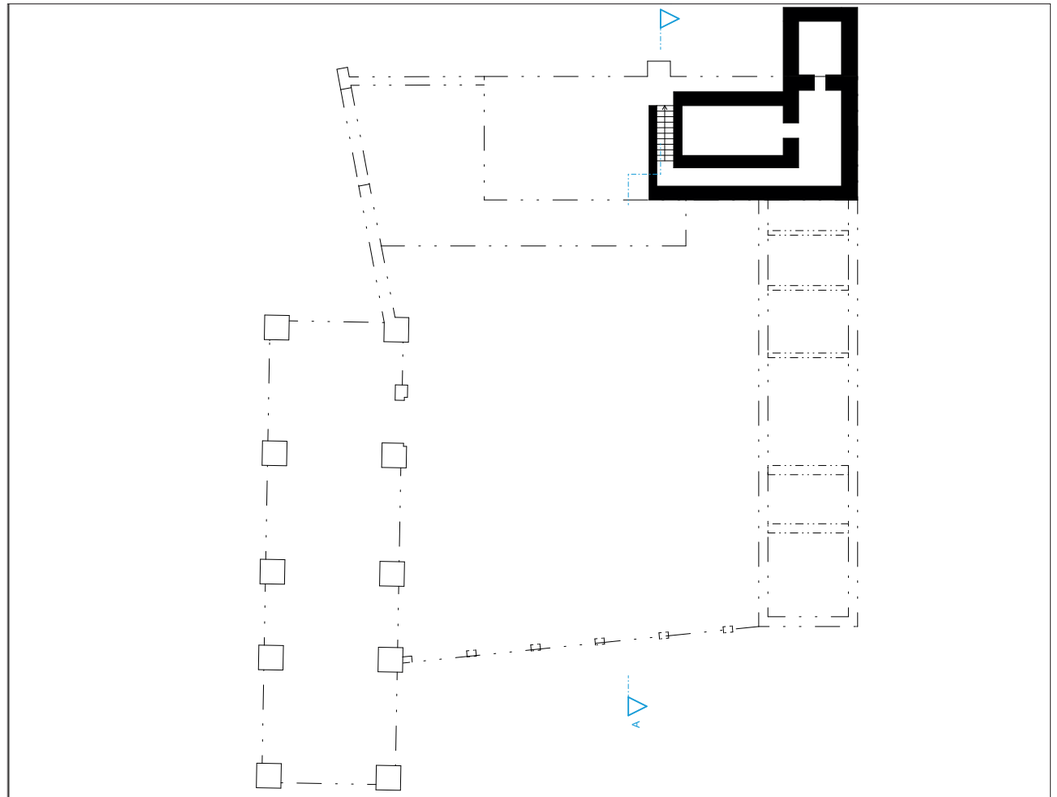
0 4 8 m

Obr. 69. Fara ve Strážku

Obr. 70. Fara ve Strážku

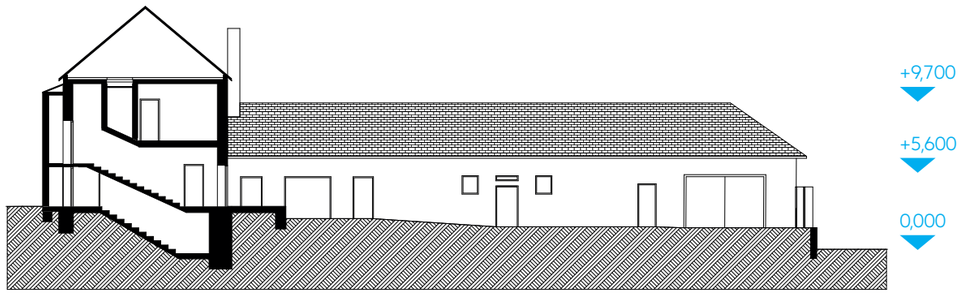

Původní 1PP

Obecné stavební konstrukce

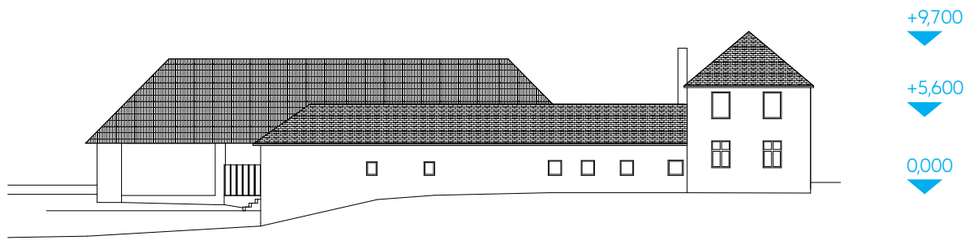
0 4 8 m

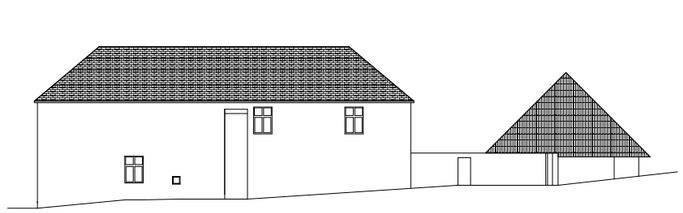

Původní řez A

Obecné stavební konstrukce

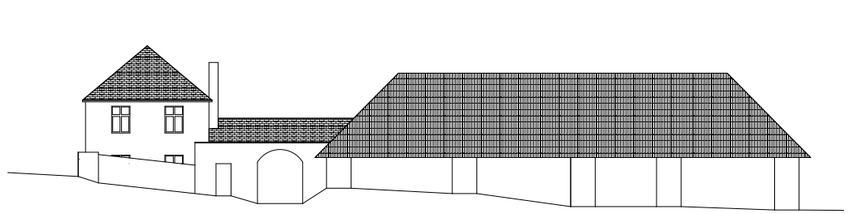
0 4 8 m

Původní jihovýchodní pohled

Původní severovýchodní pohled

Původní severozápadní pohled

Původní jihozápadní pohled

0 2,5 5 m

0 2,5 5 m

Rozhovor s farníky

„Dříve fara fungovala i jako místo táborů, a to nejenom křesťanských. Díky svému umístění nezávislému na kostelu to nebyl problém. Navíc kombinace velké zahrady, klidného prostředí a relativní uzavřenosti, kdy se vedoucí nemuseli bát, že se děti někam zaběhnou, dělalo z fary ideální místo pro tábory. Bohužel v současné době především sociální zázemí již nevyhovuje těmto účelům. Ve spodním podlaží se nachází archiv a malá kancelář faráře, který zde ale již nesídlí. Dříve se zde pořádal farní den, jednou do roku. Farní poutě se zde obvykle neslaví a obecní pouť je na návsi. Kdysi se zde setkávaly děti kvůli prvnímu svatému přijímání, ale nyní již také ne. Hostiny a rodinná setkání po křtu, svatbě a dalších svátostech se obvykle odehrávají v místní restauraci. Pravidelně se bohoslužeb účastní asi kolem 140 lidí (Strážek má 842 obyvatel).

V posledních letech vesnice ožívá mnoha mladými rodinami, ale je zde relativně těžké postavit nové domy. Chybí dostupné parcely. Některé jsou historicky zkoupené, ale nic na nich nestojí. Vesnice by měla snahu se rozrůstat, ale není kde stavět

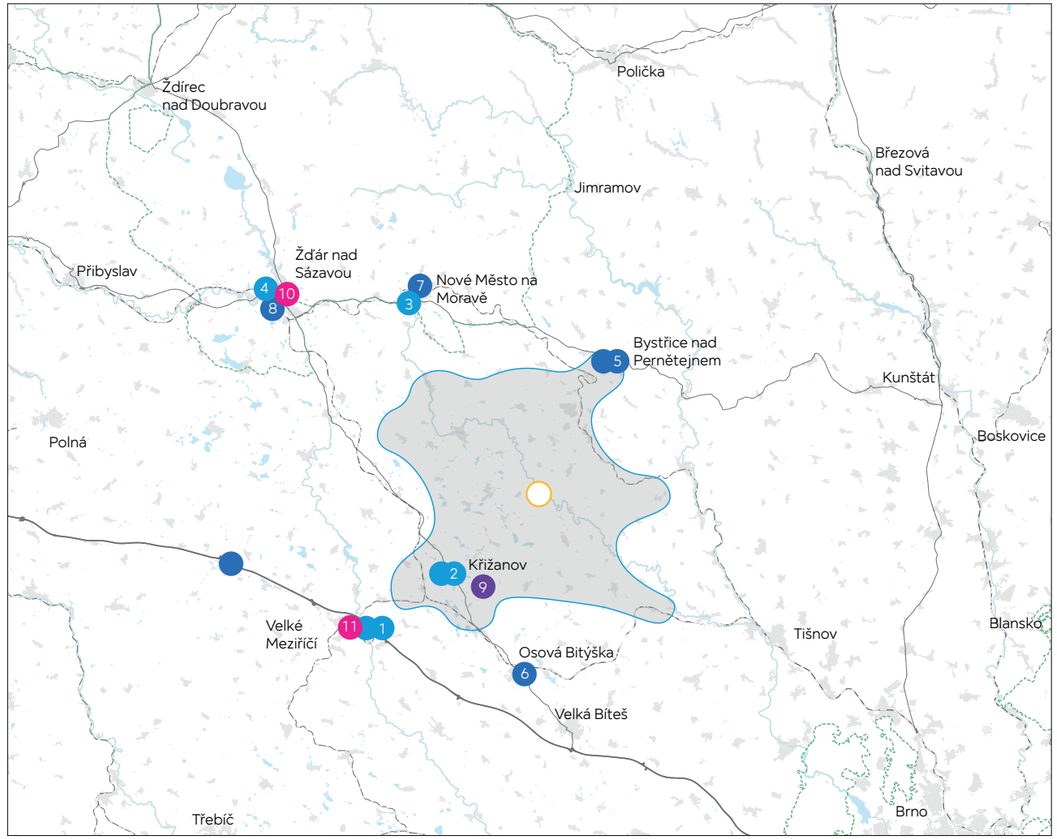
Obr. 71. Fara ve Strážku

3.3 Návrh

Programový koncept

Podobně jako u předchozích dvou míst, tak i zde z analýz a z rozhovorů s farníky vyplynulo, že místní obec je dostatečně funkčně vybavená. A proto je nutné se porozhlédnout v širším okolí. Místní fara se vyznačuje tím, že se nachází na klidném návrší za kostelem. Historicky byla postavena daleko za posledními domy v obci, ale za staletí se výstavba přiblížila i sem. Fara je již součástí roztroušené zástavby na periferii, přesto si stále zachovává svůj uzavřený charakter, jednak díky vyvýšeně, na které se nachází, ale i díky odstupu jednotlivých objektů od hranice pozemku. Oproti předchozím solitérním barokním farám, fara ve Strážku spíše připomíná statek. Bylo by vhodné, aby nová náplň objektu byla schopná naplno využít jeho původní formu a poteniál, příkladem mohou být chráněné dílny.

V nedalekém Křižanově (11 km) právě probíhá transformace Ústavu sociální péče, kdy dochází k výstavbě nových objektů charakteru komunitního bydlení. To má za následek odlehčení současné budově zámku, v které se dříve celé zařízení nacházelo, a tím i zkvalitnění poskytované péče. V zámku bude zachována péče o osoby se zdravotním postižením, kteří vyžadují vysokou potřebu podpory, a po okolí se rozmístí chráněné bydlení pro osoby s nízkou a střední mírou podpory. Společně s tím vznikne i několik domovů pro osoby se zdravotním postižením a domovy se zvláštním režimem. Umístění jednotlivých provozů lze vidět na vedlejší stránce (Obr. 69.). V samotné koncepci transformace areálu se zmiňuje i důležitost vytipování chráněných dílen v okolí. [19] Ty se zde ale nachází v současné době pouze dvě, reklamní společnost ve Žďáře nad Sázavou a automobilový závodní tým, taktéž vedený jako chráněná dílna ve Velkém Meziříčí. [20] Přibližně uprostřed lokací chráněného bydlení se nachází fara ve Strážku, která by mohla alespoň částečně vykompenzovat nedostatek chráněných dílen v okolí a případně nabídnout i ubytování dalším osobám v rámci koncepce chráněného bydlení. Toto rozmístění sociálních služeb v oblasti odpovídá i teorii o transformaci sociálních služeb a jejím rovnoměrném rozprostření v rámci osídlení. [21]

Fara ve Strážku

Chráněné bydlení

1. Velké Meziříčí domácnost I a II
2. Křižanov domácnost I a II
3. Nové Město domácnost I
4. Žďár nad Sázavou domácnost I

Domov pro osoby se zdrav. postižením

5. Bystřice nad Pernštejnem domácnost I a II
6. Osová Bitýška domácnost I
7. Nové Město domácnost I
8. Žďár nad Sázavou domácnost I

Domov se zvláštním režimem

9. Kadolec domácnost I

Chráněné dílny

10. Renada s.r.o reklamní společnost
11. EASYDRIVE automobilový závodní tým

Obr. 72. Chráněné dílny a bydlení v okolí

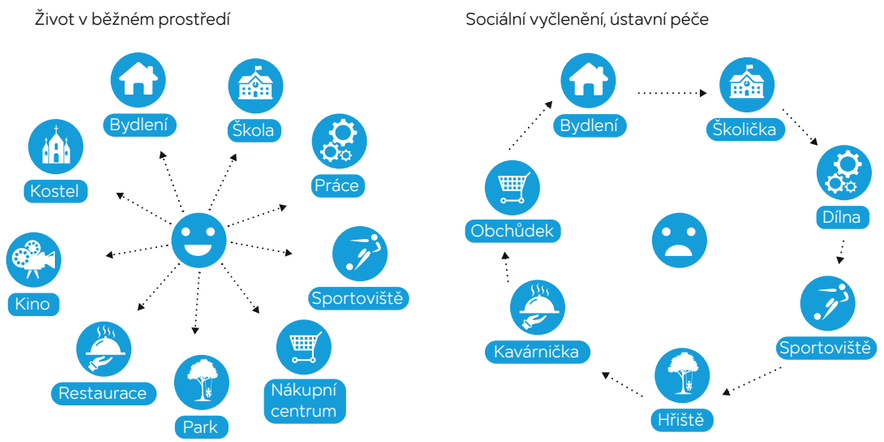
Péče o potřebné byla vždy neodmyslitelně spjatá s křesťanstvím. Zakládaly se klášterní nemocnice, chudinské ústavy a mnoho dalších podobných institucí. Bohužel se časem ukázalo, že ústavní léčba vede ke kumulaci lidí s postižením na jednom místě izolovaném od běžného světa. A jejich stavu to příliš nepomáhá, spíše naopak. Současná tendence je naopak lidi s postižením začlenit do běžné komunity, dát jim možnost volby a kontroly, a tak zastávat důstojnou sociální roli a vytvářet smysluplné vztahy. V ideálním případě by pak měli žít soběstačný život nevyžadující žádnou, nebo jen občasnou, pomoc pečovatele. Principem je tvorba malých komunit, které budou spolu žít jako rodina v běžném prostředí a jejich obydlí nebude nijak vyčnívat z okolní zástavby. K tomu by mohly dobře posloužit farní objekty, které již po staletí doplňují kolorit místa a tvoří neodmyslitelnou součást vesnice. [21]

Forma budovy je klíčová pro integraci a spokojený život osob v chráněném bydlení. Důležité je, aby návrh pomohl obyvatelům se začlenit do okolní komunity, a usnadňoval jim život. Neměla by se vytvořit uzavřená struktura připomínající svojí formou a kapacitou ústav. Doporučuje se, aby v jedné domácnosti žili nejvýše 4 obyvatelé, dohromady by jich mělo být v celém domě maximálně 12 a každý z nich by měl mít svůj vlastní pokoj, který si může zařídit podle sebe. V zahraničí existují i obytné domy, ve kterých je několik sousedících bytů určených jako chráněné bydlení, společně s nimi se zde nachází i pokoj pro personál a místo, kde se obyvatelé mohou spolu setkávat. Podobná forma skupinových domů je například ve Švédsku čím dál tím populárnější. [21]

Obr. 73. Fara ve Strážku

Z hlediska urbanistického řešení je důležité vytvořit co nejvíce přirozené prostředí, kde dílny, bydlení, volný čas, nebudou integrovány pod jednou střechou, jak tomu bývá v ústavech, ale snaha je vytvořit přirozenou diverzitu prostorů a objektů, jak tomu bývá v běžné zástavbě. Ideálním příkladem je obec Neratov v Orlických horách, kterou již několik let úspěšně obnovuje Sdružení Neratov zaměřující se právě na pomoc lidem s postižením. Ti zde bydlí, pracují, tráví volný čas, ale vše v různých objektech, jako by se jednalo o klasickou vesnici. Ve srovnání s tím je farní areál ve Strážku kompaktní struktura o jedné hlavní budově a dvou stodolách.

Obr. 75. Satelitní snímek Neratova

Fara ve Stážku

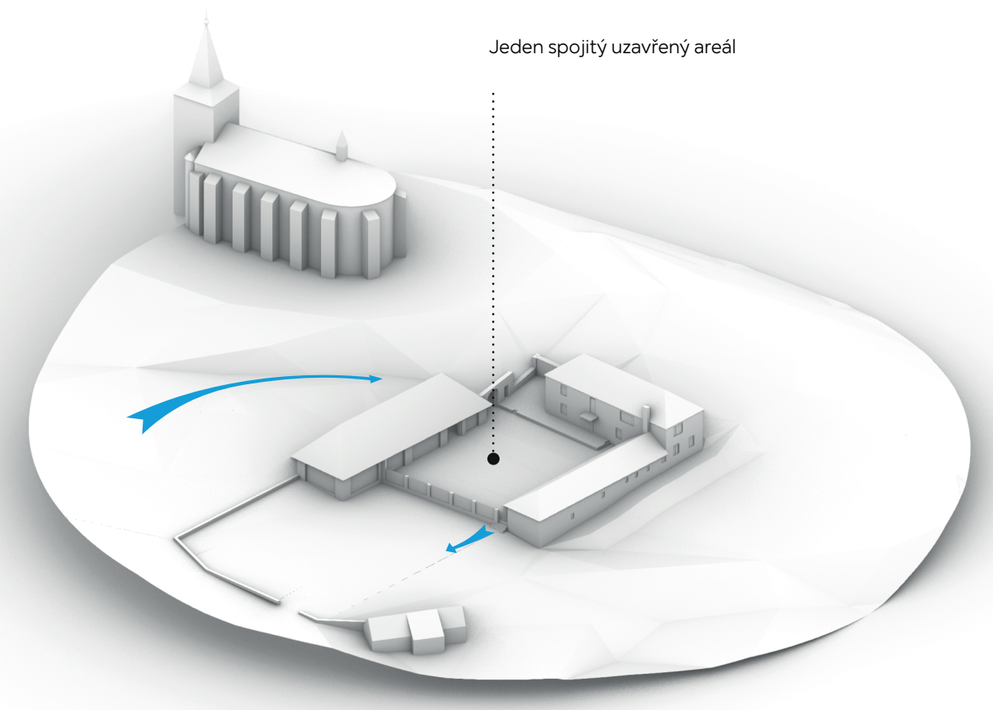
Obr. 74. Satelitní snímek Strážku

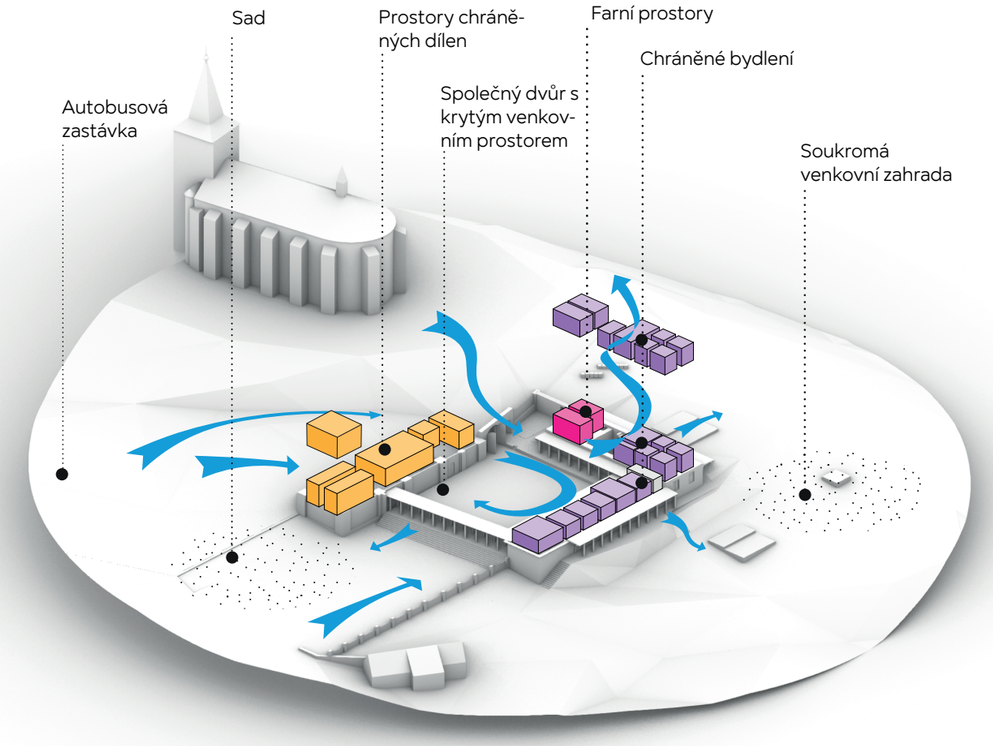

Architektonická koncepce

Architektonická koncepce zde vychází přímo z provozních nároků. Hlavní snahou je jednotný uzavřený areál rozčlenit, diverzifikovat a vytvořit strukturu veřejných, poloveřejných, polosoukromých a soukromých prostorů, jak je to obvyklé v běžné zástavbě. Společně s tím by se měla zvýšit i propojenost s okolní urbanistickou strukturou. Přestože se místní fara kdysi nacházela na periférii až za kostelem, daleko za posledními obydlími, tak nyní ji domy obklopily. Přestože se stále jedná o periferii, tak farní areál nyní působí jako uzavřená oblast v okolní uliční struktuře.

Rozčlenění lokality vychází z její vlastní charakteristiky. Západní strana farního areálu navazuje pozvolna na veřejný prostor obce, kde se nachází i autobusová zastávka. Zatímco směrem na východ se za budovami rozprostírá velká zahrada, v závěru výrazně klesající k řece. Nově navržený areál začíná na západě veřejným předprostorem, pokračuje přes poloveřejné chráněné dílny, poloveřejný dvůr, až k soukromému bydlení a polosoukromým zahradám, které jsou volně členěny na zahrádky pro obyvatele chráněné bydlení. Do zahrad jsou orientovány zděné budovy, které lze jednoduše transformovat na pokoje. Farní místnost, kuchyňka, archiv a sklad jsou umístěny do nejstarší a historicky nejhodnotnější části fary s valenými klenbami, nejblíže vstupu a samotnému kostelu na kopci. O patro výš se nachází pokoj pracovníka chráněných dílen, který by občas přijížděl, a společenský vnitřní prostor pro obyvatele chráněného bydlení. Poslední z objektů je velká otevřená stodola oddělená od okolních budov a ležící nejblíže veřejnému prostoru a autobusové zastávce, ideální místo pro vznik chráněných dílen.

Koncepce chráněných dílen podobně jako i celý návrh vychází z charakteristiky lokality. Lokalita se vyznačuje velkou rozlehlou zahradou, místy značně vyvýšenou nad okolní zástavbou. Vhodné by bylo v dílnách odkazovat i na samotnou historii budovy a na církev. Nabízí se zaměřit chráněné dílny na výrobu svící z včelího vosku, a případně doplnit produkci o výrobu mýdel, neboť vybavení obou provozů se částečně překrývá. [22] Včely lze chovat v bezpečí na okraji zahrady a včelí vosk využívat v dílnách. Svíce mohou nalézt svůj odbyt nejenom u široké veřejnosti, ale i v rámci církevních obřadů, kde by jistě potenciál byl. Například paškály, až několikakilové velikonoční svíce, které zazáří na Velikonoce ve všech kostelech po celém světě, u nás se vyrábí pouze na třech místech. [23] Nakonec by měl vzniknout areál funkčně členitý a provázaný s okolním urbanismem.

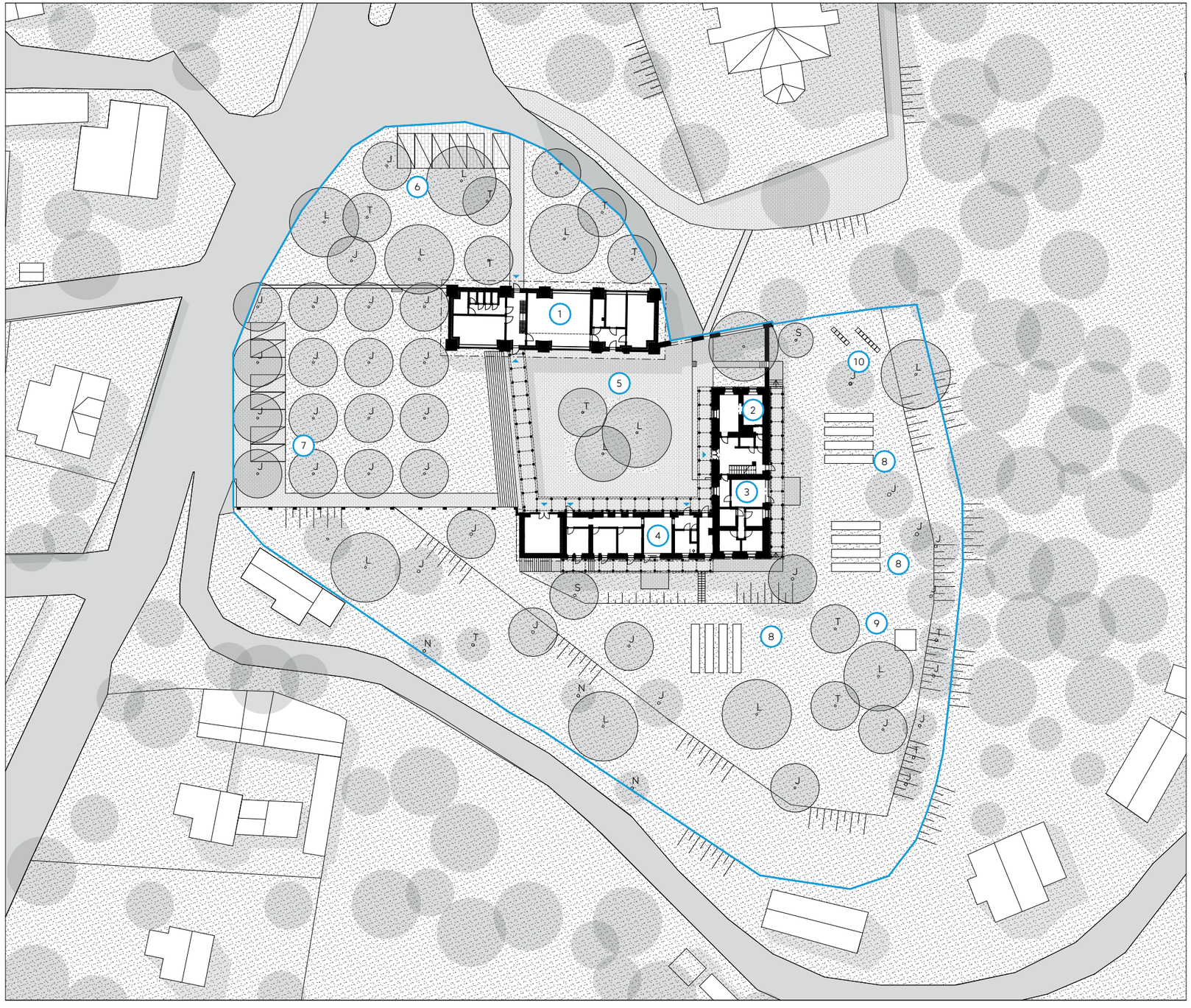
Propojení s okolím je realizováno pomocí stržení západní zdi uzavírající dvůr, místo ní je zbudováno schodiště volně propojující zahradu a dvůr. Podobně jsou zrušeny i ploty v západní části, které jsou nahrazeny sadem, který přestože stále definuje prostor, tak umožňuje volný průchod. Parkování je potřeba řešit i zde. Přestože dvůr je otevřený a je do něj umožněn vjezd a zásobování chráněných dílen, tak automobilová stání jsou umístěny mimo samotný prostor k silnicím, tak aby jádro areálu zůstalo stále primárně pro pěší.

Technické řešení

Budova fary ve Strážku a zděná část dřevníku je nově navržená na přestavbu v chráněné bydlení. Stavby jsou zaizolovány 200 mm minerální izolace, jak na vnější straně obvodové stěny, tak i v půdních prostorách. Tím by měly hodnoty prostupu tepla těmito konstrukcemi klesnout do hodnot pro pasivní budovy. Vytápění je řešeno v samostatně přístupné technické místnosti umístěné přesně uprostřed všech třech bytů, které u tohoto prostoru mají navíc koupelny. Samostatný přístup z centrálního dvoru je výhodou, neboť umožňuje nezávislý přístup pracovníkovi chráněného bydlení a taktéž usnadňuje přísun paliva do kotle. Kotel je navržen na dřevo, neboť tohoto obnovitelného materiálu je v okolí velké množství. Součástí technické místnosti by měla být i akumulační nádrž zvyšující komfort ubytovaných a snižující potřebu pravidelného přikládání do kotle. Na druhé straně dvoru je stodola s chráněnými dílnami. Na vnější obvodové stěně jsou ponechány původní mohutné dřevěné trámy, které jsou místy narušeny novými otvory pro okna a dveře. Za trámy se již nachází sendvičová izolační obvodová stěna doplněná o instalační předstěnu tak, aby se zjednodušilo vedení instalací uvnitř dílen a nemuselo se zasahovat do izolačního obvodového pláště. Uvnitř chráněných dílen je ponecháno otevření do krovu, který je taktéž zaizolován v místě krokví. Vytápění uvnitř dílen je řešeno ve vlastní technické místnosti kotlem na dřevo s akumulační nádrží.

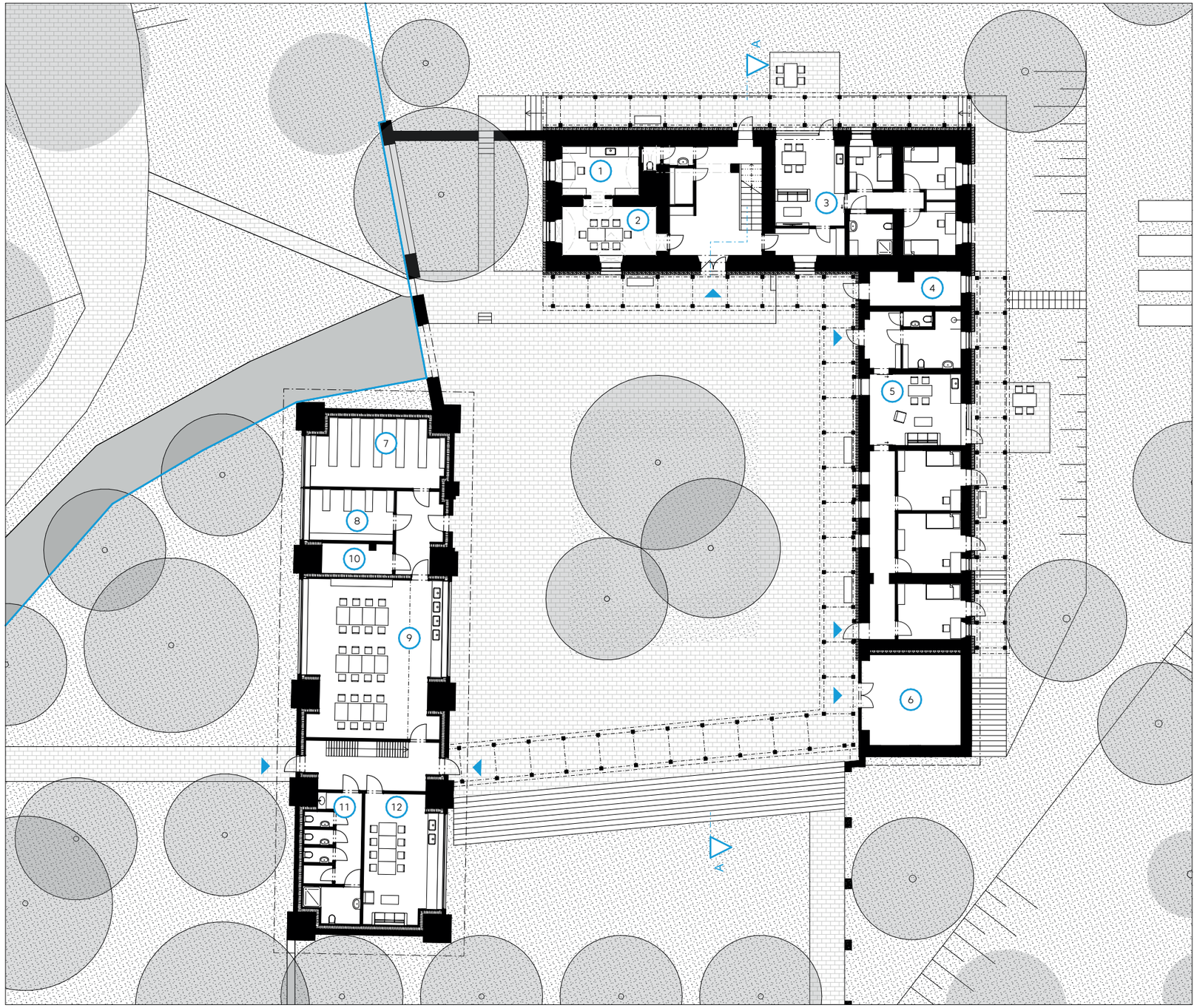

Nová situace

- Zatravněné plochy
- Asfaltové komunikace
- Dlážděné plochy
- Okolní domy
- Řešené budovy
- Řešené území
- **Stromy původní** mimo řeš. ú.
- Stromy původní v řeš. ú.
- Stromy nové

- J Jabloň
- T Třešeň
- S Slivoň
- L Lípa
- N Nespecifikované původní dřeviny

1. Chráněné dílny
2. Farní prostory
3. Chráněné bydlení 1
4. Chráněné bydlení 2
5. Společný dvůr
   Dlažba postupně přechází přes žulové odseky do kameniva pod stromy
6. Parkování pro chráněné dílny
7. Parkování pro chráněné bydlení
8. Venkovní zahrádky
9. Kompost
10. Včelíny

0 6,5 13 m

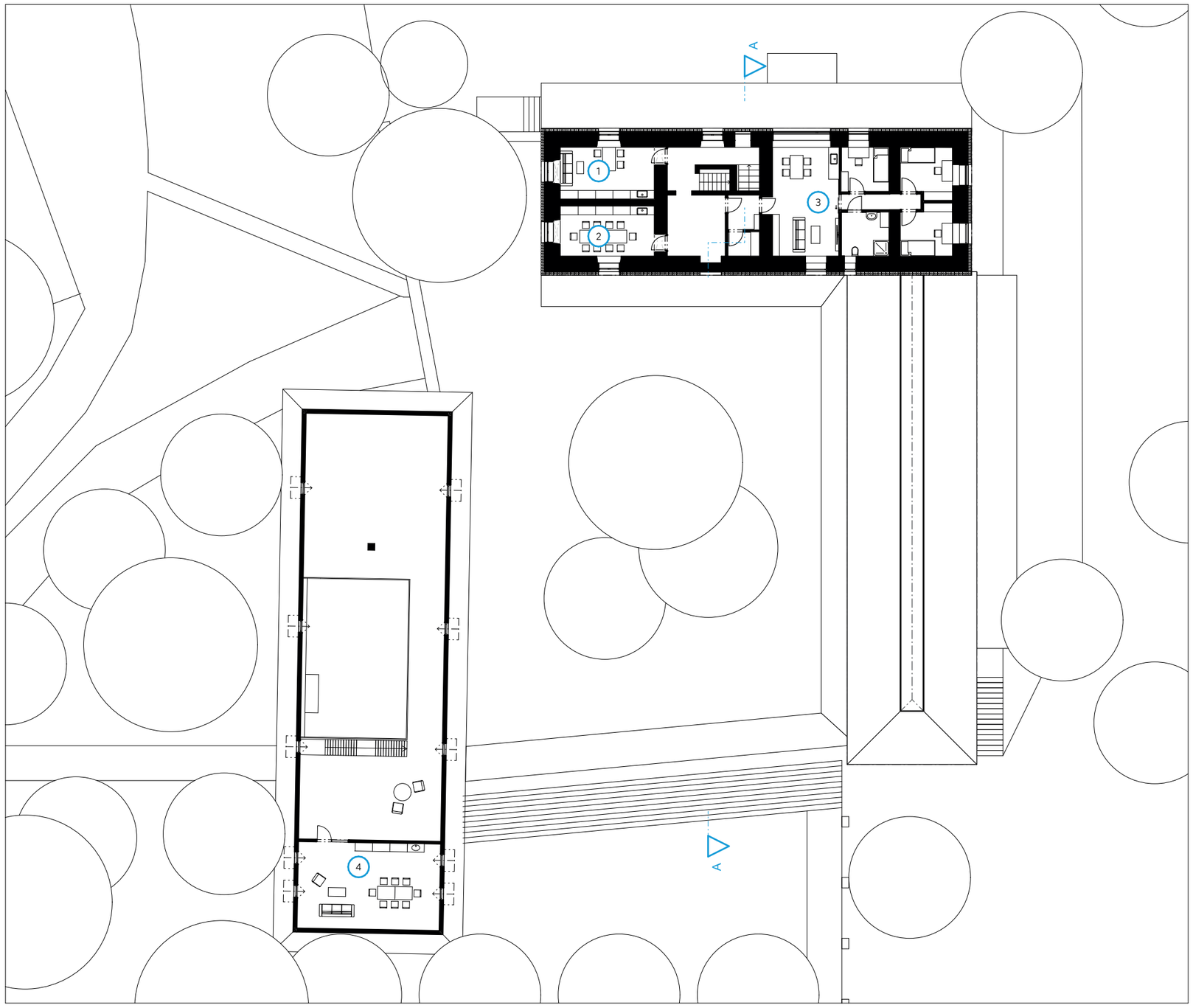

Nové 1.NP

- Zatravněné plochy
- Asfaltové komunikace
- Dlážděné plochy
- Okolní budovy
- Obecné stavební konstrukce
- Řešené území
- **Stromy původní** mimo řeš. ú.
- Stromy původní v řeš. ú.
- Stromy nové

1. Farní kuchyň
2. Farní společenské místnost
3. Chráněné bydlení 1
4. Technická místnost
5. Chráněné bydlení 2
6. Dřevník
7. Sklad surovin
8. Sklad výrobků
9. Chráněné dílny
10. Technická místnost ch. dílen
11. Sociální zázemí ch. dílen

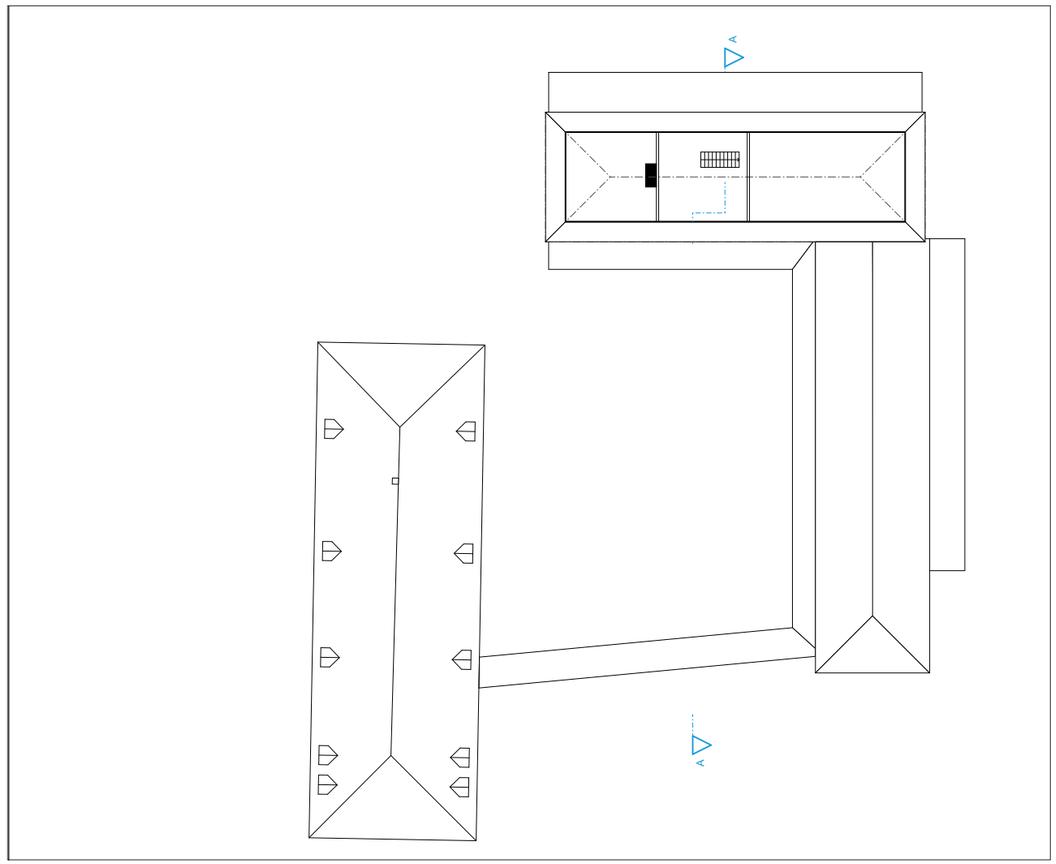
0 2,5 5 m

Nové 2.NP

- Obecné stavební konstrukce
- 1 Pokoj ošetřovatele/ ky ch. b.
- 2 Společenská místnost ch. b.
- 3 Chráněné bydlení 3
- 4 Administrativa ch. dílen

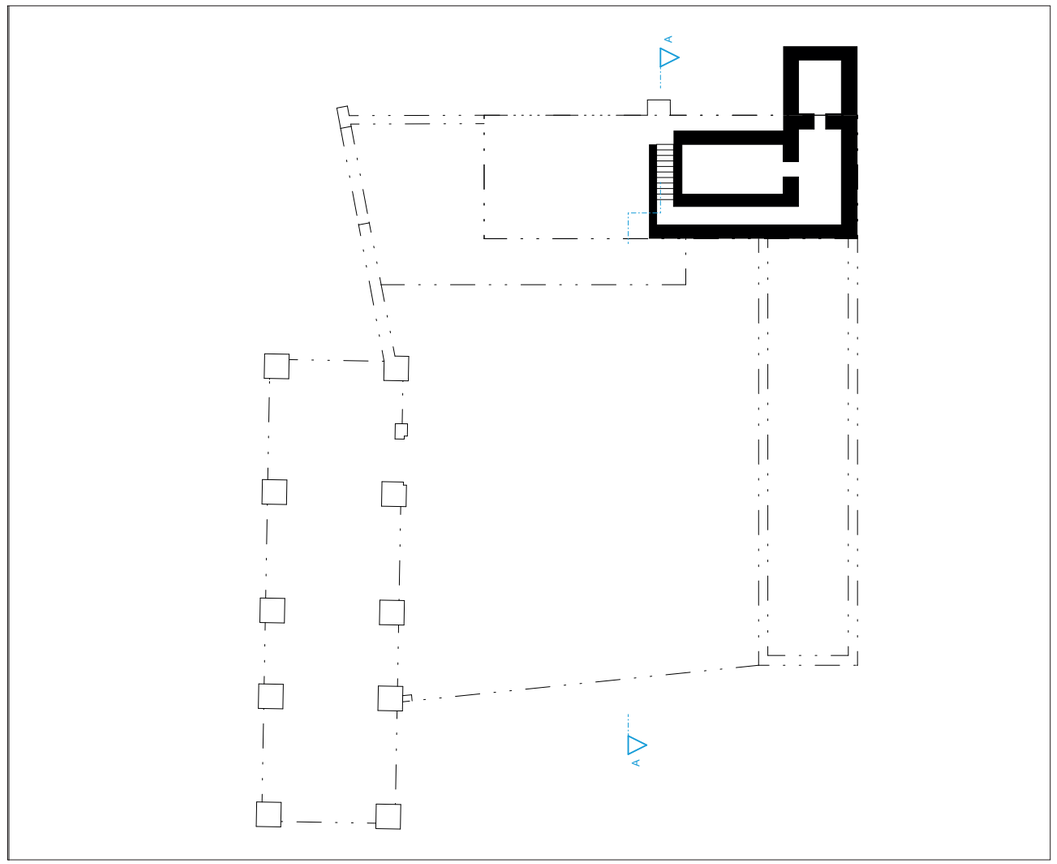
0 2,5 5 m

Nové 3.NP

Obecné stavební konstrukce

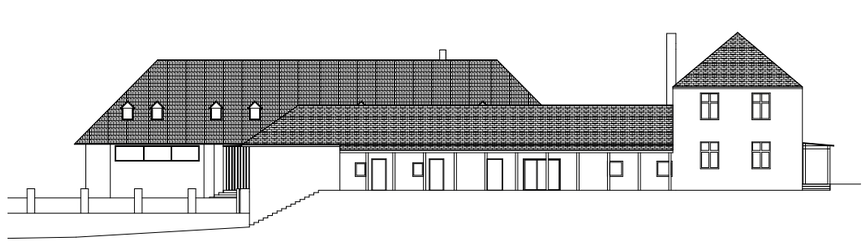
0 4 8 m

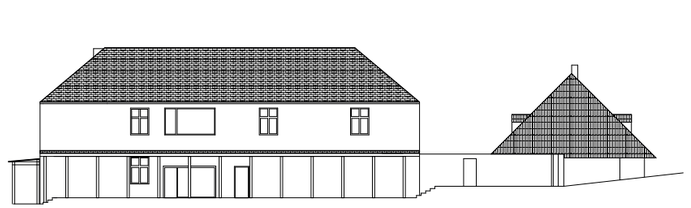
Nové 1.PP

Obecné stavební konstrukce

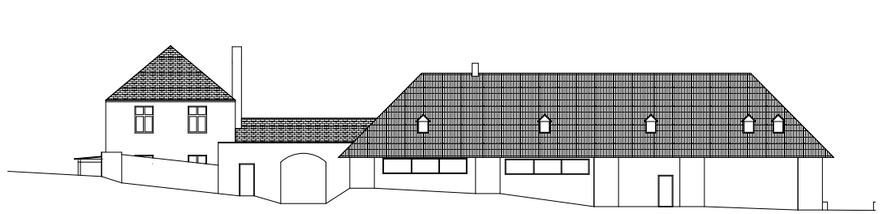
0 4 8 m

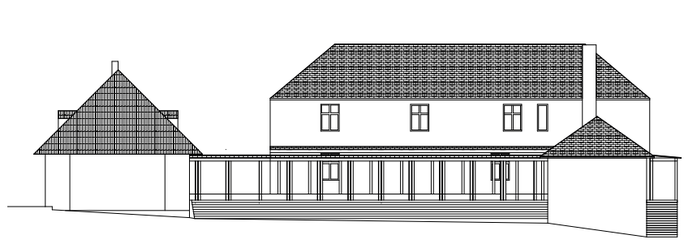

Nový jihovýchodní pohled

Nový severovýchodní pohled

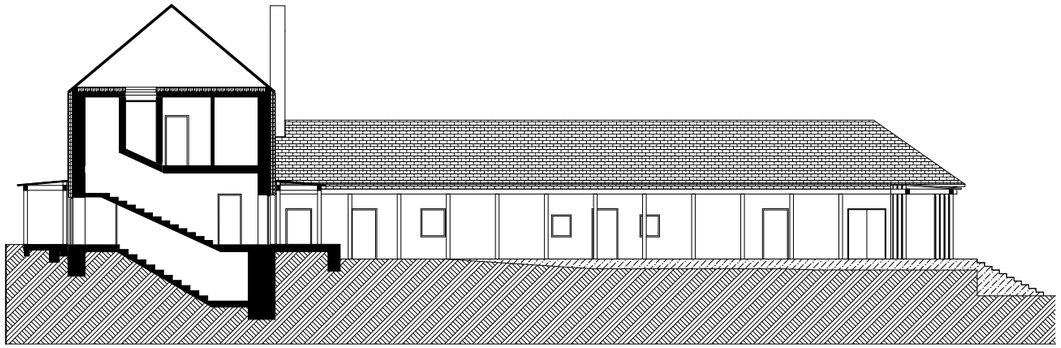

Nový severozápadní pohled

Nový jihozápadní pohled

0 4 8 m

Nový řez A

Obecné stavební konstrukce

Původní terén

Nový násyp

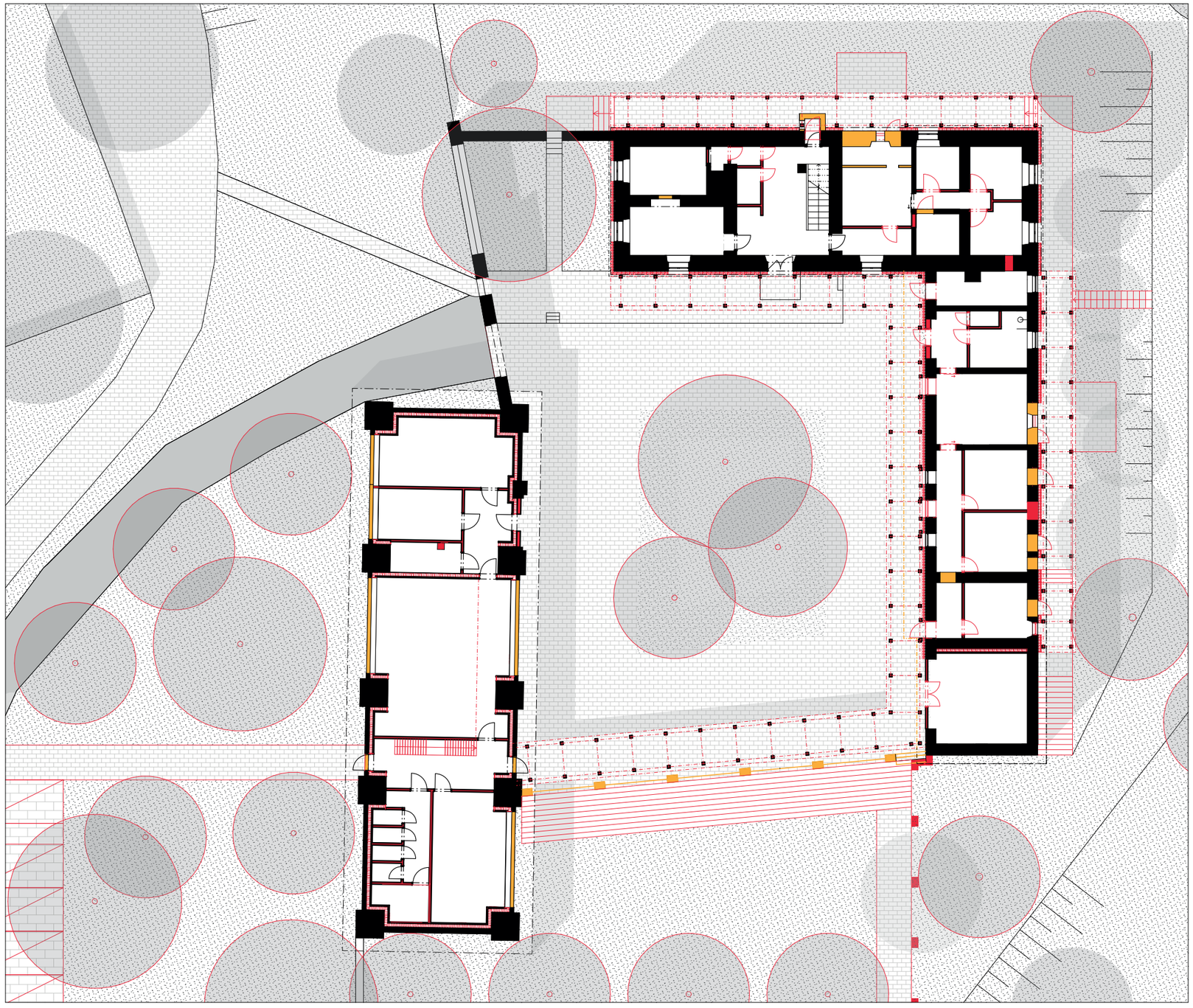
0 5 10 m

Obr. 76. Farní stodoly ve Strážku ▶

Obr. 77. Fara ve Strážku s kostelem ▼

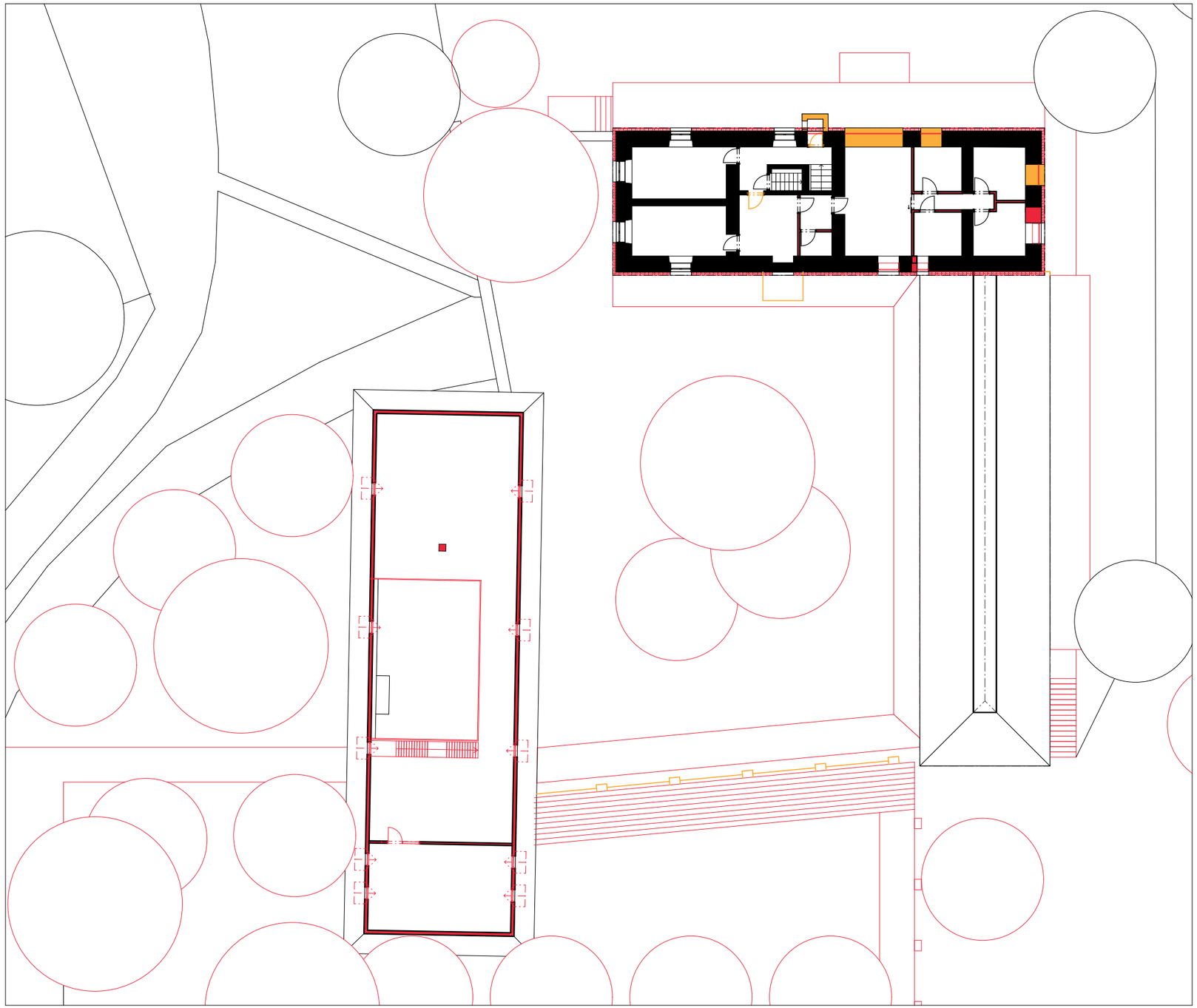
Bourané a nové konstrukce

Bourané a nové konstrukce 1.NP

- Stávající konstrukce
- Bourané konstrukce
- Nové konstrukce

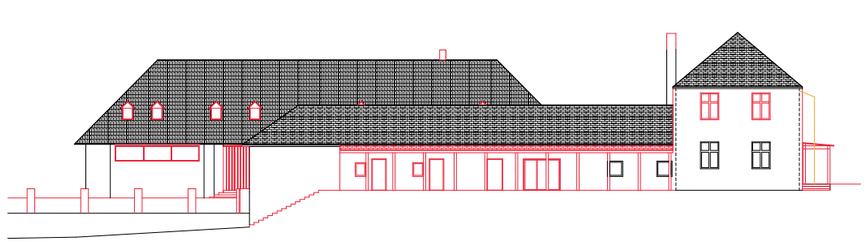
0 6,5 13 m

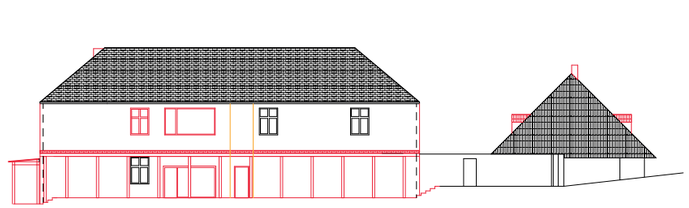
Bourané a nové konstrukce 2.NP

- Stávající konstrukce
- Bourané konstrukce
- Nové konstrukce

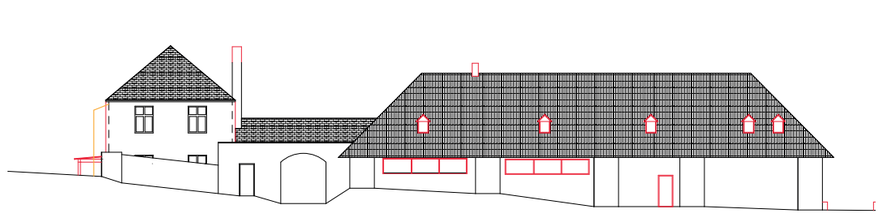
0 6,5 13 m

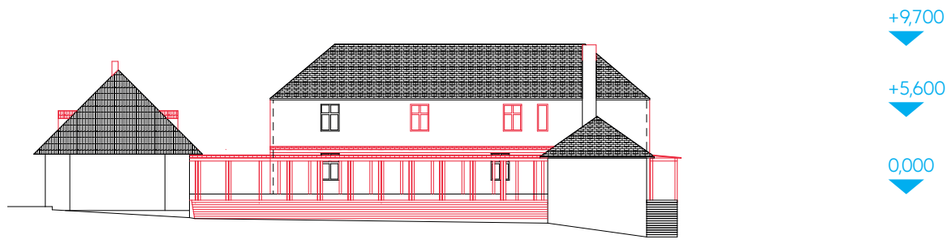

Bourané a nové konstrukce pohled jihovýchodní

Bourané a nové konstrukce pohled severovýchodní

Bourané a nové konstrukce pohled severozápadní

Bourané a nové konstrukce pohled jihozápadní

0 2,5 5 m

1:400

4

Co je dobré ještě vědět

4.1 Použitá literatura -
4.2 Seznam obrázků -

◀ Obr. 78. Fara ve Strážku

4.1 Použitá literatura

[1] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Https://www.scitani.cz/. online. 2021. Dostupné z: https://www.scitani.cz/domov. [cit. 2023-11-03].

[2] Stručný etymologický slovník jazyka českého se zvláštním zřetelem k slovům kulturním a cizím. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. ISBN 80-04-23715-0.

[3] NOVOTNÝ, Jiří. VÝVOJ RELIGIOZITY V ČESKÉ REPUBLICE. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, 2011.

[4] ŽEMLIČKA, Josef. Počátky Čech královských 1198-1253: proměna státu a společnosti. 1. Česká historie. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. ISBN 80-710-6140-9.

[5] KALNÝ, Mojmír. Církevní majetek a restituce. 1. Studie (Občanský institut). Praha: Občanský institut, 1995. ISBN 80-901-6593-1.

[6] GÓRECKI, Edward. CÍRKEV SE USKUTEČŇUJE VE FARNOSTI. 1. Matice cyrilometodějská s.r.o., 1996.

[7] VLČEK, Pavel. Pavel Vlček: Vrcholně barokní fara v Žebnici a typologie farních budov z druhé poloviny 18. století. In: Památky západních Čech: studie a zprávy. 1. Plzeň: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Plzni, 2011, s. 33-46. ISBN 978-80-85035-40-7. ISSN 1805-8906.

[8] HALÍK, Tomáš. KATOLICKÁ CÍRKEV V ČESKÉ REPUBLICE PO ROCE 1989 (2000). online. In: Tomáš Halík. 2000, s. 1. Dostupné z: http://halik.cz/cs/tvorba/clanky-eseje/clanek/49/. [cit. 2023-11-29].

[9] NEČESAL, Marek. Mezi Nebem a zemí. Předdiplomový projekt. Brno: Vysoké učení technické v Brně. Fakulta architektury, 2023.

[10] Laudato si' papeže Františka: Buď pochválen : encyklika o péči o společný domov : 24. května 2015. 1. Praha: Paulínky, 2015. ISBN 978-80-7450-187-6.

[11] Dokumenty II. vatikánského koncilu. 1. Praha: Zvon, 1995. ISBN 80-711-3089-3.

[12] MĚSTYS BOBROVÁ. Oficiální stránky Městys Bobrová. online. 2020. Dostupné z: https://mestysbobrova.cz/cz/historie-mestyse-bobrova. [cit. 2024-04-26].

[13] ČESKÝ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. Www.pamatkovykatalog.cz/. online. 2015. Dostupné z: www.pamatkovykatalog.cz/. [cit. 2023-12-11].

[14] MĚSTYS ŠTĚPÁNOV NAD SVRATKOU. Oficiální stránky městyse Štěpánov nad Svratkou. online. 2024. Dostupné z: https://www.stepanovnadsvratkou.cz/mestys/historie/ve-strucnosti/. [cit. 2024-04-26].

[15] Kláštery jsou azylem pro lidi vyčerpané civilizací. online. Christnet. 2008, roč. 2008, č. 1, s. 1. Dostupné z: https://www.christnet.eu/clanky/4090/klastery_jsou_azylem_pro_lidi_vycerpane_civilizaci.url. [cit. 2024-04-26].

[16] Opatství Nový Dvůr. online. 2024. Dostupné z: https://www.novydvur.cz/. [cit. 2024-04-26].

[17] CENTRUM TERAPIE TMOU. online. 2013. Dostupné z: https://www.terapietmou.net/. [cit. 2024-04-26].

[18] Sbor dobrovolných hasičů STRÁŽEK. online. -. Dostupné z: https://www.sdhstrazek.cz/. [cit. 2024-04-26].

[19] TRANSFORMAČNÍ PLÁN DOMOVA KAMÉLIE KŘIŽANOV, PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE: INTEGROVANÝ REGIONÁLNÍ OPERAČNÍ PROGRAM. 1. 2016.

[20] Chráněné dílny OZP. online. 2023. Dostupné z: https://chranenedilnyozp.cz/. [cit. 2024-04-26].

[21] BYDLENÍ (nejen) pro lidi se zdravotním postižením. 1. 2012.

[22] Mydlidědek. online. 2022. Dostupné z: https://www.mydlidedek.cz/. [cit. 2024-04-26].

[23] Paškály vyrábí jen na třech místech v Česku. Mravenčí práci ocení i kostely v Londýně. online. In: ČT24. 2017. Dostupné z: https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/regiony/paskaly-vyrabi-jen-na-trech-mistech-v-cesku-mravenci-praci-oceni-i-kostely-v-londyne-100861. [cit. 2024-04-26].

4.2 Seznam obrázků

Obr. 1. Mezi nebem a zemí

LEONARDO.AI. Https://leonardo.ai/. Online. 2023. Dostupné z: https://leonardo.ai/. [cit. 2023-12-12].

Obr. 2. Prázdná fara v Rožné

Obrázek z archivu autora

Obr. 3. Prázdná fara v Rožné

Obrázek z archivu autora

Obr. 4. Prázdná fara v Rožné

Obrázek z archivu autora

Obr. 5. Nejstarší zobrazení Prahy v kronice Libre chronicarum z roku 1493

SPOLEK VLTAVAN V PRAZE. Online. 2015. Dostupné z: https://www.vltavan-praha.cz/. [cit. 2023-12-12].

Obr. 6. Využití analyzovaných far

NEČESAL, Marek. Mezi Nebem a zemí. Předdiplomový projekt. Brno: Vysoké učení technické v Brně. Fakulta architektury, 2023.

Obr. 7. Využití kategorií v průběhu roku

NEČESAL, Marek. Mezi Nebem a zemí. Předdiplomový projekt. Brno: Vysoké učení technické v Brně. Fakulta architektury, 2023.

Obr. 8. Rozdělení zkoumaných far na dvě množiny

NEČESAL, Marek. Mezi Nebem a zemí. Předdiplomový projekt. Brno: Vysoké učení technické v Brně. Fakulta architektury, 2023.

Obr. 9. Prázdná fara v Rožné

Obrázek z archivu autora

Obr. 10. Fara v Horní Bobrové

Obrázek z archivu autora

Obr. 11. Historická mapa Bobrové

Laboratoř geoinformatiky. Online. 2001. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_region.pl?lang=cs & map_root=2vm & map_region=mo. [cit. 2024-05-04].

Obr. 12. Fara v Horní Bobrové

Obrázek z archivu autora

Obr. 13. Fara v Horní Bobrové pohled 1

Obrázek z archivu autora

Obr. 14. Fara v Horní Bobrové pohled 2

Obrázek z archivu autora

Obr. 15. Fara v Horní Bobrové pohled 3

Obrázek z archivu autora

Obr. 16. Fara v Horní Bobrové pohled 4

Obrázek z archivu autora

Obr. 17. Fara v Horní Bobrové pohled 5

Obrázek z archivu autora

Obr. 18. Fara v Horní Bobrové pohled 6

Obrázek z archivu autora

Obr. 19. Fara v Horní Bobrové pohled 7

Obrázek z archivu autora

Obr. 20. Fara v Horní Bobrové pohled 8

Obrázek z archivu autora

Obr. 21. Fara v Horní Bobrové pohled 9

Obrázek z archivu autora

Obr. 22. Fara v Horní Bobrové pohled 10
Obrázek z archivu autora
Obr. 23. Zahrada v Horní Bobrové
Obrázek z archivu autora
Obr. 24. Satelitní pohled na Horní Bobrovou
https://www.citacepro.com/dokument/F5muQJn5zSdwF27d?kontrola=1
Obr. 25. Mapa svatebních areálů v okolí
Grafické úpravy autor, Zdroj dat: Svatebniatlas.cz. Online. 2024. Dostupné z: https://www.svatebniatlas.cz/. [cit. 2024-05-04].
Obr. 26. Horní Bobrová stodoly
Obrázek z archivu autora
Obr. 27. Horní Bobrová stodoly
Obrázek z archivu autora
Obr. 28. Fara ve Štěpánově nad svratkou
Obrázek z archivu autora
Obr. 29. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 1
Obrázek z archivu autora
Obr. 30. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 2
Obrázek z archivu autora
Obr. 31. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 3
Obrázek z archivu autora
Obr. 32. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 4
Obrázek z archivu autora
Obr. 33. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 5
Obrázek z archivu autora
Obr. 34. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 6
Obrázek z archivu autora
Obr. 35. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 7
Obrázek z archivu autora
Obr. 36. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 8
Obrázek z archivu autora
Obr. 37. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 9
Obrázek z archivu autora
Obr. 38. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 10
Obrázek z archivu autora
Obr. 39. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 11
Obrázek z archivu autora
Obr. 40. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 12
Obrázek z archivu autora
Obr. 41. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 13
Obrázek z archivu autora
Obr. 42. Fara ve Štěpánově nad Svratkou pohled 14
Obrázek z archivu autora
Obr. 43. Fara ve Štěpánově nad Svratkou půda stodol
Obr. 44. Fara ve Štěpánově nad Svratkou zahrada
Obrázek z archivu autora
Obr. 45. Via Czechia
Grafické úpravy autor, Zdroj dat: Via Czechia. Online. 2020. Dostupné z: https://viaczechia.cz/. [cit. 2024-05-04].
Obr. 46. Počet poutníků do Santiaga do Compostella
Grafické úpravy autor, Zdroj dat: Statista. Online. 2007. Dostupné z: https://www.statista.com/statistics/772722/annual-number-of-pilgrims-who-walked-the-way-of-st-james-to-santiago-de-compostela-spain/. [cit. 2024-05-04].
Obr. 47. Nové Dvory
Opatství Nový Dvůr. online. 2024. Dostupné z: https://www.novydvur.cz/. [cit. 2024-04-26].
Obr. 48. Terapie tmou
CENTRUM TERAPIE TMOU. online. 2013. Dostupné z: https://www.terapietmou.net/. [cit. 2024-04-26].
Obr. 49. Fara ve Štěpánově nad Svratkou půda
Obrázek z archivu autora
Obr. 50. Fara ve Štěpánově nad Svratkou zahrada
Obrázek z archivu autora
Obr. 51. Fara ve Strážku
Obrázek z archivu autora
Obr. 52. II. Vojenské mapování, Strážek
Laboratoř geoinformatiky. Online. 2001. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_region.pl?lang=cs & map_root=2vm & map_region=mo. [cit. 2024-05-04].
Obr. 53. Fara ve Strážku
Obrázek z archivu autora
Obr. 54. Fara ve Strážku pohled 1
Obrázek z archivu autora
Obr. 55. Fara ve Strážku pohled 2
Obrázek z archivu autora
Obr. 56. Fara ve Strážku pohled 3
Obrázek z archivu autora
Obr. 57. Fara ve Strážku pohled 4
Obrázek z archivu autora
Obr. 58. Fara ve Strážku pohled 5
Obrázek z archivu autora
Obr. 59. Fara ve Strážku pohled 6
Obrázek z archivu autora
Obr. 60. Fara ve Strážku pohled 7
Obrázek z archivu autora
Obr. 61. Fara ve Strážku pohled 8
Obrázek z archivu autora
Obr. 62. Fara ve Strážku pohled 9
Obrázek z archivu autora
Obr. 63. Fara ve Strážku pohled 10
Obrázek z archivu autora
Obr. 64. Fara ve Strážku pohled 11
Obrázek z archivu autora

Obr. 65. Fara ve Strážku pohled 12

Obrázek z archivu autora

Obr. 66. Fara ve Strážku

Obrázek z archivu autora

Obr. 67. Fara ve Strážku

Obrázek z archivu autora

Obr. 68. Fara ve Strážku

Obrázek z archivu autora

Obr. 69. Chráněné dílny a bydlení v okolí

Grafické úpravy autor, Zdroj dat: Chráněné dílny OZP. online. 2023. Dostupné z: https://chranenedilnyozp.cz/. [cit. 2024-04-26]., TRANSFORMAČNÍ PLÁN DOMOVA KAMÉLIE KŘIŽANOV, PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE: INTEGROVANÝ REGIONÁLNÍ OPERAČNÍ PROGRAM. 1. 2016.

Obr. 70. Fara ve Strážku

Obrázek z archivu autora

Obr. 72. Satelitní snímek Strážku Neratova

Obrázek z archivu autora

Obr. 71. Satelitní snímek Strážku

Obrázek z archivu autora

Obr. 73. Fara ve Strážku

Obrázek z archivu autora

Obr. 74. Farní stodoly ve Strážku

Obrázek z archivu autora

Obr. 75. Fara ve Strážku s kostelem

Obrázek z archivu autora

Obr. 76. Fara ve Strážku

Obrázek z archivu autora

